

w sprawie przeprowadzenia konsultacji z mieszkańcami Gminy Jaśliska projektu uchwały w sprawie przyjęcia zaktualizowanej Strategii Rozwoju Gminy Jaśliska na lata 2016-2023

Na podstawie § 7 uchwały nr XVIII/102/16 Rady Gminy Jaśliska z dnia 29 stycznia 2016r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji z mieszkańcami Gminy Jaśliska zarządzam co następuje:

§ 1. Ustala się konsultacje z mieszkańcami Gminy Jaśliska projektu uchwały Rady Gminy Jaśliska w sprawie przyjęcia zaktualizowanej Strategii Rozwoju Gminy Jaśliska na lata 2016-2023 - treść projektu uchwały zawiera załącznik.

§ 2. Konsultacje polegać będą na zebraniu opinii i wniosków, w sprawie będącej przedmiotem konsultacji, w formie: przyjmowania pisemnych uwag i wniosków do projektu uchwały Rady Gminy Jaśliska podanej do publicznej wiadomości na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy w Jaśliskach, stronie internetowej www.jasliska.info oraz Biuletynie Informacji Publicznej.

§ 3. Celem konsultacji jest zebranie pisemnych opinii i wniosków w sprawie przyjęcia zaktualizowanej Strategii Rozwoju Gminy Jaśliska na lata 2016-2023.

§ 4. Konsultacje mają zasięg gminny.

§ 5. Ustala się termin konsultacji na okres od 31 marca do 11 kwietnia 2017 r. do godz. 15:00.

§ 6. Wykonanie zarządzenia powierza się Sekretarzowi Gminy Jaśliska.

§ 7. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik

do zarządzenia nr 46/2017 Wójta Gminy Jaśliska z dnia 31 marca 2017 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji z mieszkańcami Gminy Jaśliska projektu uchwały w sprawie przyjęcia zaktualizowanej Strategii Rozwoju Gminy Jaśliska na lata 2016-2023

PROJEKT UCHWAŁY

W SPRAWIE PRZYJĘCIA ZAKTUALIZOWANEJ

STRATEGII ROZWOJU GMINY JAŚLISKA NA LATA 2016-2023

UCHWAŁA Nr XXXVII/... /17
Rady Gminy Jaśliska
z dnia 12 kwietnia 2017 r.

w sprawie przyjęcia zaktualizowanej Strategii Rozwoju Gminy Jaśliska na lata 2016-2023

Na podstawie art. 18 ust.2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. 2015 poz. 1515 z późn.zm.), art. 3 pkt 3, art. 4 oraz art. 13 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U.2014 poz.1649 t.j.) po przeprowadzeniu konsultacji społecznych Rada Gminy Jaśliska, uchwala co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się zaktualizowaną Strategię Rozwoju Gminy Jaśliska na lata 2016 - 2023 w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2.

Traci moc obowiązującą uchwała nr XIX/106/16 Rady Gminy Jaśliska z dnia 29 lutego 2016 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Jaśliska na lata 2016-2022.

§ 3.

Wykonanie niniejszej uchwały powierza się Wójtowi Gminy Jaśliska.

§ 4.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik
do uchwały nr
Rady Gminy Jaślicka
z dnia 12 kwietnia 2017 r.
w sprawie przyjęcia zaktualizowanej Strategii Rozwoju Gminy Jaślicka na lata 2016-2023

STRATEGIA ROZWOJU GMINY JAŚLICKA NA LATA 2016-2023

Opracował przy współpracy z pracownikami Urzędu Gminy w Jaślickach :

Sekretarz Gminy Jaślicka mgr Piotr Urban

SPIS TREŚCI

I. Wprowadzenie	3
II. Raport diagnostyczny Gminy Jaślicka	4
II.1. Podstawowe informacje o gminie i jej mieszkańcach	4
II.1.1. Historia i tradycja obszaru.....	4
II.1.2. Położenie geograficzne i administracyjne, podział terytorialny	8
II.1.3. Demografia	11
II.1.4. Budżet Gminy	14
II.2. Infrastruktura	18
II.2.1. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne	19
II.2.2. Infrastruktura transportowa.....	19
II.2.3. Transport publiczny	22
II.2.4. Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego	23
II.2.5. Gospodarka komunalna	23
II.2.6. Zasoby mieszkaniowe	25
II.2.7. Obiekty użyteczności publicznej	27
II.3. Gospodarka	30
II.3.1. Przedsiębiorczość i rynek pracy.....	30
II.3.2. Turystyka	33
II.3.3. Rolnictwo	33
II.3.4. Leśnictwo	33
II.4. Społeczeństwo	34
II.4.1. Edukacja	34
II.4.2. Opieka przedszkolna	36
II.4.3. Ochrona zdrowia	37
II.4.4. Opieka społeczna	37
II.4.5. Kultura	43
II.4.6. Sport	45
II.4.7. Bezpieczeństwo	46
II.4.8. Organizacje społeczne.....	48
II.5. Odnawialne źródła energii	49
III. Analiza SWOT	50
IV. Wizja i kierunki rozwoju Gminy Jaślicka	51
IV.1. Zestawienie strategicznych działań rozwoju Gminy Jaślicka.....	51
IV.2. Zestawienie strategicznych inwestycji Gminy Jaślicka do wykonania w latach 2016-2023.....	62
V. Proces monitorowania strategii	67
VI. Spójność strategii z dokumentami wyższego rzędu	67

I. Wprowadzenie

Strategia Rozwoju Gminy Jaśliska na lata 2016-2023 jest średniookresowym dokumentem określającym kierunki jej rozwoju oraz podstawowym narzędziem zarządzania strategicznego dla władz samorządowych. Wyznacza wizję gminy w 2023 r., do realizacji której zostały zaplanowane działania w ramach określonych celów strategicznych i operacyjnych. Zakładają one maksymalne wykorzystywanie potencjałów i szans rozwojowych.

Niezbędnym uzupełnieniem Strategii Rozwoju Gminy Jaśliska powinien być Plan Rewitalizacji Gminy Jaśliska. Program Rewitalizacji Gminy Jaśliska stanowić ma uszczegółowienie Strategii Rozwoju Gminy Jaśliska stanowiąc z nią spójną całość i stanowić ma środek zaradczy na degradację społeczną, gospodarczą, przestrzenną, techniczną i środowiskową.

Realizacja Strategii ma stymulować zrównoważony rozwój gminy i prowadzić do odczuwalnej poprawy jakości życia mieszkańców. Zamiarem jej jest, aby wypełniały ją nie tylko władze gminy, lecz wszystkie instytucje i organizacje prowadzące tutaj działalność oraz by była wyznacznikiem inicjatyw, wokół których jednoczą się mieszkańcy. Z tego względu dokument został opracowany z wykorzystaniem metody partycypacyjnej, polegającej na szerokim udziale mieszkańców w każdym etapie jego powstawania. Dokument koncentruje się na obszarach i działaniach priorytetowych dla rozwoju gminy. Wskazuje te działania, których realizacja w ramach ograniczonych możliwości budżetowych będzie stymulować rozwój w sposób najbardziej efektywny.

Strategia przyjmuje horyzont czasowy do 2023 r. Wynika to m.in. z potrzeby zachowania zgodności z dokumentami strategicznymi i operacyjnymi na poziomie regionalnym i krajowym oraz uwzględnia okres rozliczeniowy projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej w perspektywie 2014-2020. Ze względu na zasadę n+2 projekty realizowane w bieżącym okresie programowania mogą być rozliczane do 2023 r. Niezwykle ważnym wyzwaniem będzie pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizację założonych celów rozwojowych.

Praca nad Strategią Rozwoju Gminy Jaśliska na lata 2016-2023 obejmowały trzy główne etapy: część diagnostyczną, część strategiczną oraz konsultacje społeczne.

W ramach części diagnostycznej dokonano analizy głównych dziedzin rozwoju gminy. Wyniki opracowano na podstawie danych pochodzących m.in. od: pracowników Urzędu Gminy Jaśliska, Zespołu Szkół Publicznych w Jaśliskach Szkoły Podstawowej i Gimnazjum, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jaśliskach, Powiatowego Urzędu Pracy w Krośnie, danych Głównego Urzędu Statystycznego, instytucji i przedsiębiorstw funkcjonujących na terenie gminy.

W drugim etapie wyznaczono cele strategiczne, cele operacyjne i działania oraz przygotowano listę projektów strategicznych z punktu widzenia długofalowego rozwoju gminy. Opisano sposób monitoringu strategii w oparciu o przyjęte wskaźniki oraz spójność strategii z dokumentami właściwymi dla rozwoju regionalnego, kraju i Unii Europejskiej.

Ostatni etap prac stanowiły konsultacje społeczne. Strategię konsultowano zgodnie z uchwałą nr XVIII/102/16 Rady Gminy Jaśliska z dnia 29 stycznia 2016 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji z mieszkańcami Gminy Jaśliska, a mianowicie poprzez przyjmowanie pisemnych uwag i wniosków do projektu uchwały Rady Gminy Jaśliska oraz podczas spotkań z przedstawicielami organizacji społecznych, biznesu i grup nieformalnych, podczas wywiadów środowiskowych i rozmów z mieszkańcami, a w tym z Radnymi Gminy Jaśliska oraz z jednostkami organizacyjnymi gminy. Na przełomie marca i kwietnia 2017r. dokonano korekty i uzupełnienia dotychczas obowiązującej Strategii Rozwoju Gminy Jaśliska na lata 2016-2023.

Sporządzona strategia rozwoju Gminy Jaśliska na lata 2016-2023 jest dokumentem wskazującym na możliwości dynamizacji rozwoju lokalnego pod względem gospodarczym i społecznym. W przyszłości dokument może ulegać aktualizacji zgodnie z bieżącymi potrzebami mieszkańców gminy.

II. Raport diagnostyczny Gminy Jaśliska

Raport diagnostyczny Gminy Jaśliska jest opracowaniem, które stanowi punkt wyjścia i bazę dla zbudowania strategii rozwoju na lata 2016 – 2023. Przedstawia przegląd stanu obecnego Gminy w różnych dziedzinach jej funkcjonowania, z uwzględnieniem aspektów społecznych, historycznych, gospodarczych i infrastrukturalnych. Wykonana analiza opiera się na danych Głównego Urzędu Statystycznego, informacjach własnych zebranych od pracowników Urzędu Gminy Jaśliska oraz innych instytucji działających na jej terenie. Przeanalizowano dane począwszy od 1.01.2010 r. czyli od daty utworzenia Gminy Jaśliska.

Celem niniejszego raportu jest identyfikacja procesów zachodzących na terenie Gminy, wpływających na jej możliwości rozwojowe oraz sformułowanie problemów i potrzeb rozwojowych. Na tej podstawie w tworzonym dokumencie strategicznym zostaną określone cele, do osiągnięcia których należy dążyć w perspektywie do 2023 r. oraz działania służące ich realizacji.

II.1. Podstawowe informacje o gminie i jej mieszkańcach

II.1.1. Historia i tradycja obszaru

Wielowiekowa historia obszarów należących do Gminy Jaśliska jest kluczowym elementem rozwoju obecnej Gminy Jaśliska, zatem niezbędnym jest jej skrótowe przytoczenie.

Jaśliska są dawnym obronnym miasteczkiem przygranicznym, które strzegło traktu z południa ze stolicy Węgier Budy przez Miskolc, Koszyce, Preszow, Stropkov, Przełęcz Beskid nad Czeremchą, Jaśliska, Przełęcz Szklarską, Rymanów do Sanoka, do Dukli i Krosna. Szerzej o dziejach Jaślisk w monografii, pt. „Jaśliska. Dzieje miasteczka i okolic” oraz „Jaśliska 1366 — 1996”. Dlatego w niniejszym opracowaniu historię miasteczka i gminy przedstawiono najważniejsze fakty.

Miasto zostało lokowane przywilejem króla Kazimierza Wielkiego z dnia 28 stycznia 1366, jako *Hohenstath (Wysokie Miasto)*. Zasadzą i pierwszym wójtem był Johan Hanzelino, który dzięki przywilejowi królewskiemu w roku 1367 przystąpił do zakładania miasta **Hochstadt** lub **Hohenstadt** (tak prawidłowo najprawdopodobniej brzmiała nazwa miasteczka). W tym czasie na ziemi sanockiej osadnicy niemieccy założyli szereg innych miast i wiosek, m.in.: Frysztak, Zarszyn, Lobentanz (Nowotaniec), Zymbertowa, Kombornia, Rytarowce, Brezen (Brzozów), Erenberg (Odrzykoń), Kunzendorf (Porąż), Bischofswalde (Jasionka), czy Michilsdorf (Michałówka). Założone miasto zostało siedzibą królewskiego klucza dóbr, w skład, których wchodziły wioski: Zyndranowa, Jasionka, Lubatowa, Królik Polski. Wtedy też założono w Jaśliskach parafię katolicką i wzniesiono drewniany kościół p.w. św. Katarzyny Aleksandryjskiej.

Już w 1386 roku cały tzw. klucz jaśliski, jako darowizna królewska (Władysława Jagiełły) trafił w ręce Zyndrama z Maszkowic. Kolejnymi wójtami w Hohenstadt (po Johanie Hanzelino) byli: Johan (Jan) Weiss z Dębowca, Zyndram z Jaślisk (d. z Maszkowic) i Andrzej z Łubna — królewski puszkarz (do 1434 roku). Ewidentnie miasto zakładali i byli jego pierwszymi mieszkańcami koloniści niemieccy.

W 1434 roku Jaśliska (Hohenstadt) z kluczem dóbr oddane zostały przez króla Władysława Jagiełłę, jako uposażenie biskupom przemyskim. W 1436 roku jaśliskie wójtostwo przejął biskup przemyski — Janusz z Lubienia.

W styczniu 1474 roku Jaśliska spalił starosta lipiański, zmadziaryzowany Słowak — Tomasz Tarczay, który dowodził sześciotysięcznym oddziałem w wojnie króla węgierskiego Macieja Korwina z królem polskim Kazimierzem Jagiellończykiem o sukcesję tronu węgierskiego.

Trzy lata później, bo w roku 1477 Jaśliska otrzymały od króla Kazimierza Jagiellończyka potwierdzenie pierwotnych praw lokacyjnych.

W 1506 Jaśliska otrzymały od Aleksandra Jagiellończyka kolejne potwierdzenie lokacji, zgodę na dwa coroczne jarmarki i cotygodniowe targi oraz zwolnienie mieszczan przez 8 lat z podatków i danin. Związane to było z budową miejskich murów. Król ustanowił również w mieście komorę celną, z której część wpływów, m.in. z handlu winem, miała być obrócona na utrzymywanie w dobrym stanie traktu handlowego na Węgry.

W 1559 roku miasto otrzymało prawo składu winnego, w myśl tego prawa, kupcy wiozący z Węgier wino w beczkach jaśliskim traktem, musieli je w Jaśliskach składować w miejskich piwnicach na 3 tygodnie. Oczywiście za każdy dzień składu kupcy musieli do kasy miejskiej wносить opłaty. Przywileje te potwierdził Stefan Batory w 1575, Zygmunt III Waza w 1595 i Jan III Sobieski w 1683 roku. Do połowy XVII wieku Jaśliska przeżywały Złoty Okres. Korzystało z dogodnego położenia tuż przy granicy węgierskiej i szlaku handlowego przebiegającego przez przełęcz Beskid. W mieście dominował handel rozlewany tu węgierskim winem oraz jego wyszynkiem. W ślad za tym rozwijało się rzemiosło, i tak z XVI wieku, posiadamy informacje o cechach: garncarzy, kowali, krawców, rymarzy i ślusarzy. W okresie prosperity, z inicjatywy biskupów przemyskich miasto otoczono kamiennie-ceglanymi z trzema bramami: Krakowską, Węgierską i Sanocką. W tym czasie jaśliski klucz dóbr biskupich znacząco się rozrósł dzięki lokacji kilku polskich i wołoskich (rusińskich) wiosek, m.in.: Posada Jaśliska, Wola Niżna, Wola Wyżna, Rudawka Jaśliska, Lipowiec, Czeremcha, Daliowa, Szklary, Królik Polski, Królik Wołoski, Kamionka i Zawadka Rymanowska. W tym miejscu należy wspomnieć, że obszar obejmujący miasto Jaśliska i prawdopodobnie Posada Polska i Królik Polski (będące własnością biskupów przemyskich), stanowił enklawę powiatu bieckiego (woj. krakowskie) w ziemi sanockiej, która wchodziła w skład woj. ruskiego.

Pod koniec października 1619 roku w Jaśliskach zatrzymali się lisowczycy. Tu 11 listopada 1619 roku odbyło się Koło Generalne, na którym potwierdzono wybór i władzę, jako pułkownika — Walentego Rogawskiego i zatwierdzono artykuły wojskowe. Stąd lisowczycy ruszyli 19 listopada przez Przełęcz Łupkowską na Węgry.

W źródłach z 1624 pojawia się informacja o szkole parafialnej w Jaśliskach, w której nauczycielem był pisarz gminny — Mikołaj Tworowski.

Okres panowania ostatnich Jagiellonów i Wazów (XV — 1 poł. XVII) to czasy względnego spokoju i rozwoju tych ziem. W tym okresie powstała większość wiosek i parafii prawosławnych, a później greckokatolickich na terenie obecnej gminy. Budowane były okazałe dwory-dworzyszcza kniaziów i zagrody-dworzyszcza chłopskie. Jedynym zagrożeniem były zarazy i napady band zbójników tzw. beskidników lub węgierskich tołhajów. Byli to zazwyczaj skrzywdzeni i biedni poddani z polskich i węgierskich majątków magnackich i szlacheckich, którzy schronili się w niedostępnych bieszczadzskich dolinach i lasach na pograniczu Polski i Węgier.

Ułatwianiem zbiegostwa, czyli „wykoczowaniem” zajmowała się nawet specjalna grupa ludzi, zwanych „wykocami”. Zbierali się tu ludzie „luźni”, szukający ratunku w rozboju i wszyscy poróżnieni z prawem uciekali przed nieuchronną chłostą, więzieniem, a nawet wyrokiem śmierci. Najbardziej harda w zbójnickim rzemiosle była ludność ruskich wiosek, które rządziły się prawem wołoskim, choć była ona najbardziej uprzywilejowana. Wielu z nich wywodziła się z pasterzy i drwali, u których umiłowanie swobody było ogromne. Surowe warunki życia, rodowe zwyczaje i brak nawyków do uznawania nad sobą czyjejs władzy czyniły swoje. Wystarczył jeden drobny zatarg z panem lub administratorem wsi, by szeregi beskidników powiększyły się. Odwaga, zadziorność, bitność i doskonała znajomość terenu czyniły z beskidników niezwykle trudnych do pokonania przeciwników.

Zamożne dwory polskie i karawany kupieckie z towarami, ciągnące traktami dukielskim, jaśliskim, baligrodzkim i użockim oraz przez Przełęcz Łupkowską stawały się nęcącym łupem. Tworzyły się kompanie złożone z Wołochów, Rusinów, Węgrów i Polaków, uciśnionego chłopstwa i zwyczajnych „łotrzyków”.

Ofiarą największych napadów beskidników (tołhajów) w latach: 1604, 1639, 1642 i 1686 były liczne beskidzkie bieszczadzkie wioski. Napady te powtarzały się przez prawie cały XVIII wiek. Liczne konstytucje i uniwersały starały się znaleźć środki zaradcze. Uciekano się, jak w 1618 roku, do zupełnego zamknięcia granicy z Węgrami. Powoływano do obrony ziemi wszystkie siły ziemian i uchwalono pobór na wyprawy pacholków i oddziałów smolaków, które miały pilnować beskidzkich i bieszczadzkich szlaków. Nie mogły pomóc uchwały sejmików i uniwersały królewskie, gdyż nie leczyły istotnych przyczyn, tj. nędzy chłopstwa, a przy tym walka ze zbójnikami w puszczech i ostępach była bardzo utrudniona. Warto dodać na koniec, że ruchy chłopskie w Karpatach w połowie XVII wieku powstawały w związku z ruchami społecznymi, które w tym czasie wstrząsnęły sąsiednimi krajami, przede wszystkim ziemiami Rzeczypospolitej, a więc z powstaniem chłopskim na Podhalu w 1651 roku i powstaniem Bohdana Chmielnickiego, w którym brało nawet udział rusińskie chłopstwo ze wsi karpackich.

Sprawa nazwy miasta, jeszcze w roku 1651 odnotowana jest przekręcona niemiecka nazwa — *Hanstad*, chociaż od przynajmniej połowy XVI wieku funkcjonuje polska nazwa — *Jaśliska*. W 1657 roku król Jan Kazimierz zatwierdził tu Kongregację Współczującą Chrystusowi — militarno-porządkową organizację, zwaną potocznie *krzyżakami* (od białych krzyży na czerwonych płaszczach, noszonych przez jej członków), działającą aż do rozbiorów Polski.

Ogromne spustoszenia w rejonie Jaślik spowodował najazd szwedzki (1656) i rajd wojsk siedmiogrodzkich księcia Jerzego Rakoczege. W marcu 1657 roku, po wzmocnieniu murów obronnych i baszt, obrońcy i mieszczanie Jaślik odparli jednak atak oddziału wojsk księcia siedmiogrodzkiego Jerzego Rakoczege. Z tego okresu pochodzi zapewne „Szwedzki Kurhan”, gdzie obecnie znajduje się kapliczka.

Po potopie szwedzkim miasteczko szybko ubożało. Z każdym rokiem ubywało mieszkańców i upadało rzemiosło i handel. Paradoksalnie przyczyną ubożenia, był kolejny przywilej składu wina, potwierdzony ostatni raz w 1683 roku przez króla Jana III Sobieskiego. To, co ponad sto lat wcześniej było źródłem bogactwa miasteczka, to teraz było jedną z przyczyn jego ubożenia. Bowiern kupcy, coraz częściej omijali trakt jaśliski i kierowali się na: Duklę, Rymanów, Żmigród i Krosno, z którymi Jaśliska konkurowały, zabierając im większość zysków.

W czasie wojen północnych, ściślej w latach 1704 — 08, na przemian kwaterowały tu saskie wojska króla Augusta II Mocnego, albo wojska (w tym szwedzkie) jego adwersarza — Stanisława Leszczyńskiego. W roku 1704 mieszczanie jaśliscy stoczyli zwycięską potyczkę z oddziałem rosyjskim. Po pokonaniu Szwedów pod Połtawą w 1709 roku do Jaślik wkroczyły wojska rosyjskie.

W roku 1747 Jaśliska liczyły 254 mieszczan. W 1732 roku w miasteczku wzniesiono kościół murowany, który w roku 1756 został konsekrowany pod pierwotnym wezwaniem. Ze starego kościoła przeniesiono cudowny obraz Matki Bożej Królowej Nieba i Ziemi (*Matka Boska Jaśliska*), namalowany temperą na gruncie kredowym, na desce lipowej (121 cm x 81 cm), w XV wieku gdzieś na styku Czech i Węgier. Renowacji dokonał Piotr Burnatowicz z Brzozowa w 1634. Obecnie obraz otaczany jest kultem i pielgrzymują do niego Słowacy i Łemkowie.

Mieszkańcy Jaślik wspierali oddziały konfederatów barskich, którzy kilkakrotnie chroniły się w miasteczku w latach 1768 — 1772.

W 1772 po zajęciu miasta przez wojska austriackie, Jaśliska weszły w skład prowincji galicyjskiej. Pod koniec XVIII wieku rozsypywały się miejskie mury obronne i baszty, a także murowane budynki mieszczan.

Do przyspieszonego upadku miasteczka przyczynił się również zanik ruchu drogowego w kierunku Przełęczy Beskid. Stało się tak, gdy w poł. XIX wieku, kiedy wytyczono i zbudowano utwardzoną drogę przez Przełęcz Dukielską. Poprawy nie przyniosło zniesienie pańszczyzny po 1848 roku, które skutkowało powstaniem coraz mniejszych gospodarstw chłopskich. Praktycznie przestały istnieć liczne cechy rzemieślnicze. Jako tako funkcjonowały tylko zakłady kamieniarskie. Od połowy XIX mamy do czynienia liczną emigracją do Ameryki Północnej oraz sezonową emigracją zarobkową.

Co kilka, kilkanaście lat Jaśliska i okoliczne wioski nękały liczne epidemie, m.in.: tyfusu, cholery i chorób dziecięcych, które zbierały śmiertelne żniwo. Dodatkowo miasteczko doświadczało klęsk pożarów i nieurodzajów. W tym czasie miasteczko liczyło ok. 900 mieszkańców.

Od 1870 roku funkcjonował urząd pocztowy, stały posterunek żandarmerii, a od 1882 roku istniała straż ogniowa. W tym czasie Jaśliska liczyły 936 mieszkańców (w tym 300 Żydów). Od roku 1880 Żydzi mieli swoją bożnicę, cheder i bank a od 1883 roku cmentarz — kirkut.

W 1890 roku rzymsko-katolicka parafia w Jaśliskach obejmowała miejscowości: Czeremcha, Daliowa, Darów, Jasiel, Lipowiec, Moszczaniec, Polany Surowiczne, Posada Jaśliska, Puławy, Rudawka Jaśliska, Surowica, Wola Niżna i Wola Wyżna.

W 1898 miasteczko liczyło 971 mieszkańców oraz 151 domów. Mieszkali tu głównie Polacy oraz ponad trzystuosobowa społeczność żydowska.

Przed I wojną światową powstał „Bank Miłosierdzia”, którego głównym celem była finansowa pomoc mieszkańcom. Funkcjonowała „Wspólna Kasa Sieroca”, tzw. Kasa Stefczyka i Lwowskie Towarzystwo Kółek Rolniczych.

Kolejną przyczyną spadku znaczenia Jaślisk były zniszczenia spowodowane działaniami wojennymi I wojny światowej. W listopadzie 1914 wkroczyły do Jaślisk oddziały rosyjskie. Do 22 grudnia 1914 miasteczko przechodziło z rąk do rąk. Ostatecznie Jaśliska zostały zajęte przez oddziały rosyjskie pod dowództwem generała Ładowskiego. Oddziały wojsk austro-węgierskich zostały odrzucone, aż pod Kraków i Myślenice. Do czasu Przełomowej Bitwy Gorlickiej, Jaśliska były w rękach rosyjskich. W dniu 6 maja 1915 roku do Jaślisk, w miejsce wycofujących się Rosjan, wkroczyli Austriacy.

W latach 1772-1914 Jaśliska w wyniku kolejnych reform administracyjnych, albo należały do cyrkułu pilźnieńskiego, albo powiatu sanockiego lub też krośnieńskiego.

Po odzyskaniu niepodległości przez Polskę w 1918 roku sytuacja ekonomiczna i społeczna mieszkańców Jaślisk i okolicznych wiosek nie uległa poprawie. Panowała powszechna bieda i nierzadko głód. Problemem były przeludnione wioski i nadmiar rąk do pracy. W pobliżu funkcjonowały dwa tartaki, które należały do Żyda Mendelowicza. Pracowało w nich kilkunastu mężczyzn. Corocznie dziesiątki rodzin udawały się na emigrację. W mieście przestano organizować jarmarki, a i rzemiosło praktycznie upadło. W rękach rodzin żydowskich znajdowały się prawie wszystkie sklepy, karczmy (cztery) i zakłady rzemieślnicze. Prawie wszystkie posesje przy Rynku należały do Żydów. W upadającym miasteczku działało Koło Gospodyń Wiejskich, a Straży Granicznej działała skupiająca młodzież organizacja paramilitarna „Strzelec” — posiadali oni swoją świetlicę, w której było pierwsze w Jaśliskach radio, działała też w Jaśliskach Straż Pożarna. W 1934 roku Jaśliska bezpowrotnie straciły prawa miejskie.

Po wybuchu II wojny światowej w rejonie Jaślisk toczyły się walki z oddziałami Wehrmachtu i słowackiej 2 Dywizji Piechoty „Škultéty” (1 września w rejonie wsi Czeremchy, a 2 września wsi Barwinek). Ostatecznie w dniu 10 września do Jaślisk wkroczyli Słowacy i batalion z Legionu Ukraińskiego płk. Romana Suszki.

We wrześniu 1944 rejon Jaślisk toczyły się walki w ramach bitwy o Przełęcz Dukielską. W wyniku działań wojennych całkowicie zniszczeniu uległo 40% miasteczka i zginęło kilkudziesięciu mieszkańców. Należy

wspomnieć, że w rejonie Jaślik stacjonowała brygada czechosłowacka wchodząca w skład I Korpusu Czechosłowackiego pod dowództwem gen. Ludvika Svobody.

W latach 1945-46 większość Łemków z gminy Jaślika wysiedlono do obwodów lwowskiego i tarnopolskiego w Ukraińskiej SRR. Pozostali zostali wysiedleni w roku 1947 w ramach Akcji „Wisła” na tereny ob. woj. zachodniopomorskiego. Liczba mieszkańców gminy zmniejszyła się o 2/3. W październiku 1949 roku wysiedlono na teren woj. olsztyńskiego 11 rodzin, a w grudniu 1950 roku ostatnie 5 rodzin bez prawa powrotu na teren powiatu sanockiego przed 1975 rokiem. Na terenie gminy pozostały jedynie rodziny mieszane.

W Jaślikach, oprócz kościoła z XVIII wieku oraz pozostałości kamiennych murów z XVI wieku piwnic z tego samego okresu, zachował się fragment drewnianej zabudowy z średniowiecznym układem urbanistycznym. Najstarsze budynki o konstrukcji przysłupowej pochodzą z połowy XIX wieku i zachowały się w zachodniej pierzei Rynku oraz przy ul. Węgierskiej oraz ul. Wolańskiej. Jak już wspomniano, pod niektórymi posesjami przy rynku przetrwały do dziś XVI-wieczne piwnice do przechowywania wina.

Poszukiwania (kwerenda) przeprowadzone w związku z pracami nad herbem Gminy Jaślika wykazały, że przez wieki na miejskich pieczęciach przeplatał się motyw kamieniarski w postaci oskarda, młotka kamieniarskiego i żaren młyńskich jako głównego wyrobu kamieniarskiego tej okolicy oraz motyw listków i kiści winorośli nawiązując do tradycji szlaku winnego – składu wina.

Zdiagnozowane problemy w odniesieniu do historii obszaru:

1. Brak herbu Jaślik – *problem na dzień dokonania aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Jaślika na lata 2016-2023 został rozwiązany – uchwalono herb, flagę i pieczęć Gminy Jaślika,*
2. Brak witalnych przy głównych szlakach komunikacyjnych – *na dzień dokonania aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Jaślika na lata 2016-2023 wykonano projekty budowlane witalnych,*
3. Brak produktu lokalnego nawiązującego do historii tych ziem,
4. Brak wizualizacji herbu - *problem na dzień dokonania aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Jaślika na lata 2016-2023 został rozwiązany – wykonano kamienny herb na pomniku w Jaślikach oraz wykonano materiały promocyjne przy wykorzystaniu herbu,,*
5. Brak nazw ulic w szczególności w Jaślikach, które kiedyś były miastem – brak nawiązania do historii – *na dzień dokonania aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Jaślika na lata 2016-2023 istnieją już projekty nazw ulic dla miejscowości: Jaślika, Posada Jaślika i Daliowa.*

II.1.2. Położenie geograficzne i administracyjne, podział terytorialny

Administracyjnie Gmina Jaślika położona jest w południowo – wschodniej części powiatu krośnieńskiego, województwa podkarpackiego i zajmuje obszar (od 1 stycznia 2017r.) o powierzchni 16.605,93 ha. Gmina bezpośrednio graniczy z Republiką Słowacką, a na jej terenie znajduje się przejście graniczne Czeremcha – Certizne do którego z centrum Jaślik prowadzi zniszczona droga powiatowa. Gmina Jaślika sąsiaduje głównie z gminą: Dukla, Rymanów i Komańcza.

Gmina Jaślika położona jest w regionie zachodnich Karpat w Beskidzie Niskim, w jego południowo-wschodniej części, nad rzeką Jasiołką. Tereny Gminy Jaślika ze względu na bardzo cenne wartości przyrodnicze objęte są w całości ochroną Natura 2000, a na większości obszaru wydzielono Jaśliki Park Krajobrazowy. Dodatkowymi formami ochrony przyrody na tym terenie są: Rezerwat Źródlika Jasiołki, Rezerwat Kamień nad Jaślikami, Rezerwat Przełom Jasiołki i Ostoja Jaślika.

Obszar ten jest zbudowany z tzw. fliszu karpackiego (naprzemiennie ułożonych warstw głównie piaskowców i łupków, miejscami także zlepieńców i margli). Górski charakter rzeźby terenu zdecydowanie

ograniczają rolnicze wykorzystanie terenu. W naturalny sposób rzeźba terenu predestynuje teren gminy do rozwoju aktywnych form turystyki.

Przez długie lata Jaślicka ulegały ciągłym przemianom terytorialnym i administracyjnym, a rozwój Gminy Jaślicka uzależniony jest od terytorium którym administruje. Historia Gminy Jaślicka pod względem granic administracyjnych i struktur organizacyjnych kształtowała się następująco:

- w XVI w. **miasto Jaślicka**, było ośrodkiem administracyjnym dóbr biskupów przemyskich, tzw. klucza jaślickiego, w skład którego wchodziły także wsie: Posada Jaślicka, Wola Niżna, Wola Wyżna, Rudawka Jaślicka, Lipowiec, Czeremcha, Daliowa, Szklary, Królik Polski, Królik Wołoski, Kamionka i Zawadka Rymanowska,

- **lata 1867 do 1934 to okres funkcjonowania miejskiej Gminy Jaślicka,**

- **rok 1934 – zbiorowa, Wiejska Gmina Jaślicka – utrata praw miejskich.** Ustawa z dnia 23 marca 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego (Dz.U.7, 1934.69.649), znosiła miasta o liczbie mieszkańców mniejszej niż 3 tysiące, tworząc z nich gminy zbiorowe. Jaślicka znalazły się w tej grupie i straciły, nadane przez Kazimierza Wielkiego prawa miejskie. Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z 26 lipca 1934 r. o podziale powiatu sanockiego w województwie lwowskim na gminy wiejskie, utworzona została 1 sierpnia 1934 roku w powiecie sanockim w woj. lwowskim z dotychczasowych *jednostkowych* gmin wiejskich - Gmina Jaślicka. W skład gminy wiejskiej weszły: Czeremcha, Daliowa, Darów, Jasiel, Jaślicka, Rudawka Jaślicka, Kamionka, Lipowiec, Moszczaniec, Polany Surowiczne, Posada Jaślicka, Surowica, Szklary, Wola Niżna, Wola Wyżna, Zawadka Rymanowska, czyli wsie dawnego klucza biskupiego i kilka z nim graniczących. Byłe już miasteczko zyskało w wyniku reformy funkcję ośrodka administracyjnego gminy z wójtem i radą,

- **rok 1954 – utworzenie Gromady Jaślicka.** Ustawą z dnia 25 września 1954 r. o reformie podziału administracyjnego wsi i powołaniu gromadzkich rad narodowych (Dz.U.1954.43.191) – jesienią 1954 r. zniesiono dotychczasowe gminy. W miejsce dotychczasowych gmin i gromad utworzono gromady, jako jednostki podziału administracyjnego wsi. W skład gromady wchodziły wsie, położone na terenie jednej gminy lub sąsiadujących ze sobą gmin, powiązane komunikacyjnie oraz posiadające wspólne urządzenia gospodarcze, kulturalne lub zdrowotne. Tworzenie, łączenie i znoszenie gromad, zmiana ich granic oraz ustalanie siedzib gromadzkich rad narodowych następowała w drodze uchwały wojewódzkiej rady narodowej, ogłoszonej w dzienniku urzędowym wojewódzkiej rady narodowej. Uchwała wojewódzkiej rady narodowej o tworzeniu, łączeniu i znoszeniu gromad wymagała zatwierdzenia przez Radę Ministrów. Gromadę Jaślicka z siedzibą GRN w Jaślickach utworzono – jako jedną z 8759 gromad na obszarze Polski – w powiecie sanockim w woj. rzeszowskim na mocy uchwały Nr 33/54 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Rzeszowie z dnia 5 października 1954 r. w sprawie podziału na nowe gromady powiatu sanockiego; w ramach Zarządzenia Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Rzeszowie z dnia 18 listopada 1954 r. w sprawie ogłoszenia uchwał Wojewódzkiej Rady Narodowej w Rzeszowie z dnia 5 października 1954 r., dotyczących reformy podziału administracyjnego wsi (Dziennik Urzędowy Wojewódzkiej Rady Narodowej w Rzeszowie z dnia 30 listopada 1954 r., Nr. 11, Poz. 41). W skład jednostki weszły obszary dotychczasowych gromad: Jaślicka, Czeremcha, Daliowa, Lipowiec, Szklary, Posada Jaślicka, Polany Surowiczne, Surowica, Wola Niżna i Wola Wyżna ze zniesionej gminy Jaślicka w powiecie sanockim,

- **rok 1961 – Gromada Jaślicka – przyłączenie wsi Darów, Jasiel, Rudawka Jaślicka i Moszczaniec.** Uchwałą Nr 20/61 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Rzeszowie z dnia 14 września 1961 r. w sprawie zmian w podziale administracyjnym województwa rzeszowskiego; w ramach Obwieszczenia Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Rzeszowie z dnia 25 listopada 1961 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu tejże uchwały (Dziennik Urzędowy Wojewódzkiej Rady Narodowej w Rzeszowie z dnia 29 listopada 1961 r., Nr. 11, Poz. 55) 31 grudnia 1961 do gromady Jaślicka włączono wsie Darów, Jasiel, Rudawka Jaślicka i Moszczaniec ze zniesionej gromady Wisłok Wielki w powiecie sanockim. W skład jednostki weszły zatem następujące obszary: Jaślicka, Czeremcha, Daliowa, Lipowiec, Szklary, Posada Jaślicka, Polany Surowiczne, Surowica, Wola Niżna, Wola Wyżna, Darów, Jasiel, Rudawka Jaślicka i Moszczaniec,

- **rok 1972 – Gromada Jaśliska – zmiana powiatu.** Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 6 października 1972 r. w sprawie utworzenia powiatu bieszczadzkiego i powiatu miejskiego Sanok oraz zmiany granic niektórych powiatów w województwie rzeszowskim (Dz.U.1972.43.273) z dniem 1 listopada 1972, w związku ze zniesieniem powiatu sanockiego, Gromadę Jaśliska włączono do powiatu krośnieńskiego w województwie rzeszowskim,

- **rok 1973 – zniesienie Gromady Jaśliska i utworzenie Gminy Jaśliska.** Ustawą z dnia 29 listopada 1972 r. o utworzeniu gmin i zmianie ustawy o radach narodowych (Dz.U.1972.49.312) z dniem 1 stycznia 1973 r. utworzono gminy jako podstawowe jednostki podziału administracyjno-gospodarczego na terenach wiejskich, stwarzające ze względu na swoje rozmiary, potencjał gospodarczy i urządzenia odpowiednie warunki dla kierowania rozwojem gospodarczym i społeczno-kulturalnym oraz dla zaspokajania potrzeb mieszkańców a zniesiono dotychczasowy podział terenów wiejskich na gromady. Uchwałą Nr XVIII/56/72 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Rzeszowie z dnia 4 grudnia 1972 r. w sprawie utworzenia gmin w województwie rzeszowskim (Dziennik Urzędowy Wojewódzkiej Rady Narodowej w Rzeszowie z dnia 5 grudnia 1972 r., Nr 16, Poz. 196). Określono skład Gminy Jaśliska: Jaśliska, Czeremcha, Daliowa, Lipowiec, Szklary, Posada Jaśliska, Polany Surowiczne, Surowica, Wola Niżna, Wola Wyżna, Darów, Jasiel, Rudawka Jaśliska i Moszczaniec,

- rok 1975 – zmiana województwa na krośnieńskie. 1 czerwca 1975 roku gmina znalazła się w nowo utworzonym woj. krośnieńskim,

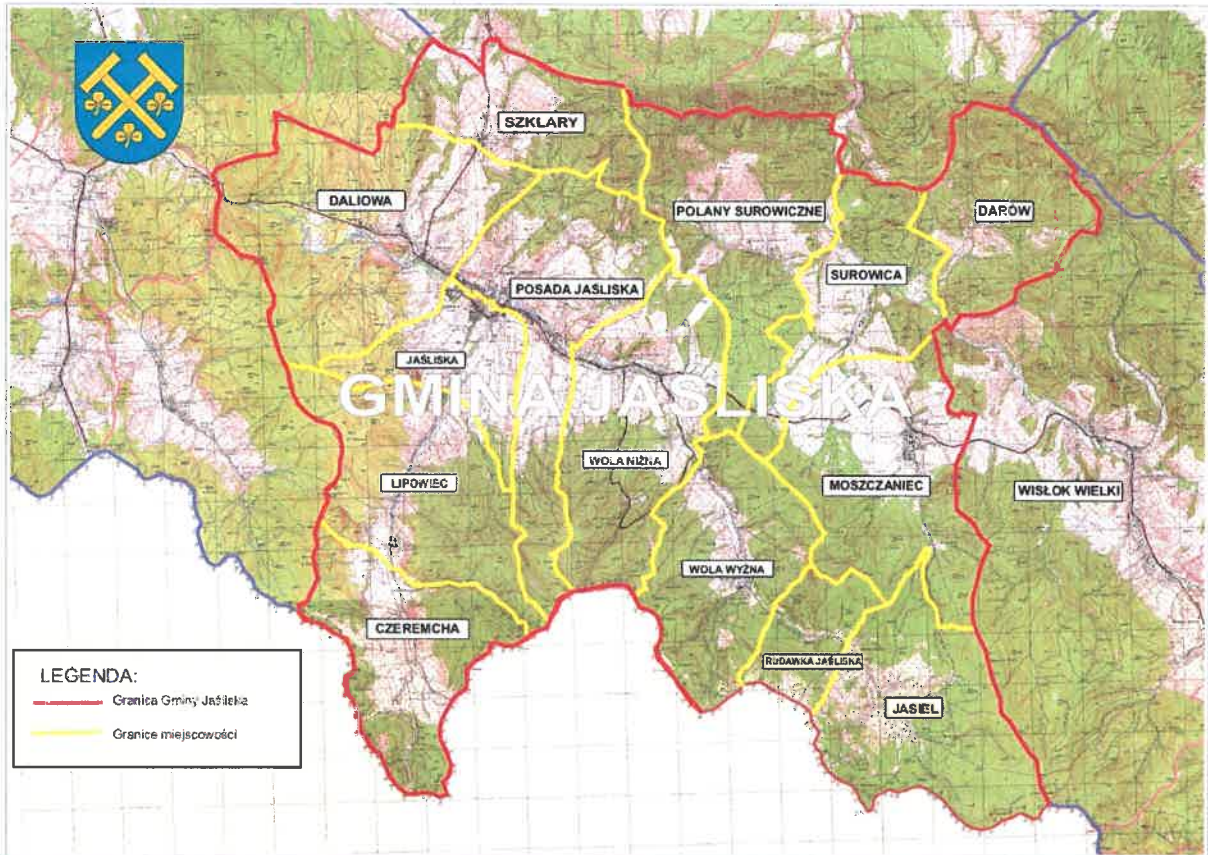
- **rok 1976 – likwidacja Gminy Jaśliska.** Ustawą z dnia 28 maja 1975 r. o dwustopniowym podziale administracyjnym Państwa oraz o zmianie ustawy o radach narodowych (Dz.U.1975.16.91) oraz Rozporządzeniem Ministra Administracji, Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska z dnia 24 czerwca 1976 r. w sprawie połączenia, zniesienia, utworzenia, zmiany granic i nazw gmin oraz ustalenia siedzib gminnych organów władzy i administracji państwowej w województwach bielskim, gdańskim, kaliskim, miejskim krakowskim, krośnieńskim, łomżyńskim, miejskim łódzkim, ostrołęckim, rzeszowskim, szczecińskim, wałbrzyskim, wrocławskim i zamojskim (Dz. U. 1976.24.143) z dniem 2 lipca 1976 roku gmina znalazła się w nowo utworzonym woj. krośnieńskim. Na podstawie w/w rozporządzenia do gminy Dukla włączono obszary sołectw: Daliowa, Jaśliska, Posada Jaśliska oraz część obszaru sołectwa Wola Niżna obejmującą miejscowości Wola Niżna i Wola Wyżna z gminy Jaśliska, a do gminy Komańcza część obszaru sołectwa Wola Niżna obejmującą miejscowości: Darów, Jasiel, Moszczaniec, Polany Surowiczne, Rudawka Jaśliska i Surowica z gminy Jaśliska,

- **rok 2010 – reaktywacja Gminy Jaśliska** – z inicjatywy mieszkańców. Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 28 lipca 2009 roku, gmina została reaktywowana 1 stycznia 2010 r. Na obszar gminy zostały włączone wsie wchodzące dotychczas w skład gminy Dukla: Czeremcha, Daliowa, Jaśliska, Lipowiec, Posada Jaśliska, Szklary, Wola Niżna, Wola Wyżna.

Obecnie Gmina Jaśliska jest podzielona na 5 sołectw:

- a) Sołectwo Jaśliska (w skład którego wchodzi również miejscowość Lipowiec i Czeremcha),
- b) Sołectwo Posada Jaśliska,
- c) Sołectwo Daliowa,
- d) Sołectwo Szklary,
- e) Sołectwo Wola Niżna (w skład którego wchodzi również miejscowość Wola Wyżna).

- **1 stycznia 2017r. przyłączenie do Gminy Jaśliska sołectwa Moszczaniec** obejmującego osady Moszczaniec i Darów oraz miejscowości Rudawka Jaśliska, Jasiel, Surowica, Polany Surowiczne.

Zdiagnozowane problemy w odniesieniu do położenia geograficznego, administracyjnego i podziału terytorialny:

1. Obecnie, po okresie stagnacji i rozbiórce w 1976 r. Gminy Jaśliska, od 2010 roku gmina stopniowo rozwija się, jednakże do osiągnięcia pełnego potencjału gminy niezbędne jest przyłączenie do Gminy Jaśliska sołectwa Moszczaniec w skład którego wchodzi miejscowości: Rudawka Jaśliska, Jasiel, Polany Surowiczne, Surowica oraz osady: Moszczaniec i Darów, które do 1976 r. należały do Gminy Jaśliska, a obecnie nadal należą administracyjnie do Gminy Komańcza - *problem na dzień dokonania aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Jaśliska na lata 2016-2023 został rozwiązany, ponieważ z dniem 1 stycznia 2017 r. przyłączono sołectwo Moszczaniec do Gminy Jaśliska.*
2. Tworząc w 2010 r. Gminę Jaśliska nie uwzględniono wsi Kamionka, która to pozostała nadal w granicach Gminy Dukła, obniżając tym samym potencjał gospodarczy Gminy Jaśliska,
3. Gmina Jaśliska, a w tym mieszkańcy w znikomym stopniu korzystają z odnawialnych źródeł energii, co niekorzystnie wpływa na środowisko – problem częściowo rozwiązano ponieważ Gmina Jaśliska otrzymała dofinansowanie m.in. na instalacje fotowoltaiczne które zostały zamontowane na obiektach publicznych oraz prywatnych.

II.1.3. Demografia

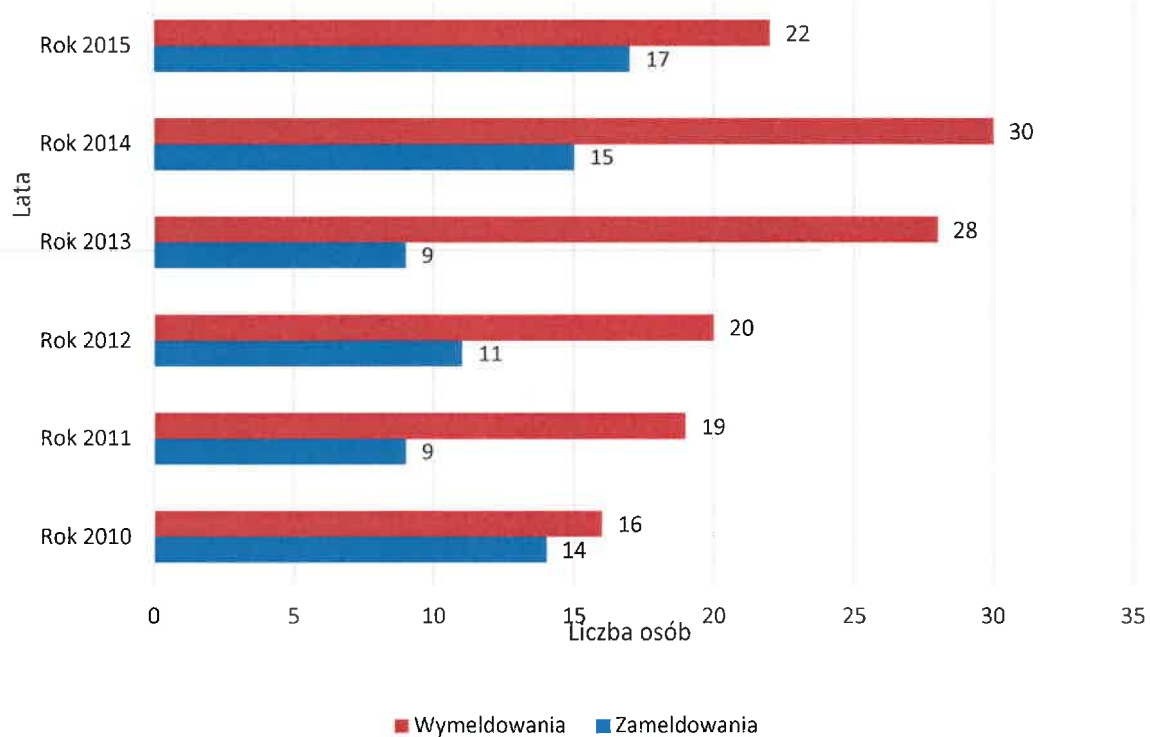
Na koniec 2015 r. Gminę Jaśliska zamieszkiwało 2073 mieszkańców. W latach 2010-2015 populacja gminy zmniejszyła się o 68 osób w stosunku do roku 2010. Gęstość zaludnienia wynosi 21 osób/km².

**STAN LUDNOŚCI I POWIERZCHNIA MIEJSCOWOŚCI
GMINY JAŚLISKA - STYCZEŃ 2017**

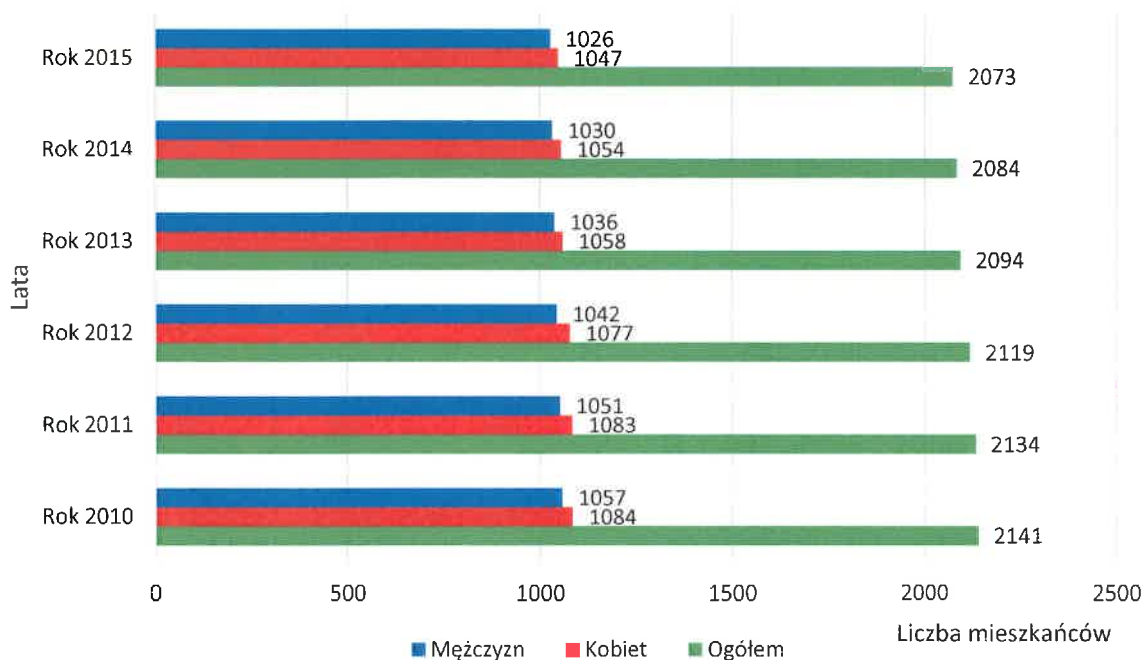
L.p.	Jednostka terytorialna	Powierzchnia (km ²)	Udział w powierzchni ogólnej gminy (%)	Liczba ludności (osoba)	Udział w liczbie mieszkańców gminy ogółem (%)	Gęstość zaludnienia (os./km ²)
Jednostki terytorialne Gminy						
1	Daliowa	18,88	11,38	278	12,06	14,72
2	Jaśliska	6,13	3,69	460	19,95	75,06
3	Lipowiec	13,37	8,06	5	0,22	0,37
4	Posada Jaśliska	14,58	8,78	834	36,17	57,21
5	Szklary	8,67	5,22	207	8,98	23,89
6	Wola Niżna	14,19	8,55	276	11,97	19,45
7	Wola Wyżna	11,71	7,06	18	0,78	1,54
8	Czeremcha	11,00	6,63	2	0,09	0,18
9	Moszczaniec	15,04	9,06	216	9,37	14,36
10	Darów	9,60	5,79	10	0,43	1,04
11	Surowica	10,02	6,04	0	0,00	0,00
12	Polany Surowiczne	15,1	9,10	0	0,00	0,00
13	Rudawka Jaśliska	4,3	2,59	0	0,00	0,00
14	Jasiel	13,35	8,05	0	0,00	0,00
Razem		165,93	100,00	2306	100,00	13,90

Demografia Gminy Jaśliska						
Wyszczególnienie	Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014	Rok 2015
Ogółem ludność	2141	2134	2119	2094	2084	2073
Kobiety						
Ogółem	1084	1083	1077	1058	1054	1047
0-18	255	254	252	239	236	234
19-60	593	593	593	587	583	570
61 lat i więcej	236	236	232	232	235	243
Mężczyźni						
Ogółem	1057	1051	1042	1036	1030	1026
0-18	268	261	255	249	249	238
19-65	675	677	677	676	665	667
66 lat i więcej	114	113	110	111	116	121

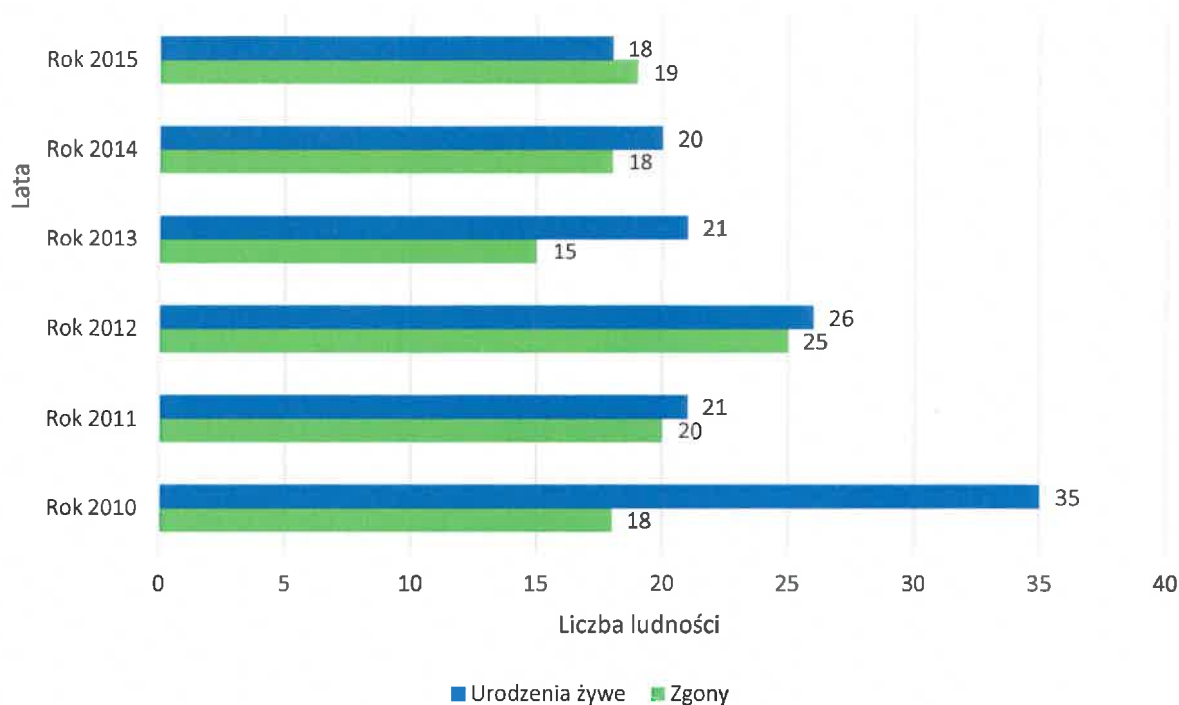
Migracje na terenie Gminy Jaślika 2010-2015

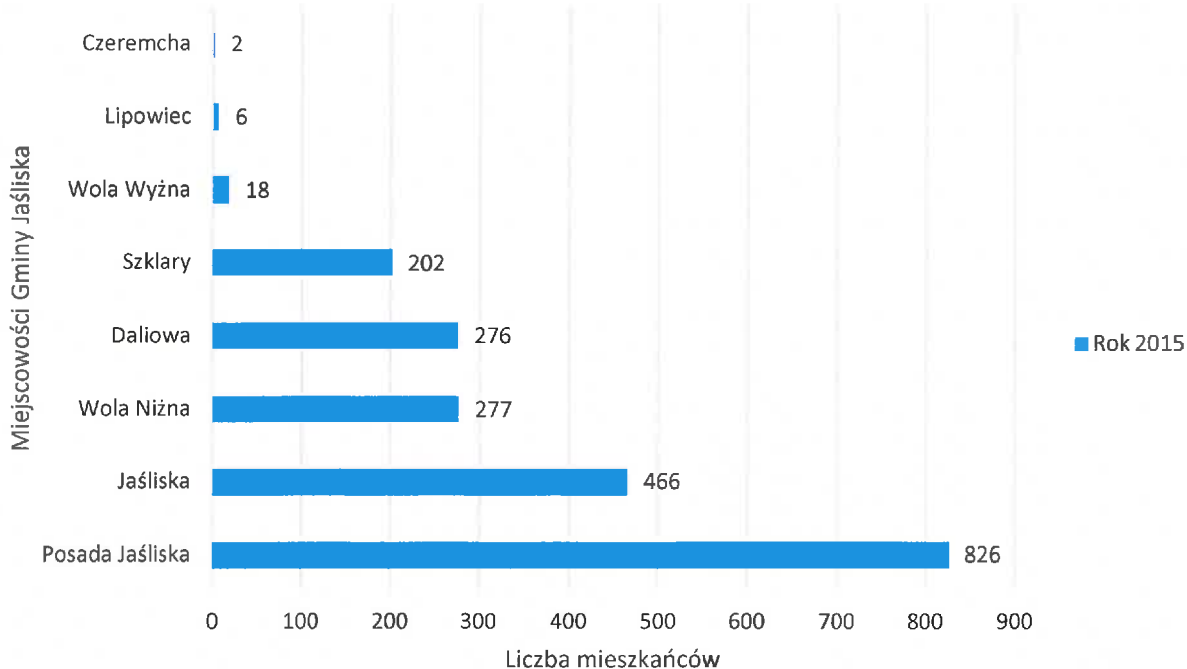
Liczba mieszkańców Gminy Jaślika w latach 2010-2015 w podziale na płeć oraz ogółem

Ruch naturalny ludności (urodzenia i zgony) w Gminie Jaślicka w latach 2010-2015.

Liczba mieszkańców w podziale na miejscowości dane za rok 2015

Z demografii Gminy Jaślicka wynika, iż następuje ciągle obniżanie się liczby ludności (dane do demografii pozyskano z rejestru mieszkańców gminy, zatem demografia przedstawia formalny ruch ludności). Sukcesywne zmniejszanie się liczby ludności spowodowany jest głównie: dopełnianiem obowiązków meldunkowych wobec konieczności ponoszenia opłat np. za gospodarowanie śmieciami, które naliczane są od liczby zameldowanych osób, prowadzeniem wymeldowań administracyjnych na wnioski właścicieli lokali, emigracja w poszukiwaniu

pracy, emigracja wobec braku miejsc na budowę domów.

W latach 2010-2015 na terenie gminy zanotowano dodatni przyrost naturalny +26 (liczba zgonów 115, liczba urodzeń 141). W Gminie Jaślika w wieku produkcyjnym w 2015 r. mieszkało 667 mężczyzn i 570 kobiet, łącznie 1237 osób, co stanowi 60,5% ogółu mieszkańców gminy.

Zdiagnozowane problemy w zakresie demografii:

1. Emigracja z terenu gminy w poszukiwaniu miejsc na budowę domów oraz znikomy przyływ ludności na teren gminy wobec braku miejsc do osiedlania się,
2. Mały przyrost naturalny.

II.1.4. Budżet Gminy

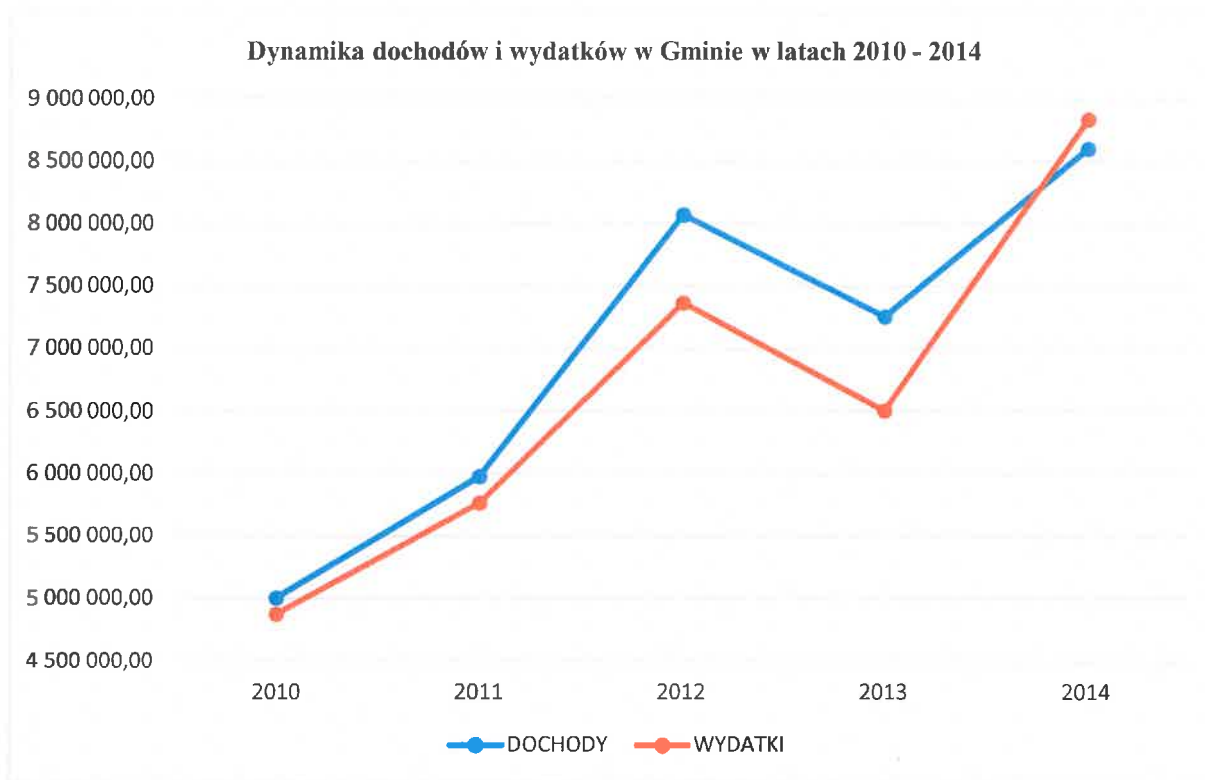
W latach 2010 – 2013 odnotowano nadwyżkę budżetową, natomiast 2014 roku wynik finansowy był ujemny i wynosił 235.076,71 zł. Powstały deficyt budżetowy pokryty został nadwyżką z lat ubiegłych.

Zestawienie dochodów i wydatków gminy za lata 2010 - 2014					
WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2011	2012	2013	2014
DOCHODY	5.002.830,48	5.974.443,84	8.067.443,15	7.253.996,33	8.597.861,15
DOCHODY BIEŻĄCE	5.002.830,48	5.617.179,68	6.242.830,09	6.423.129,10	7.151.055,98
DOCHODY MAJĄTKOWE	0,00	357.264,16	1.824.613,06	830.867,23	1.446.805,17
WYDATKI	4.874.779,05	5.765.162,22	7.365.249,92	6.504.981,36	8.832.937,86
WYDATKI BIEŻĄCE	4.796.497,31	5.312.807,76	5.081.446,31	5.274.798,58	6.031.170,50
WYDATKI MAJĄTKOWE	78.281,74	452.354,46	2.283.803,61	1.230.182,78	2.801.767,36
dochody bieżące - wydatki bieżące	206.333,17	304.371,92	1.161.383,78	1.148.330,52	1.119.885,48
<i>Wynik budżetu</i>	<i>128.051,43</i>	<i>209.281,62</i>	<i>702.193,23</i>	<i>749.014,97</i>	<i>-235.076,71</i>

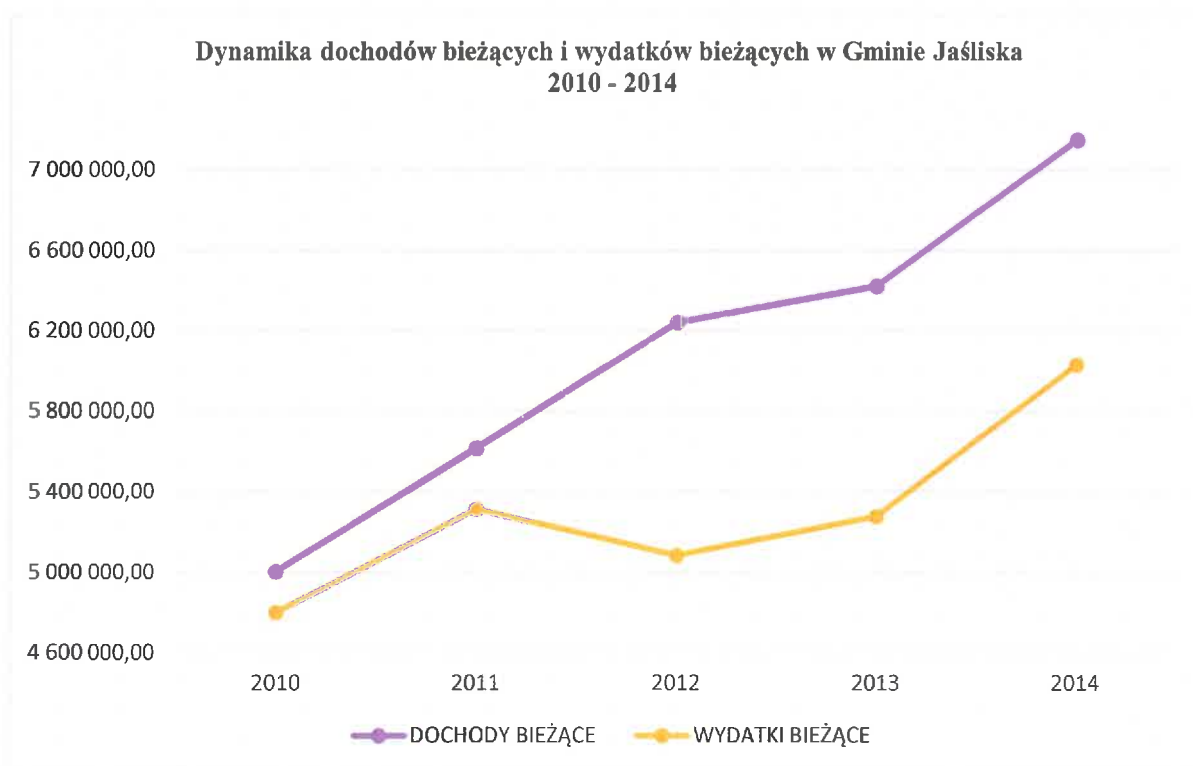
Przez cały badany okres dochody bieżące przeważały nad wydatkami bieżącymi, a poziom nadwyżki operacyjnej był stabilny i kształtował się w granicach do 2 tys. do 1,2 mln zł.

W badanym okresie dochody budżetu gminy wzrosły o 42%, a wydatki gminy w tym samym przedziale czasowym o 45%. Wyniki przedstawiono na poniższym wykresie.

Analogicznie analiza dynamiki wykazuje, znaczny wzrost dochodów bieżących nad wydatkami bieżącymi, co świadczy o możliwości wzrostu zasobów finansowych gminy, a w ślad za tym zwiększeniu się ilości środków do wykorzystania na inwestycje i spłatę zobowiązań.

Podstawowe źródła dochodów budżetu gminy tj. dochody z subwencji ogólnej, dochody z tytułu dotacji i środków przeznaczonych na cele bieżące oraz dochody z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych, stanowiły w zależności od roku od 85% - 88% wszystkich dochodów.

Dochoody gminy w okresie 2010 - 2014					
WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2011	2012	2013	2014
Dochoody bieżące, w tym:	5.002.830,48	5.617.179,68	6.242.830,09	6.423.129,10	7.151.055,98
dochoody z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych	452.292,00	531.324,00	355.437,00	365.356,00	401.949,00
podatki i opłaty	318.624,13	346.243,67	530.958,87	611.060,37	684.702,01
z subwencji ogólnej	2.738.380,00	2.817.655,00	3.545.645,00	3.569.213,00	3.583.125,00
z tytułu dotacji i środków przeznaczonych na cele bieżące	1.193.254,19	1.546.671,25	1.387.611,52	1.556.779,54	2.188.173,59
w tym środki z Unii Europejskiej			11.130,00	5.936,00	113.378,44
Dochoody majątkowe, w tym:	0,00	357.264,16	1.824.613,06	830.867,23	1.446.805,17
z tytułu dotacji i środków na inwestycje	0,00	353.764,16	1.821.913,06	790.484,74	1.426.832,85
w tym środki z Unii Europejskiej	0,00	0,00	20.984,00	9.750,00	1.133.536,87
Razem dochoody	5.002.830,48	5.974.443,84	8.067.443,15	7.253.996,33	8.597.861,15

W rozpatrywanym czasie najwięcej środków budżetowych przeznaczono na oświatę i wychowanie. Nakłady te pochłonęły 30% budżetu w 2014 r. Kolejnym działem, w którym zaobserwowano wysokie nakłady pieniężne była pomoc społeczna - 22%. W ogólnym bilansie wydatków odnotowano znaczne wydatkowanie pieniędzy na administrację publiczną, które stanowiło 15% budżetu gminy, nie mniej jednak sumy te przejawiają znaczną miarowość.

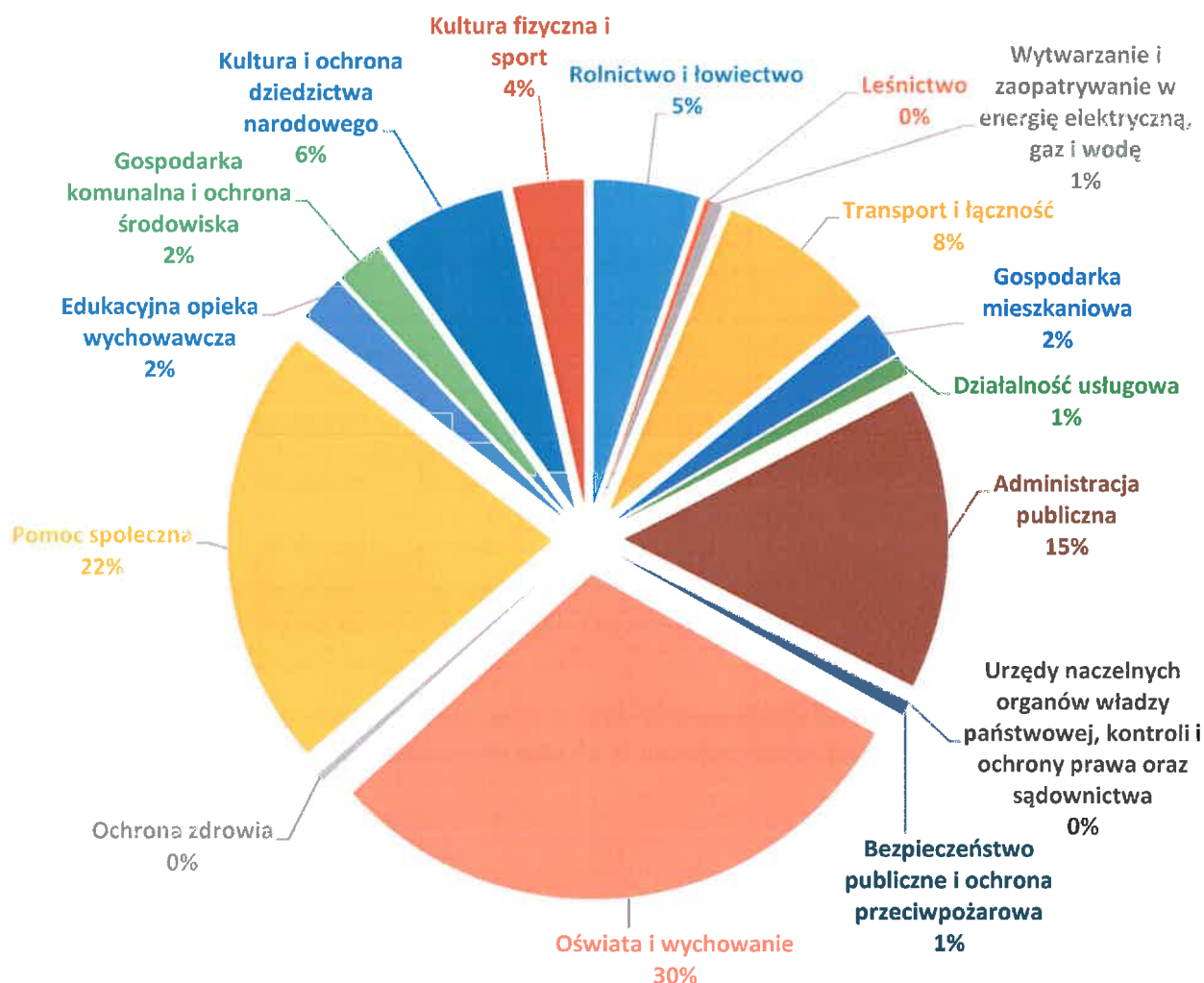
W badanym okresie wydatki majątkowe stanowiły ok. 30% wszystkich wydatków gminy, co oznacza relatywnie spory udział środków wydawanych przez Gminę na cele inwestycyjne. Dowodzi to zabiegania Gminy o własny rozwój i w perspektywie kolejnych lat powinno przełożyć się na ulepszenie jakości życia regionu.

Dynamika wydatków gminy za lata 2010 - 2014						
Dział	Nazwa	2010	2011	2012	2013	2014
010	Rolnictwo i łowiectwo	18.545,55	66.379,12	134.077,71	343.250,54	1.179.769,92
020	Leśnictwo	3.058,00	4.177,11	6.677,60	18.601,60	6.655,02
400	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	28.223,18	21.677,85	34.165,59	37.947,54	20.559,67
600	Transport i łączność	32.730,31	399.233,86	228.622,30	520.455,73	923.086,40
700	Gospodarka mieszkaniowa	39.535,78	46.895,28	83.407,48	152.155,70	493.901,96
710	Działalność usługowa	5.599,98	0,00	1.438,10	63.508,59	59.700,00
720	Informatyka	0,00	0,00	0,00	0,00	359.323,72
750	Administracja publiczna	890.369,45	958.010,73	872.222,18	976.162,54	986.267,87
751	Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	19.428,28	5.457,82	7.380,24	2.408,37	14.222,80

752	Obrona narodowa	0,00	0,00	1.500,00	0,00	0,00
754	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	22.036,82	48.384,10	56.434,56	39.586,64	75.162,21
756	Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	3.657,75	2.721,75	0,00	0,00	0,00
758	Różne rozliczenia	173.320,00	77.733,00	25.911,00	0,00	0,00
801	Oświata i wychowanie	2.076.229,41	2.057.195,07	2.193.593,06	1.961.876,92	2.170.952,52
851	Ochrona zdrowia	18.719,55	15.015,24	16.763,76	24.301,24	13.318,09
852	Pomoc społeczna	1.128.224,80	1.175.989,21	1.313.716,31	1.424.849,23	1.540.592,54
854	Edukacyjna opieka wychowawcza	132.525,54	201.423,12	169.345,24	150.239,17	115.433,75
900	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	186.056,07	610.042,41	680.684,72	153.976,04	239.924,00
921	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	86.518,58	59.826,55	126.436,89	407.436,84	312.529,04
926	Kultura fizyczna i sport	10.000,00	15.000,00	1.412.873,18	228.224,67	321.538,35
OGÓLEM		4.874.779,05	5.765.162,22	7.365.249,92	6.504.981,36	8.832.937,86

Z danych przedstawionych powyżej wynika, że szczególnie dwa działy determinują poziom wydatków, tj. oświata i wychowanie oraz pomoc społeczna. W obydwu przypadkach zauważalnych jest trend wzrostowy.

STRUKTURA WYDATKÓW W BUDŻECIE GMINY, 2014 R.

Podsumowując analizę historyczną budżetu Gminy Jaślika można wyciągnąć następujące wnioski:

- w gminie następował znaczny wzrost dochodów bieżących, nad wydatkami bieżącymi, co gwarantowało stabilny poziom nadwyżki operacyjnej,
- towarzyszyły temu korzystne zmiany w strukturze dochodów – coraz większy udział dochodów własnych oraz stabilny poziom dochodów z subwencji ogólnej oraz z tytułu dotacji i środków przeznaczonych na cele bieżące,
- zmiany te skutkowały rosnącym potencjałem finansowym, objawiającym się większą zdolnością do realizacji inwestycji.

Zdiagnozowane problemy związane z budżetem Gminy Jaślika:

1. Zbyt małe dochody własne w stosunku do potrzeb wynikających ze strategii rozwoju gminy – *po przyłączeniu sołectwa Moszczaniec nastąpił wzrost dochodów gminy,*
2. Zbyt duże wydatki na oświatę i wychowanie,
3. Zbyt duże wydatki na pomoc społeczną,
4. Zbyt małe środki przeznaczane są na gospodarkę mieszkaniową.

II.2. Infrastruktura

II.2.1. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne

Na terenie Gminy Jaśliśka od 2005 r. obowiązuje Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego uchwalony przez Radę Gminy Dukła dla obszaru Gminy Dukła w pierwotnych granicach administracyjnych – przed wydzieleniem z obszaru Gminy Dukła terenu Gminy Jaśliśka.

Po utworzeniu w 2010 r. Gminy Jaśliśka z części terenu Gminy Dukła, Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego przyjęto uchwałą nr V/19/11 Rady Gminy Jaśliśka z dnia 18 stycznia 2011r w sprawie przejęcia jako własne w granicach administracyjnych Gminy Jaśliśka Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Dukła oraz Miejskowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego. MPZP obejmuje 100% obszaru Gminy Jaśliśka.

Uchwałą nr XVI/83/15 Rady Gminy Jaśliśka z dnia 30 listopada 2015 r. w sprawie oceny aktualności Miejskowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego (Gminy Dukła) obowiązującego na terenie Gminy Jaśliśka Rada Gminy Jaśliśka podjęła decyzję o konieczności sporządzenia nowego studium ze względu na znaczną dezaktualizację obecnego studium, a tym samym i MPZP.

Podjęta procedura sporządzenia nowego MPZP jest spełnieniem oczekiwań mieszkańców, którzy wielokrotnie apelowali o takie działanie. Obecny MPZP przyczynia się do stagnacji w sferze gospodarczej, a nawet emigracji ludzi młodych, którzy nie mają możliwości prowadzenia działalności gospodarczej ani też możliwości budowy domów na własnych działkach – często zlokalizowanych przy głównych drogach publicznych. Gmina Jaśliśka skupia się na rozwoju turystyki, a zapisy MPZP nie dopuszczają możliwości budowy strategicznych atrakcji turystycznych jak np. wieże widokowe, wyciągi, hotele. Zabudowa w obrębie murów obronnych Jaśliśk nie jest odpowiednio kształtowana, pojawiają się budynki w rynku i okolicy znacznie odbiegające swoim stylem od tradycji i historii Jaśliśk. Budownictwo w tym obszarze musi być jednorodne zarówno w budynkach drewnianych jak i murowanych.

Zdiagnozowane problemy w zakresie Miejskowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego:

1. Brak wystarczających obszarów przeznaczonych na budownictwo mieszkaniowe oraz usługowe – *problem na dzień dokonania aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Jaśliśka na lata 2016-2023 jest w trakcie rozwiązywania - wstępnie wyznaczono takie obszary w projekcie nowego Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego,*
2. Brak zapisów umożliwiających budowę wież widokowych oraz innej strategicznej infrastruktury turystycznej takiej jak np. różnego rodzaju budowle wodne, *problem na dzień dokonania aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Jaśliśka na lata 2016-2023 jest w trakcie rozwiązywania - wstępnie wyznaczono takie obszary w projekcie nowego Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego,*
3. Brak szczególnego traktowania zabudowy w obrębie dawnych murów obronnych Jaśliśk, zmierzającego do zachowania jednorodności stylowej i kulturowej – niedopuszczalnym jest nowoczesne budownictwo bez zachowania zewnętrznego dawnego stylu Jaśliśk - *problem na dzień dokonania aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Jaśliśka na lata 2016-2023 jest w trakcie rozwiązywania - wstępnie wyznaczono takie obszary w projekcie nowego Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego,*
4. Zbyt mała liczba dróg zaliczonych do kategorii gminnych dróg publicznych co wpływa na możliwości pozyskiwania dofinansowywania inwestycji na tych drogach.

II.2.2. Infrastruktura transportowa

Dostępność komunikacyjna Gminy Jaślicka opiera się wyłącznie na infrastrukturze drogowej. Na terenie Gminy Jaślicka znajdują się następujące drogi publiczne:

a) drogi wojewódzkie:

- nr 897 Tylawa – Komańcza – Wołosate,
- nr 887 Brzozów – Rymanów – Daliowa.

c) drogi powiatowe:

- nr P2116R Jaślicka-Czeremcha-Granica Państwa – 9 373 m,
- nr P2117R Wola Niżna - Wola Wyżna – 4 949 m.

d) drogi gminne:

- nr G114535 Daliowa,
- nr G114537 Posada Jaślicka,
- nr G114536 Jaślicka.

Najważniejsze inwestycje drogowe, 2010-2015	
Rok	Inwestycja
2010	brak
2011	<ul style="list-style-type: none">• Remont drogi gminnej dojazdowej w Posadzku Jaślickiej k/Farbańca – 550,00 mb;• Przebudowa drogi dla potrzeb osiedla mieszkaniowego byłych pracowników PGR w Szklarach na działkach nr ewid. 125/16 i 4/39 – 420,00 mb;• Przebudowa drogi do oczyszczalni ścieków na działce nr ewid. 13/29 – 275,00 mb;
2012	<ul style="list-style-type: none">• Odbudowa drogi koło Chryca w m. Posada Jaślicka na dz. nr ewid. 2708 w km 0+000 do 0+330 – 330,00 mb;• Remont drogi koło Kostycza w m. Posada Jaślicka na dz. nr ewid. 2708 – 165,00 m²;• Odbudowa drogi koło kościoła w m. Wola Niżna na dz. ew. nr 394 i 391 (km 0+090-0+270) – 180,00 mb;
2013	<ul style="list-style-type: none">• Odbudowa drogi gminnej pod las dz. nr ewid. 320/1 w km 0+000 – 0+136 wraz z odbudową mostu w km 0+136 w miejscowości Daliowa;• Przebudowa drogi gminnej poprzez budowę chodnika w istniejącym pasie drogowym w miejscowości Jaślicka i Posada Jaślicka – 284,00 mb chodnika;
2014	<ul style="list-style-type: none">• Przebudowa drogi gminnej „do Biłasa” (dz. nr ewid. 3087) w km 0+000-0+100 w miejscowości Posada Jaślicka – 100,00 mb;• Remont mostu w km 0+080 łączącego drogę (dz. nr ewid. 1518) z drogą (dz. nr ewid. 2490/1);• Remont mostu „koło Farbańca” łączącego drogę (dz. nr ewid. 3292, 3291) z drogą (dz. nr ewid. 2708) w miejscowości Posada Jaślicka;• Przebudowa drogi wojewódzkiej Nr 897 Tylawa - Komańcza - Cisna - Ustrzyki Górne - Wołosate - GP poprzez budowę chodnika w miejscowości Posada Jaślicka w km 8+990,50 - 9+260 strona prawa – 269,50 mb chodnika;
2015	<ul style="list-style-type: none">• Remont mostu łączącego drogi dz. nr ewid. 729/1 oraz 2708 w Posadzku Jaślickiej w km 0+053;• Przebudowa drogi dz. nr ewid. 1494 i 1509 w miejscowości Jaślicka w km 0+000-0+207 – 207,00 mb;

<ul style="list-style-type: none"> • Przebudowa drogi dz. ewid. nr 543/1 w km 0+000-0+194 w miejscowości Posada Jaśliska – 194,00 mb; • Przebudowa drogi do stadionu na działce nr ewid. 2502/2 w miejscowości Jaśliska – 146,00 mb; • Przebudowa drogi gminnej NR G114553 w miejscowości Daliowa – 298,00 mb korytek betonowych; • Przebudowa drogi dz. nr ewid. 492 w miejscowości Posada Jaśliska – 180,00 mb;

Pomimo tych inwestycji, sieć dróg publicznych oraz wewnętrznych na obszarze Gminy Jaśliska nadal wymaga zarówno przebudowy, jak i remontu. Przy obecnym stałym wzroście ruchu samochodowego, w tym towarowego, wiele odcinków dróg nie posiada odpowiedniej nośności. Brakuje również infrastruktury towarzyszącej, jak utwardzone pobocza, chodniki, odwodnienie czy oświetlenie. Naprawy nawierzchni i poprawy odwodnienia wymaga wiele dróg gminnych.

Zdiagnozowane problemy zakresie gminnej infrastruktury transportowej dotyczą:

1. Zły stan dróg gminnych i niektórych dróg wewnętrznych, a w szczególności:

Lp.	Status drogi, nr drogi,	Problemy
1.	Most pieszo – jezdny przez rzekę Jasiołka w miejscowości Jaśliska, w ciągu drogi gminnej NR G114536	Most jest zbyt wąski i ma zbyt małą nośność w stosunku do zapotrzebowania
2.	Most pieszo – jezdny przez rzekę Jasiołka w miejscowości Posada Jaśliska łączący drogę działka nr ewid. 3367 z drogą działka nr ewid. 2708	Most jest w złym stanie technicznym. W skutek zniszczeń ma zbyt małą nośność w stosunku do zapotrzebowania
3.	Droga gminna NR G114536 Jaśliska – Posada Jaśliska	Droga w miejscowości Jaśliska oraz Posada Jaśliska przebiega przez tereny zabudowy mieszkaniowej, przez co stwarza uciążliwość, a nawet zagrożenie bezpieczeństwa mieszkańców. W miejscowości Jaśliska w ciągu przedmiotowej drogi znajduje się przestarzały kamienny mur oporowy, który wymaga remontu. W ciągu przedmiotowej drogi brak jest chodnika. Z uwagi na intensywny ruch pieszych konieczne jest wykonanie przebudowy przedmiotowej drogi wraz z budową chodnika, zabezpieczeniem skarpy od strony działki nr ewid. nr 1514, obręb Jaśliska.
4.	Droga gminna wewnętrzna, działka nr ewid. 376/1; 423 w miejscowości Jaśliska	Droga w miejscowości Jaśliska przebiega przez tereny zabudowy mieszkaniowej, przez co stwarza uciążliwość, a nawet zagrożenie bezpieczeństwa mieszkańców. Droga posiada nawierzchnie bitumiczną z licznymi dziurami oraz pęknięciami.
5.	Droga gminna wewnętrzna, działka nr ewid. 3098 w miejscowości Posada Jaśliska	Droga w miejscowości Jaśliska przebiega przez tereny zabudowy mieszkaniowej, przez co stwarza uciążliwość, a nawet zagrożenie bezpieczeństwa mieszkańców. Droga posiada nawierzchnie gruntową z licznymi dziurami oraz pęknięciami.

2. Bardzo zły stan dróg powiatowych, oraz zły stan dróg wojewódzkich:

Lp.	Status drogi, Nr drogi,	Zakres uszkodzeń
1.	Droga wojewódzka nr 887 Brzozów – Rymanów – Daliowa	Droga w granicach gminy Jaśliska w miejscowości Szklary przebiega przez tereny zabudowy mieszkaniowej, przez co stwarza uciążliwość, a nawet zagrożenie bezpieczeństwa mieszkańców, związane z ruchem ciężkich pojazdów.

		W miejscowości Szklary w ciągu przedmiotowej drogi znajduje się chodnik, który także znajduje się w złym stanie technicznym.
2.	Droga wojewódzka Nr 897 Tylawa – Komańcza – Cisna – Ustrzyki Górne – Wołosate – Granica Państwa	Droga w granicach gminy Jaśliska w miejscowości Daliowa, Posada Jaśliska i Wola Niżna przebiega przez tereny zabudowy mieszkaniowej, przez co stwarza uciążliwość, a nawet zagrożenie bezpieczeństwa mieszkańców, związane z ruchem ciężkich pojazdów. W miejscowości Posada Jaśliska na odcinku 269,50 m znajduje się chodnik, którego inwestorem była Gmina Jaśliska. W pozostałych miejscowościach w terenie zabudowy mieszkaniowej brak jest chodnika. Z uwagi na intensywny ruch pieszych konieczne jest wykonanie przebudowy przedmiotowej drogi wraz z budową chodnika i przebudową infrastruktury mostowej pozwalającej na ruch pojazdów ciężkich powyżej 15 ton.
3.	Droga powiatowa nr: 2116R Jaśliska – Czeremcha (Granica Państwa)	Droga w granicach gminy Jaśliska w miejscowości Jaśliska, przebiega przez tereny zabudowy mieszkaniowej. W miejscowości Jaśliska droga posiada nawierzchnie bitumiczną. W pozostałych miejscowościach jest to nawierzchnia bitumiczna oraz nawierzchnia gruntowa z licznymi dziurami i pęknięciami.
4.	Droga powiatowa nr: 2117R Wola Niżna – Wola Wyżna	W miejscowości Wola Niżna oraz Wola Wyżna droga posiada nawierzchnię bitumiczną oraz nawierzchnię gruntową z licznymi dziurami oraz pęknięciami. Stan drogi w dużym stopniu utrudnia ruch samochodowy, a w szczególności dowóz dzieci do ZSP w Jaśliskach.

3. Droga powiatowa nr P2116R Jaśliska-Czeremcha-Granica Państwa powinna zmienić status na drogę wojewódzką i być tym samym alternatywną drogą do drogi Rzeszów – Barwinek - Granica Państwa.

II.2.3. Transport publiczny

Usługi transportowe na terenie Gminy Jaśliska świadczą firmy wyszczególnione w poniższej tabeli.

Firmy transportowe działające na terenie Gminy Jaśliska w roku 2016		
Lp.	Nazwa firmy przewozowej	Trasy komunikacji publicznej przebiegające przez teren Gminy Jaśliska
1.	Firma Handlowo – Usługowa Józef Fornal, Teodorówka	1. Wola Niżna – Dukla, 2. Dukla - Wola Niżna. Autobus kursuje 2 razy w tygodniu we wtorki i w czwartki w dni nauki szkolnej z wyłączeniem okresu wakacji.
2.	Arriva Bus Transport Polska Sp. z o.o. Oddział w Sanoku	1. Jaśliska - Moszczaniec - Sanok Dąbrówka, 2. Sanok Dąbrówka - Moszczaniec - Jaśliska, Autobus kursuje od poniedziałku do piątku.
3.	Firma Handlowo-Usługowa Adam Pudlik ul. Długa 85 38-440 Iwonicz	1. Wola Niżna - Jaśliska - Królik Polski – Rymanów, Krosno, 2. Krosno - Rymanów - Królik Polski - Wola Niżna. Bus kursuje od poniedziałku do piątku.

4.	Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Krośnie Spółka Akcyjna	<ol style="list-style-type: none"> 1. Krosno-Rymanów – Moszczaniec, 2. Moszczaniec - Rymanów-Krosno, 3. Wola Niżna -Rymanów – Krosno 4. Krosno – Rymanów – Wola Niżna, 5. Krosno – Rymanów – Jaśliska, 6. Jaśliska – Rymanów – Krosno. <p>Autobusy kursują od poniedziałku do piątku.</p>
----	--	---

Po zmniejszeniu liczby kursów PKS-u z na terenie Gminy Jaśliska sytuacja w zakresie dojazdu poza teren gminy uległa znacznemu pogorszeniu. Dobrze należy ocenić poziom zapewnienia dojazdu do ZSP w Jaśliskach, generalnie tylko w tej części transportu publicznego rozkłady jazdy zostały dostosowane do potrzeb mieszkańców. Zwiększenie ilości kursów wydaje się trudne do zrealizowania ze względu na kwestię opłacalności. Trasy, które nie były objęte systemem dopłat ze względu na dzieci oraz posiadały niewielki odsetek pasażerów uległy stopniowej likwidacji.

Zidentyfikowane problemy dotyczące komunikacji publicznej:

1. Mała ilość lub brak kursów w godzinach popołudniowych i w weekendy – częściowo zrealizowano rozwiązanie problemu poprzez wydłużenie i zwiększenie linii autobusowych do Moszczańca.
2. Niedostosowanie kursów do potrzeb mieszkańców podyktowane ekonomią tras.

II.2.4. Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego

Przeważający teren gminy, bo około 95% znajduje się w zasięgu nadajników radiowych, które stanowią główne źródło dostawy Internetu. W miejscowościach takich jak Wola Wyżna, Lipowiec istnieją problemy z dostępem do Internetu ze względu na specyfikę i ukształtowanie terenu gminy. Do miejscowości Jaśliska doprowadzona jest sieć światłowodowa, lecz stara infrastruktura telefoniczna (miedziane linie telefoniczne) nie pozwalają osiągnąć wysokich prędkości dostępu do Internetu.

W Posadzie Jaśliskiej gmina posiada własny maszt o wysokości 28m, na którym umieszczone są anteny umożliwiające korzystanie z Internetu. Zamontowany jest tam również retransmitter służący do odbioru naziemnej telewizji DVBT. Operatorzy GSM wykorzystują maszt do świadczenia usług telekomunikacyjnych.

Dostęp do bezpłatnego Internetu dla mieszkańców i turystów został utworzony w okolicach rynku w Jaśliskach oraz przy Domu Ludowym w Posadzie Jaśliskiej. Dla zainteresowanych osób w Urzędzie Gminy uruchomiono elektroniczną skrynkę podawczą EPUAP za pośrednictwem, której można uregulować sprawy urzędowe.

W 2013 r. gmina rozpoczęła realizację projektu „Podkarpacki System e-Administracji Publicznej” w ramach którego zakupiono do Urzędu 17 komputerów stacjonarnych, 3 laptopy, profesjonalne urządzenie wielofunkcyjne oraz uruchomiono EZD. Dzięki tym wdrożeniom pracownicy urzędu mogą znacznie szybciej i bardziej profesjonalnie obsłużyć interesantów.

Jedyna szkoła, która znajduje się na terenie gminy: Zespół Szkół Podstawowych w Jaśliskach - Szkoła Podstawowa i Gimnazjum jest wyposażona w sprzęt komputerowy oraz posiada dostęp do Internetu. W budynku zlokalizowane są 3 pracownie informatyczne w których znajduje się łącznie 58 komputerów (24 laptopy, 34 PC).

Zidentyfikowane problemy społeczeństwa informacyjnego:

1. Brak dostępu do sieci światłowodowej, dzięki której mieszkańcy zyskaliby dostęp do szerokopasmowego Internetu o przepustowości min 32mb/s, *problem na dzień dokonania aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Jaśliska na lata 2016-2023 jest w trakcie rozwiązywania* - wstępnie inwestor prywatny jest w trakcie realizacji sieci światłowodowej na większości terenów zamieszkałych w Gminie Jaśliska,
2. W większości osoby starsze nie posiadają umiejętności korzystania z komputera i sieci Internet,
3. Brak stałych kursów z obsługi komputerów i sieci Internet dla mieszkańców w różnym wieku,
4. Brak miejsc i komputerów do prowadzenia otwartych kursów poza ZSP,
5. Niewystarczający pakiet telewizji naziemnej MUX.

II.2.5. Gospodarka komunalna

1. Kanalizacja i gospodarka wodno – ściekowa.

Głównym źródłem zaopatrzenia w wodę mieszkańców gminy Jaśliska jest korzystanie zarówno z sieci wodociągowej jak i z indywidualnych (własnych) ujęć. Długość sieci wodociągowej wynosi 12 km i obejmuje miejscowość Szklary.

Woda dla potrzeb wodociągu pobierana jest z ujęcia powierzchniowego – potok Chyżne. Woda poddawana jest procesom technologicznym uzdatniania i dezynfekcji. Wodociąg zaopatruje w wodę głównie miejscowość Szklary.

Woda dostarczana mieszkańcom Szklar podlega stałemu monitorowaniu pod względem spełniania jakości/ przydatności do spożycia przez ludzi.

Dane dotyczące wodociągów w miejscowości Szklary w 2015				
Wyszczególnienie	2015r.	2014	2013	2012
długość czynnej sieci rozdzielczej [km]	2,5	2,5	2,5	2,5
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]	14	14	14	14
ludność korzystająca z sieci wodociągowej [os.]	198	203	202	204
zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem [m ³]	3206	3412	4280	24 570

W związku z tym że jest to gmina wiejska odprowadzanie ścieków socjalnobytowych odbywa się przez mieszkańców Szklar kanalizacją do zbiorowej oczyszczalni ścieków typu BIOEKO IL-200, a znaczna część pozostałych mieszkańcy gminy Jaśliska gromadzi ścieki w różnego typu zbiornikach odpływowych lub bezodpływowych z których są one okresowo usuwane.

Wskaźnik	Jednostka	Stężenie w ściekach czyszczonych			
		2015	2014	2013	2012
BZT5	mg O2/l (g O2/m3)	2,5	1,7	2,4	138
ChZT	mg O2/l (g O2/m3)	<30	<30	>30	273
Zawiesina ogólna	mg/l	4,0	3,5	4,7	78

2. Gospodarka odpadami.

Od 1 lipca 2013 r. Gmina Jaśliska przejęła obowiązki gospodarki odpadami komunalnymi wynikające z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. W celu prawidłowego funkcjonowania systemu podjęto następujące działania:

- systemem zostały objęte wszystkie nieruchomości zamieszkałe oraz niezamieszkałe a powstają odpady komunalne;
- utworzono Gminny Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (GPSZOK), w którym mieszkańcy przez 5 dni w tygodniu mogą bez dodatkowych opłat oddać odpady segregowane jak również odpady problemowe tj. baterie, zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne, odpady wielkogabarytowe, odpady z remontów itp.
- w ramach obowiązującej stawki Gmina Jaśliska zapewnia odbiór wszystkich odpadów komunalnych powstających w gospodarstwie domowym;
- do mieszkańców w cenie opłaty dostarczane są worki na odpady komunalne segregowane (szkło, tworzywa sztuczne, papier);
- zakupiono pojemniki na przeterminowane leki i podpisano stosowne umowy na odbiór tych leków.

Odbiór odpadów na terenie Gminy Jaśliska odbywa się regularnie tj. odpady segregowane z terenu Gminy Jaśliska odbierane są przez cały rok - jeden raz w miesiącu. Odpady niesegregowane w okresie od czerwca do 31 sierpnia dwa razy w miesiącu, a w okresie od stycznia do 31 maja oraz od września do 31 grudnia jeden raz w miesiącu, odpady wielkogabarytowe 2 razy w roku (wiosna, jesień).

W poniższej tabeli przedstawiono podstawowe dane dotyczące gospodarki odpadami na terenie gminy Jaśliska.

Zmieszane odpady komunalne zebrane w ciągu roku w latach 2013-2015			
Wyszczególnienie	2013	2014	2015
Ogółem [t]	129,00	109,70	120,40
Ogółem na 1 mieszkańca [kg]	61,49	53,39	58,88

Zdiagnozowane problemy w dziedzinie gospodarki komunalnej:

1. Brak sieci kanalizacyjnej dla sołectwa Daliowa, Jaśliska, Posada Jaśliska, Wola Niżna – oczyszczalnia ścieków w Daliowej musi obecnie funkcjonować wyłącznie na bazie ścieków dowożonych,
2. Brak akceptacji większości mieszkańców odnośnie realizacji ustawowego obowiązku odprowadzania ścieków do oczyszczalni ścieków, a do czasu wybudowania sieci kanalizacyjnej obowiązku dowożenia ścieków przez uprawnioną firmę wozem asenizacyjnym,
3. Brak wodociągu dla sołectwa Daliowa,
4. Brak w bardzo wielu domach nawyku i poczucia obowiązku segregacji odpadów.

II.2.6. Zasoby mieszkaniowe

Na terenie gminy przeważa budownictwo jednorodzinne i zagrodowe uzupełniane o mieszkania znajdujące się w obiektach wielorodzinnych, powstałych w latach 60-tych i 70-tych, zlokalizowanych w Jaśliskach, w Woli Niżnej oraz na terenach dawnych osiedli PGR (Szklary i Wola Wyżna).

W latach 2010-2015 miał miejsce niewielki przyrost zasobów mieszkaniowych na terenie gminy. Liczba budynków mieszkalnych w badanym okresie wzrosła o 9.

	Jednostka miary	2012	2013	2014
ZASOBY MIESZKANIOWE W GMINIE JAŚLISKA wg. danych GUS				
Zasoby mieszkaniowe wg lokalizacji				
Ogółem				
mieszkania	mieszk.	563	564	-
izby	izba	2217	2223	-
powierzchnia użytkowa mieszkań	m2	43757	43861	-
Budynki mieszkalne w gminie				
Ogółem	bud.	468	473	477
Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne				
Ogółem				
wodociąg	mieszk.	523	524	-
ustęp spłukiwany	mieszk.	476	477	-
łazienka	mieszk.	453	454	-
centralne ogrzewanie	mieszk.	352	353	-
Mieszkania wyposażone w instalacje - w % ogółu mieszkań				
wodociąg	%	92,9	92,9	-
łazienka	%	80,5	80,5	-
centralne ogrzewanie	%	62,5	62,6	-
Zasoby mieszkaniowe – wskaźniki				
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	m ²	77,7	77,8	-
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	m ²	21,1	21,2	-
mieszkania na 1000 mieszkańców	mieszk.	270,9	272,9	-

Zasoby mieszkaniowe gminy, znajdują się w 4 budynkach i posiadają łączną powierzchnię użytkową ok. 498,70 m².

Zdiagnozowane problemy w zakresie zasobów mieszkaniowych:

1. Niewystarczająca liczba mieszkań socjalnych i komunalnych,
2. Niewystarczający standard mieszkań – szczegóły w poniższej tabeli:

Lokale mieszkalne w zasobie mieszkaniowym gminy Jaśliska				
Lp.	Położenie lokalu	Powierzchnia użytkowa (m ²)	Problemy wspólne	Problemy indywidualne
1.	Jaśliska 157 A	69,50		-

2.	Jaśliska 157 B	164,80	Brak głębokiej termomodernizacji budynków (m.in. brak izolacji poziomej, pionowej oraz dachowej, nieszczelne okna i drzwi, stare instalacje elektryczne oraz wysokoemisyjne indywidualne instalacje c.o.) oraz brak podłączenia do kanalizacji zbiorczej.	-
3.	Daliowa 32	192,95		Brak dobrej jakości wody pitnej.
4.	Daliowa 73	71,45		Brak głębokiej termomodernizacji budynku (m.in. częściowy brak izolacji poziomej, oraz dachowej, nieszczelne okna, częściowo stare instalacje elektryczne oraz wysokoemisyjna instalacja c.o.).

II.2.7. Obiekty użyteczności publicznej

Na terenie Gminy Jaśliska znajduje się niewielka ilość obiektów stanowiących mienie komunalne. Większość tych obiektów jest w złym stanie technicznym i wizualnym. Obiekty te nie zapewniają już odpowiednich warunków funkcjonalnych. Jedynym obiektem w Gminie Jaśliska niewymagającym interwencji jest oczyszczalnia ścieków w Daliowej, która powstała w 2015 r. – można tam jedynie zwiększyć moc paneli fotowoltaicznych tak, aby dostosować moc instalacji do zapotrzebowania na energię.

Najbardziej zauważalnymi dla społeczeństwa są zdegradowane obiekty w rynku Jaślisk – budynki wraz z terenami przyległymi, a w tym płytą rynku. Kolejnym obiektem zdegradowanym gdzie nie prowadzono znacznych inwestycji jest Dom Ludowy w Daliowej wraz z terenem przyległym. W pozostałych obiektach gminnych prowadzono szczątkowe inwestycje.

Najważniejszym obecnie obiektem użyteczności publicznej jest budynek Urzędu Gminy Jaśliska, który zlokalizowany jest przy cmentarzu.

Zdiagnozowane problemy w zakresie obiektów użyteczności publicznej:

1. Brak funkcjonalności, którą wymusza rozwój społeczeństwa i konieczność zapewnienia pełnej dostępności obiektów,
2. Brak budynku przeznaczonego na potrzeby Urzędu Gminy Jaśliska oraz GOPS w rynku Jaślisk (zła lokalizacja obecnego Urzędu Gminy oraz GOPS),
3. Niski standard i wysokie koszty utrzymania obiektów użyteczności publicznej – szczegóły zawiera poniższa tabela:

Zdiagnozowane problemy w zakresie obiektów użyteczności publicznej

Lp.	Położenie lokalu	Potoczna nazwa obiektu	Zdiagnozowane problemy
1.	Jaśliska 30	Dom Ludowy wraz z remizą OSP	<ul style="list-style-type: none"> a) Brak głębokiej termomodernizacji budynku (m.in. brak izolacji poziomej, pionowej oraz dachowej, nieszczelne okna i drzwi, stare instalacje elektryczne oraz wysokoemisyjna instalacja c.o.), b) Pokrycie dachowe z eternitu, c) Budynek nie przystosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych, d) Zbyt mała sala widowiskowa, e) Budynek nie przystosowany do potrzeb ośrodka kultury, f) Budynek nie korzysta z odnawialnych źródeł energii, g) Brak miejsca w remizie na dwa samochody i zaplecze, h) Niewłaściwy (brak powiązania stylu budownictwa ze stylem dawnego Jaśliskiego rynku), wygląd obiektu.
2.	Jaśliska 31	Ośrodek Zdrowia	<ul style="list-style-type: none"> a) Brak głębokiej termomodernizacji budynku (m.in. brak izolacji poziomej, pionowej oraz dachowej, nieszczelne okna i drzwi, stare instalacje elektryczne oraz wysokoemisyjna instalacja c.o.), b) Pokrycie dachowe z eternitu, c) Budynek nie korzysta z odnawialnych źródeł energii, d) Niewłaściwy (brak powiązania stylu budownictwa ze stylem dawnego Jaśliskiego rynku), wygląd obiektu.
3.	Jaśliska 59	Stara Szkoła wraz z piwnicami obok	<ul style="list-style-type: none"> a) Brak głębokiej termomodernizacji budynku (m.in. brak izolacji poziomej, pionowej oraz dachowej, nieszczelne okna i drzwi, stare instalacje elektryczne), b) Pokrycie dachowe z eternitu, c) Budynek nie przystosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych, d) Brak udostępnienia XVI wiecznych piwnic pod budynkiem i obok budynku, e) Budynek nie przystosowany do potrzeb ośrodka kultury, f) Budynek nie korzysta z odnawialnych źródeł energii, g) Niezagospodarowany teren wokół budynku, h) 4.Brak instalacji c.o. i) Budynek wraz z przyległym terenem jest niezagospodarowany i niszczeje.
4.	Jaśliska 60	Budynek GS	<ul style="list-style-type: none"> a) Brak głębokiej termomodernizacji budynku (m.in. brak izolacji poziomej, pionowej oraz dachowej, nieszczelne okna i drzwi, stare instalacje elektryczne), b) Budynek nie przystosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych, c) Budynek nie przystosowany do potrzeb ośrodka kultury, d) Budynek nie korzysta z odnawialnych źródeł energii, e) Brak instalacji c.o., f) Budynek poza częścią piwnic jest niezagospodarowany i niszczeje.
5.	Jaśliska 126	Zabytkowa chałupa	<ul style="list-style-type: none"> a) Zabytkowy budynek wraz z zagrodą gospodarczą jest w stanie technicznym nie nadającym się do użytkowania,

			<ul style="list-style-type: none"> b) Budynek nie jest przystosowany na potrzeby ośrodka kultury w zakresie prowadzenia izby regionalnej, c) Brak izolacji poziomej doprowadza do szybkiego niszczenia się konstrukcji budynku, d) Budynek wraz z przyległym terenem jest niezagospodarowany i niszczeje.
6.	Jaśliska - rynek	rynek	<ul style="list-style-type: none"> a) Zniszczone chodniki, b) Zaniedbana zieleni, c) Nieestetyczne oświetlenie, d) Linie energetyczne prowadzone napowietrznie, e) Zła estetyka całości rynku.
7.	Jaśliska 171	Urząd Gminy Jaśliska	<ul style="list-style-type: none"> a) Brak głębokiej termomodernizacji budynku (m.in. brak izolacji poziomej, pionowej oraz dachowej, nieszczelne okna i drzwi na piętrze, stare instalacje elektryczne), b) Budynek nie korzysta z odnawialnych źródeł energii.
8.	Jaśliska 170	ZSP Jaśliska	<ul style="list-style-type: none"> a) Nieocieplone oraz niezagospodarowane poddasze budynku, b) Budynek nie korzysta z odnawialnych źródeł energii w zakresie ogrzewania, c) Zbyt mało miejsca na oddziały przedszkolne.
9.	Jaśliska 170a	Trybuna Jaśliska wraz z kompleksami sportowym	Zbyt mały standard boiska piłkarskiego oraz bieżni (uniemożliwiający organizację profesjonalnych zawodów) przy trybunach.
10.	Daliowa 32	Dom Ludowy/szkola	<ul style="list-style-type: none"> a) Brak głębokiej termomodernizacji budynku (m.in. brak izolacji poziomej, pionowej oraz dachowej, nieszczelne okna i drzwi w części mieszkaniowej, stare instalacje elektryczne), b) Brak w połowie budynku części sanitarnej oraz wody, c) Budynek nie korzysta z odnawialnych źródeł energii, d) Niezagospodarowany odpowiednio teren przy budynku.
11.	Daliowa 73	Dom Ludowy	<ul style="list-style-type: none"> a) Budynek nie korzysta z odnawialnych źródeł energii, b) Niezagospodarowany odpowiednio teren przy budynku.
12.	Daliowa	Oczyszczalnia ścieków	Brak odpowiedniej mocy źródeł energii odnawialnej.
13.	Szklary	Oczyszczalnia ścieków	Brak odnawialnych źródeł energii.
14.	Szklary	Ujęcie wody	Brak odnawialnych źródeł energii.
15.	Posada Jaśliska 90	Dom Ludowy	<ul style="list-style-type: none"> a) Brak termomodernizacji budynku (m.in. izolacji pionowej oraz częściowo dachowej), b) Budynek nie korzysta z odnawialnych źródeł energii, c) Brak odpowiedniej ilości wody.
16.	Posada Jaśliska 90B	Remiza OSP	<ul style="list-style-type: none"> a) Brak termomodernizacji budynku (m.in. izolacji pionowej oraz dachowej, nieszczelne okna i drzwi), b) Brak schodów na poddasze, c) Brak miejsca na drugi samochód OSP, d) Budynek nie korzysta z odnawialnych źródeł energii – wysokie koszty ogrzewania.

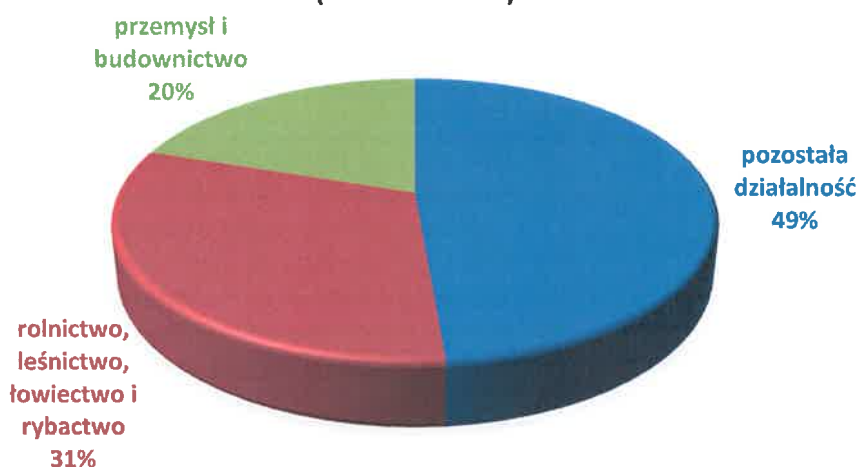
17.	Posada Jaśliska	Magazyny	a) Pokrycie dachowe z eternitu, b) Nieszczelne drzwi, c) Zniszczona elewacja budynku.
18.	Wola Niżna 8	Dom Ludowy/sklep	a) Brak głębokiej termomodernizacji budynku (m.in. brak izolacji pionowej oraz dachowej, nieszczelne okna i drzwi), b) Pokrycie dachowe z eternitu, c) Budynek nie korzysta z odnawialnych źródeł energii.

II.3. Gospodarka

II.3.1. Przedsiębiorczość i rynek pracy

W 2014 roku na terenie gminy Jaśliska było zarejestrowanych 111 podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON, spośród których 7 należało do sektora publicznego, a 104 do sektora prywatnego. W ramach wszystkich przedsiębiorstw 54 wykonuje pozostałą działalność gospodarczą, 35 to rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, a 22 działa w ramach przemysłu i budownictwa.

**Przedsiębiorstwa z terenu Gminy Jaśliska - podział wg. PKD 2007
(dane z 2014 r.)**

W ramach sektora publicznego spośród 7 podmiotów 5 należy do państwowych i samorządowych jednostek prawa budżetowego. Z kolei sektor prywatny, to przede wszystkim osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (79 jedn.) oraz spółki handlowe (4 jedn.), stowarzyszenia i organizacje (8 jedn.).

Liczba złożonych wniosków do CEIDG w UG Jaśliska, w latach 2012-2014			
Rodzaj wniosku	2012	2013	2014
Wniosek o wpis do CEIDG	8	8	11
Wniosek o zmianę wpisu w CEIDG	8	11	17
Wniosek o wpis informacji o zawieszeniu działalności gospodarczej	6	2	3
Wniosek o wpis informacji o wznowieniu działalności gospodarczej	1	2	4
Wniosek o wykreślenie wpisu w CEIDG	4	5	3

Największe działające przedsiębiorstwa na terenie Gminy Jaślicka, to:

1. Firma Usługowo Handlowa „MAG BUD” Magierowski Krzysztof,
2. „EKO DREW” Spółka cywilna Przedsiębiorstwo-Produkcyjno-Usługowo-Handlowe Krzysztof Magierowski Tomasz Kuśnierz,
3. Farbaniec Bogdan Piekarnia Jaślicka,
4. Przedsiębiorca Jan Łatka – Firma Handlowo usługowa „Latka”
5. Kondziołka Edward – Sklep wielobranżowy.

Ponadto na terenie Gminy Jaślicka wielu przedsiębiorców prowadzi działalność usługową związaną z leśnictwem i pozyskiwaniem drewna.

Do dnia 31 grudnia 2011 roku ewidencja działalności gospodarczej prowadzona przez Wójta Gminy Jaślicka została przekazana do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (w skrócie CEIDG) prowadzonej przez ministra właściwego do spraw gospodarki. Z dniem przeniesienia ewidencji Wójt Gminy Jaślicka przestał być organem ewidencyjnym dla przedsiębiorcy, którego wpis przeniesiono. Do dnia 31 grudnia 2011 r. w zakresie wpisów nieprzeniesionych do CEIDG, Wójt Gminy Jaślicka pozostawał organem ewidencyjnym i rejestrował zmiany.

Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej jest rejestrem funkcjonujących przedsiębiorców, będących osobami fizycznym, działających na terenie Polski. Rejestr prowadzony jest od 1 lipca 2011 r. w systemie teleinformatycznym przez ministra właściwego do spraw gospodarki na podstawie przepisów ustawy o swobodzie działalności gospodarczej.

Wniosek o wpis można złożyć w następujący sposób:

- dla osób dysponujących bezpiecznym podpisem elektronicznym lub profilem zaufanym e-PUAP wniosek można złożyć bezpośrednio, w systemie CEIDG, przy wykorzystaniu zamieszczonego kreatora lub aktywnego formularza.

Dla osób nie posiadających bezpiecznego podpisu elektronicznego lub profilu zaufanego e-PUAP:

- elektronicznie do CEIDG - w ciągu 7 dni należy zgłosić się do dowolnego urzędu gminy w Polsce w celu podpisania wcześniej wysłanego wniosku,
- w formie papierowej, osobiście lub przez pełnomocnika w dowolnym urzędzie gminy w Polsce,
- pocztą do dowolnego urzędu gminy w Polsce.

Urzędzie Gminy Jaślicka zostały złożone następujące wnioski:

W 2012 roku:

- 1) Wniosek o wpis do CEIDG – 8 wniosków,
- 2) Wniosek o zmianę wpisu w CEIDG – 8 wniosków,
- 3) Wniosek o wpis informacji o zawieszeniu działalności gospodarczej - 6 wniosków,
- 4) Wniosek o wpis informacji o wznowieniu działalności gospodarczej – 1 wniosek,
- 5) Wniosek o wykreślenie wpisu w CEIDG – 4 wnioski.

W 2013 roku:

- 1) Wniosek o wpis do CEIDG – 8 wniosków,
- 2) Wniosek o zmianę wpisu w CEIDG – 11 wniosków,
- 3) Wniosek o wpis informacji o zawieszeniu działalności gospodarczej - 2 wnioski,
- 4) Wniosek o wpis informacji o wznowieniu działalności gospodarczej – 2 wnioski,
- 5) Wniosek o wykreślenie wpisu w CEIDG – 5 wniosków.

W 2014 roku:

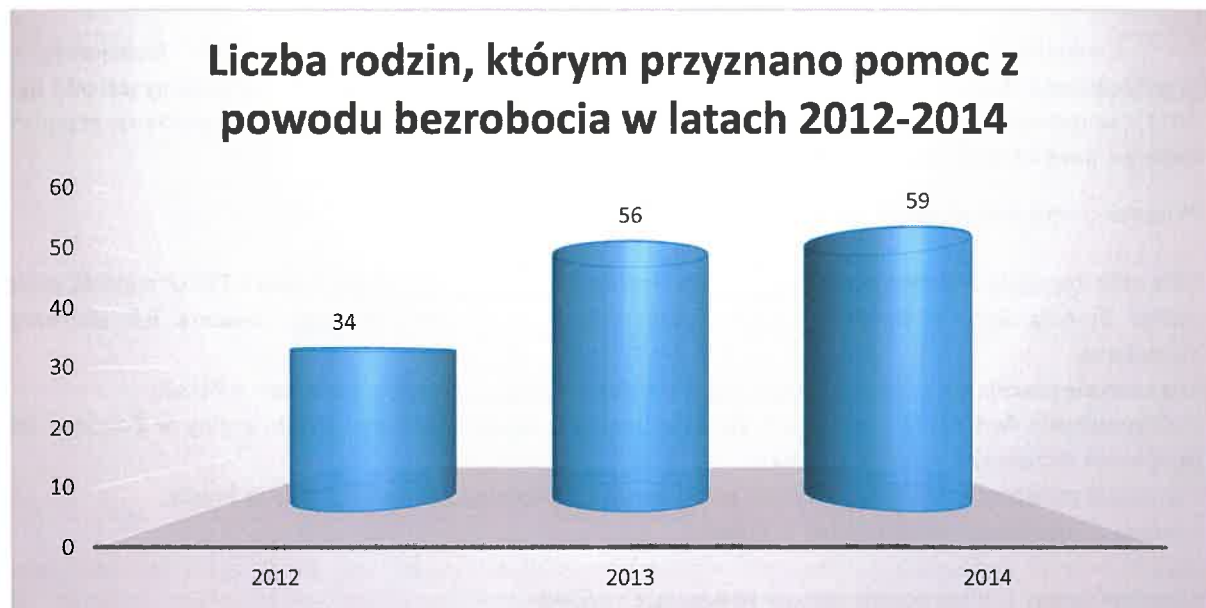
- 1) Wniosek o wpis do CEIDG – 11 wniosków,
- 2) Wniosek o zmianę wpisu w CEIDG – 17 wniosków,
- 3) Wniosek o wpis informacji o zawieszeniu działalności gospodarczej - 3 wnioski,
- 4) Wniosek o wpis informacji o wznowieniu działalności gospodarczej – 4 wnioski,
- 5) Wniosek o wykreślenie wpisu w CEIDG – 3 wnioski.

W 2015 roku:

- 1) Wniosek o wpis do CEIDG – 6 wniosków,
- 2) Wniosek o zmianę wpisu w CEIDG – 9 wniosków,
- 3) Wniosek o wpis informacji o zawieszeniu działalności gospodarczej - 4 wnioski,
- 4) Wniosek o wpis informacji o wznowieniu działalności gospodarczej – 4 wnioski,
- 5) Wniosek o wykreślenie wpisu w CEIDG – 5 wniosków.

Zadania z zakresu ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy dla mieszkańców Gminy Jaślińska realizuje Powiatowy Urząd Pracy w Krośnie.

Poważnym problemem społecznym gminy jest bezrobocie. W ciągu ostatnich lat widoczny jest stały wzrost liczby rodzin pobierających świadczenia z tego tytułu. Największy wzrost odnotowano w roku 2013, o 65% w stosunku do roku 2012.

<i>Liczba bezrobotnych z terenu Gminy Jaślińska zarejestrowanych w PUP w Krośnie w latach 2012-2014</i>			
Dane	2012	2013	2014
Liczba bezrobotnych ogółem	139	149	137
Bezrobotne kobiety	77	81	73
Bezrobotni mężczyźni	62	68	64

Zdiagnozowane problemy w zakresie przedsiębiorczości i rynku pracy:

1. Zbyt mało jest terenów (przeznaczenie gruntów w MPZP) na których można prowadzić działalność gospodarczą -*problem na dzień dokonania aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Jaślicka na lata 2016-2023 jest w trakcie rozwiązywania* - wstępnie wyznaczono takie obszary w projekcie nowego Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego,
2. Zbyt duże koszty prowadzenia działalności gospodarczej,
3. Zbyt mały rynek zbytu na terenie gminy,
4. Zbyt mało atrakcji turystycznych mogących przyciągnąć klientów,
5. Zbyt małe kwalifikacje bezrobotnych,
6. Nadużywanie alkoholu,
7. Zbyt mała chęć podjęcia pracy wobec otrzymywania pomocy m.in. z GOPS,
8. Brak dużych zakładów pracy gdzie mogły by znaleźć zatrudnienie osoby o małych kwalifikacjach oraz bez względu na płeć.

II.3.2. Turystyka

Ogromnym atutem Gminy Jaślicka jest wysoka atrakcyjność turystyczna pod względem historycznym, kulturowym i przyrodniczym. Potencjał ten nie jest jednak odpowiednio wykorzystany. Jak już wcześniej pisano tereny Gminy Jaślicka ze względu na bardzo cenne wartości przyrodnicze objęte są w całości ochroną Natura 2000, a na większości obszaru wydzielono Jaślicki Park Krajobrazowy. Dodatkowymi formami ochrony przyrody na tym terenie są: Rezerwat Źródlika Jasiołki, Rezerwat Kamień nad Jaślickami, Rezerwat Przełom Jasiołki i Ostoja Jaślicka.

Zdiagnozowane problemy w turystyce:

1. Zbyt mało oznakowanych w terenie szlaków turystycznych,
2. Brak kąpieliska,
3. Brak odpowiedniej infrastruktury turystycznej takiej jak: wieże widokowe, wyciągi, parkingi, pola namiotowe,
4. Brak wystarczającej ilości ogólnodostępnych, kulturowych atrakcji turystycznych przyciągających turystów: nieudostępnione Jaślickie piwnice z XVI w., zniszczone budynki przy rynku jak i sam rynek, oraz niszczące zabytkowe zagrody nie dostępne dla turystów,
5. Brak charakterystycznego dla Jaślick produktu turystycznego,
6. Brak informacji turystycznej w rynku Jaślick - a w tym przewodników,
7. Słaba promocja marki „Jaślickiej Krainy Beskidu Niskiego”,
8. Brak wykorzystania potencjału szlaku węgierskiego.

II.3.3. Rolnictwo

Rolnictwo w Gminie Jaślicka sprowadza się głównie do podstawowych upraw (m.in. ziemniaki, pszenica, owies) oraz niewielkiej hodowli drobiu w indywidualnych gospodarstwach domowych. W kilkunastu gospodarstwach hoduje się bydło, w kilku gospodarstwach hoduje się konie, a w jednym daniele. Prawie wszystkie gospodarstwa wykaszają łąki i pastwiska wyłącznie celem pozyskania dofinansowania – bez zużycia siana na potrzeby rolnictwa.

Zdiagnozowane problemy w rolnictwie:

1. Nieopłacalność zróżnicowanej produkcji rolnej na małą skalę,
2. Brak rynku zbytu na produkty rolne,
3. Brak lokalnego przetwórstwa produktów rolnych,

4. Brak wyspecjalizowanych gospodarstw w produkcji jednego rodzaju np. hodowla bydła mięsnego na wolnych wypasach,
5. Duże rozdrobnienie gruntów – działki są wąskie i bardzo małe - w szczególności w Jaśliskach i w Posadzie Jaśliskiej.

II.3.4. Leśnictwo

Całkowita powierzchnia Gminy Jaśliska wynosi 9.899,73 ha, przy czym lasy i grunty leśne zajmują teren o powierzchni 6.479 ha, natomiast grunty zadrzewione i zakrzaczone ok. 80 ha. Lasy gminne to 197 ha. Znaczna część lasu jest w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe – podlegające Nadleśnictwu Dukla oraz Nadleśnictwu Rymanów. Na obszarze Gminy dominują drzewostany bukowe, jodłowe, wierzbowe. Najliczniej występującymi gatunkami są: buk zwyczajny, jodła pospolita i sosna, oraz dąb, brzoza, jawor, klon, olcha, grab, łęgi wierzbowe.

Zdiagnozowane problemy w gospodarce leśnej:

1. Mało efektywnie prowadzona gospodarka leśna (brak nowych nasadzeń, brak pozyskiwania drewna na inwestycje gminne, znikoma pielęgnacja lasu).

II.4. Społeczeństwo

II.4.1. Edukacja

Na terenie Gminy Jaśliska funkcjonuje 1 szkoła podstawowa i 1 gimnazjum w formie Zespołu Szkół Publicznych. Poniżej przedstawiono wykaz placówek oświatowych znajdujących się na terenie gminy.

Placówki oświatowe na terenie Gminy Jaśliska w roku 2015							
Lp.	Typ szkoły/ placówki	Nazwa szkoły/ placówki	Organ prowadzący	Adres	Data założenia	Data rozpoczęcia działalności	Liczba uczniów (według stanu na 30.09.2015 r.)
1.	Szkoła podstawowa	Szkoła Podstawowa w Jaśliskach	Gmina Jaśliska	38-485 Jaśliska 170	01.09.1931	01.09.1931	133
2.	Gimnazjum	Gimnazjum w Jaśliskach	Gmina Jaśliska	38-485 Jaśliska 170	12.03.1999	01.09.1999	67

Szkoła Podstawowa w Jaśliskach jest zarządzana przez samorząd gminny. Liczba uczniów w szkole podstawowej w ostatnich latach przyjmuje tendencję spadkową. Poniższa tabela przedstawia liczbę uczniów w szkole podstawowej w latach 2011-2014.

Liczba uczniów w szkole podstawowej na terenie Gminy Jaśliska (stan na 30 września)		
Lp.	Rok szkolny	Liczba uczniów
1.	2011/2012	135
2.	2012/2013	134
3.	2013/2014	130
4.	2014/2015	125

Każdego roku szóstoklasiści przystępują do egzaminu końcowego weryfikującego wiedzę uczniów nabytą podczas sześcioletniej nauki w szkole podstawowej i determinującego wybór miejsca dalszego kształcenia. W tabeli podano średni wynik punktowy ze sprawdzianu szóstoklasistów w roku szkolnym 2013/2014.

Średnie wyniki punktowe ze sprawdzianu szóstoklasistów ze Szkoły Podstawowej na terenie Gminy Jaśliska w roku szkolnym 2013/2014				
Lp.	Nazwa szkoły	Średni wynik z egzaminu w punktach	Średni wynik z egzaminu w procentach	Liczba przystępujących do sprawdzianu
1.	Szkoła Podstawowa w Jaśliskach	23,52	58,80	25

Gimnazjum w Jaśliskach zarządzane jest przez samorząd gminny. W tabeli przedstawiono liczbę gimnazjalistów w poszczególnych latach szkolnych.

Liczba uczniów w Gimnazjum w Jaśliskach (stan na 30 września).		
Lp.	Rok szkolny	Liczba uczniów
1.	2011/2012	88
2.	2012/2013	78
3.	2013/2014	73
4.	2014/2015	70

Podobnie jak w przypadku szkół podstawowych zauważalny jest spadek liczby uczniów.

Uczniowie klas trzecich na koniec roku szkolnego przystępują do egzaminu gimnazjalnego, który pozwala zweryfikować ich wiedzę nabytą podczas edukacji w gimnazjum i decyduje o ich dalszej nauce w szkołach ponadgimnazjalnych. W poniższej tabeli podano uśrednione wyniki testów gimnazjalnych z Gimnazjum w Jaśliskach w roku szkolnym 2013/2014.

Uśrednione wyniki z egzaminu gimnazjalnego w roku szkolnym 2013/2014				
Zakres: historia i wiedza o społeczeństwie				
Lp.	Nazwa szkoły	Średni wynik z egzaminu w punktach	Średni wynik z egzaminu w procentach	Liczba przystępujących do sprawdzianu
1.	Gimnazjum w Jaśliskach	22,3	67,6	26
Zakres: Język polski				
Lp.	Nazwa szkoły	Średni wynik z egzaminu w punktach	Średni wynik z egzaminu w procentach	Liczba przystępujących do sprawdzianu
1.	Gimnazjum w Jaśliskach	23,6	73,7	26
Zakres: przedmioty przyrodnicze				
Lp.	Nazwa szkoły	Średni wynik z egzaminu w punktach	Średni wynik z egzaminu w procentach	Liczba przystępujących do sprawdzianu
1.	Gimnazjum w Jaśliskach	15,7	56,0	26

Zakres: matematyka				
Lp.	Nazwa szkoły	Średni wynik z egzaminu w punktach	Średni wynik z egzaminu w procentach	Liczba przystępujących do sprawdzianu
1.	Gimnazjum w Jaśliskach	13,7	48,9	26

Analiza wyników egzaminu gimnazjalnego w roku szkolnym 2013/14 potwierdza występowanie trudności w uzyskaniu satysfakcjonujących ocen z przedmiotów matematycznych i przyrodniczych, znacznie lepiej prezentują się wyniki otrzymane z przedmiotów humanistycznych. W funkcjonującej w gminie szkole uczniowie mogą uczyć się podstawowych języków obcych tj. języka angielskiego i niemieckiego.

W placówce oświatowej funkcjonującej na terenie gminy uczniowie mogą ćwiczyć i uczestniczyć w grach zespołowych korzystając z wybudowanego orlika przy szkole, stadionu czy sali gimnastycznej. ZSP w Jaśliskach oferuje bogaty program zajęć pozalekcyjnych, podczas których uczniowie rozwijają swoje pasje, pogłębiają wiedzę, przygotowują się do udziału w różnych konkursach, zawodach i egzaminach, spędzają czas w grupie osób o podobnych zainteresowaniach realizując ciekawe zadania i projekty. Zajęcia dodatkowe mają charakter pracy z uczniem słabym, wtedy skoncentrowane są na pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w tym m.in. zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze, korekcyjno-kompensacyjne, czytelnicze, logopedyczne lub dotyczą pracy z uczniem zdolnym rozwijając uzdolnienia i zainteresowania, w tym m.in. artystyczne: muzyczne, plastyczne, teatralne oraz przedmiotowe: literackie, komputerowe, matematyczne, przyrodnicze, historyczne, geograficzne, fizyczne. Dla najmłodszych prowadzone są zajęcia świetlicowe oraz opiekuńczo-wychowawcze. Ważną rolę wychowawczą i ogólnorozwojową pełnią zajęcia sportowe realizowane w formie dodatkowych zajęć z wybranej dyscypliny sportowej.

W roku szkolnym 2014/2015 funkcjonowały: 2 oddziały przedszkolne, 6 oddziałów w szkole podstawowej i 3 oddziały w gimnazjum. W Szkole Podstawowej funkcjonował jeden oddział klasy pierwszej. Dzieci 4, 5 i 6 letnie miały zapewnioną opiekę świetlicową, mogły również uczestniczyć w zajęciach dodatkowych z języka angielskiego. W świetlicy prowadzone są zajęcia rozwijające zainteresowania dzieci oraz wspiera się dzieci w nauce. Szkoła zapewnia wszystkim chętnym dzieciom dwudaniowe obiady. W szkole prowadzona jest akcja: „Szkłanka mleka” oraz „Owoce w szkole”, którą objęte są uczniowie szkoły podstawowej. W czerwcu 2015 roku szkoła dołączyła do ogólnopolskiej akcji Bezpieczne Wakacje 2015. W szkole realizowane są programy dodatkowe: „Nie pal przy mnie, proszę” – program edukacji antytytoniowej dla uczniów klas I-III szkół podstawowych oraz „Znajdź właściwe rozwiązanie” – program profilaktyki palenia tytoniu dla uczniów starszych klas szkoły podstawowej i gimnazjum. Szkoła współpracuje z teatrem „Kurtyna” z Krakowa, zrealizowano 2 spektakle profilaktyczne poświęcone profilaktyce uzależnień i przemocy: „Uwierz w siebie” dla uczniów kl. IV-VI oraz „Układ zamknięty” dla uczniów kl. I-III gimnazjum.

W roku szkolnym 2014/2015 do szkoły uczęszczało 5 uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, w tym 2 z orzeczeniami o potrzebie indywidualnego nauczania. Dzieci i młodzież z terenu gminy korzystają z Poradni Psychologiczno - Pedagogicznej w Miejscu Piastowym, która wydała następującą liczbę orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego (w tym orzeczeń o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych) oraz orzeczeń o potrzebie indywidualnego nauczania dla dzieci zamieszkałych na terenie gminy Jaśliska:

Rok	2012	2013	2014
Orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego	3	3	4
Orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania	0	2	1

Zdiagnozowane problemy w zakresie edukacji:

1. Zmniejszająca się liczba dzieci,
2. Brak dodatkowych zajęć pozalekcyjnych rozwijających zainteresowania w zakresie kultury – brak oferty Gminnego Ośrodka Kultury i Czytelnictwa,
3. Niewykończone poddasze ZSP – brak możliwości przyjęcia np. kolonii – wymiana uczniów.

II. 4.2. Opieka przedszkolna

Na terenie Gminy Jaślicka w roku szkolnym 2014/2015 funkcjonowały: 2 oddziały przedszkolne przy szkole podstawowej.

Zdiagnozowane problemy w zakresie opieki przedszkolnej:

1. Brak miejsca na przedszkole przy obecnym systemie szkolnym.

II.4.3. Ochrona zdrowia

Opiekę zdrowotną w gminie świadczy NZOZ VIVA Sp. z o.o. W ośrodku zdrowia zatrudniony jest 1 lekarz POZ, 2 pielęgniarki, 1 lekarz stomatolog oraz 1 pomoc dentystryczna. Prowadzona jest profilaktyka zdrowotna dzieci i młodzieży zgodnie z kalendarzem medycznym: szczepienia ochronne obowiązkowe i zalecane dzieci i młodzieży, badania bilansowe, fluoryzacja zębów, itp. Liczba pacjentów zadeklarowanych do lekarza na dzień 31.05.2015 r. to 1520 osób. Główne problemy zdrowotne mieszkańców gminy Jaślicka to choroby układu krążenia, problemy z ciśnieniem oraz choroby kręgosłupa. Liczba świadczeń medycznych udzielonych przez lekarza POZ wynosi:

- w roku 2012 - 7080 porad,
- w roku 2013 - 6940 porad,
- w roku 2014 - 7132 porady.

Na terenie gminy działa jeden punkt apteczny usytuowany na jaślickim rynku.

Zdiagnozowane problemy w zakresie ochrony zdrowia:

1. Niewystarczająca opieka stomatologiczna,
2. Brak lekarza rodzinnego na zastępstwo w okresie urlopu lub choroby,
3. Zbyt mała oferta leczenia specjalistycznego.

II.4.4. Pomoc społeczna

Jedyną instytucją pomocy społecznej w Gminie Jaślicka jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jaślickach, który powstał z dniem 1 stycznia 2011 roku i funkcjonuje w oparciu o statut (uchwała Rady Gminy Jaślicka nr VI/29/11 z dnia 17 lutego 2011 r. zmieniony Uchwałą Rady Gminy Jaślicka NR IX/47/15 z dnia 27 maja 2015) oraz na podstawie ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. 2015 poz. 163 z późn. zmianami).

Celem działania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej jest wspieranie osób i rodzin zamieszkałych na terenie Gminy Jaślicka w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka. Obecnie GOPS zatrudnia: kierownika, pracownika socjalnego, aspiranta pracy socjalnej, referenta ds. świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego oraz asystenta rodziny. Ze względu na małą liczbę mieszkańców teren nie jest podzielony na rejony. GOPS udziela pomocy mieszkańcom z 5 sołectw (Jaślicka, Posada Jaślicka, Wola Niżna, Szklary, Daliowa). Jest to pomoc

zarówno pieniężna jak i niefinansowa. Mieszkańcom gminy udzielana jest także pomoc w formie szeroko rozumianej pracy socjalnej. Ośrodek przede wszystkim, realizuje wszystkie zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej. GOPS współpracuje z różnymi instytucjami np. z Policją, Sądem, Szkołą, Organizacjami pozarządowymi, PCPR w Krośnie, Poradnią Psychologiczno - Pedagogiczną, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespołem Interdyscyplinarnym itd.

Dokumentem strategicznym z zakresu pomocy społecznej jest: **Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2015 – 2024**. Wobec powyższego w Strategii Rozwoju Gminy Jaślika na lata 2016-2023 jedynie skrótowo należy przedstawić problemy społeczne.

Na przestrzeni lat 2012-2014 stale wzrastała liczba osób, korzystających z pomocy społecznej. Wśród osób, którym przyznano świadczenie 95% stanowią osoby długotrwale korzystające z pomocy.

Dane o korzystających z pomocy i wsparcia				
Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015
Osoby i rodziny, którym udzielono wsparcia				
Liczba osób	190	239	255	288
Osoby, którym przyznano świadczenie				
Liczba osób	236	239	281	288
W tym:				
Osoby długotrwale korzystające	167	210	267	255
Wiek 0-17	25	30	35	38
Wiek produkcyjny	150	160	175	188
Wiek poprodukcyjny	61	49	71	75
Liczba rodzin	150	110	125	125
Liczba osób w rodzinach	600	427	452	441

Liczba udzielonych świadczeń - zadania własne gmin								
Formy pomocy	2012		2013		2014		2015	
	liczba osób	liczba świadczeń	liczba osób	liczba świadczeń	liczba osób	liczba świadczeń	Liczba osób	Liczba świadczeń

Zasiłki stałe OGÓŁEM	14	143	14	122	10	110	14	139
Zasiłki okresowe OGÓŁEM	72	483	95	541	160	611	121	526
Posiłek	147	2216 8	139	20722	129	18801	138	19586
Zasiłki celowe i w naturze ogółem	57	-	33	-	72	-	59	-
Odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej	0	0	0	0	0	0	0	0

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jaśliskach realizuje zadania określone w ustawie o świadczeniach rodzinnych oraz ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów. Prawo do świadczeń pieniężnych przysługuje osobom i rodzinom, których posiadane dochody nie przekraczają kryteriów dochodowych ustalonych w oparciu o próg interwencji socjalnej.

Liczba udzielonych świadczeń w latach 2012-2014				
Rok	2012	2013	2014	2015
Zasiłek rodzinny i dodatki	162	224	140	139
Zasiłek pielęgnacyjny	701	688	670	727
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	24	21	26	10
Świadczenie pielęgnacyjne	330	234	130	121
Zasiłek dla opiekuna	x	x	243	177
Specjalny zasiłek opiekuńczy	0	17	41	53
Świadczenie z funduszu alimentacyjnego	5	10	10	8

Najczęstszym powodem przyznawania pomocy finansowej w latach 2012-2014 okazały się: ubóstwo, bezrobocie, potrzeba ochrony macierzyństwa również wielodzietność, niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego oraz długotrwała lub ciężka choroba. Jednym z powodów ubożenia lokalnego społeczeństwa jest mała ilość ofert zatrudnienia na lokalnym rynku oraz ograniczone możliwości dojazdu do oddalonych miejsc pracy. W latach 2012-2014 zauważalny jest wzrost liczby osób długotrwale korzystających ze świadczeń w roku 2012 było to 167 osób, natomiast w 2014 r. 267 osób. Udział osób długotrwale korzystających ze świadczeń w ogólnej liczbie świadczeniobiorców w 2014 r. wyniósł 95%. Dla wielu mieszkańców jest to niestety sposób na życie.

Powody przyznawania świadczeń z pomocy społecznej w latach 2012-2014						
Powody trudnej sytuacji	2012		2013		2014	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach

Ubóstwo	89	323	89	316	96	324
Sieroctwo	0	0	0	0	0	0
Bezdomność	0	0	1	2	1	1
Potrzeba ochrony macierzyństwa	44	235	45	237	36	197
W tym: wielodzietność	30	184	29	174	26	157
Bezrobocie	34	111	56	150	59	204
Niepełnosprawność	9	33	8	35	32	115
Długotrwała lub ciężka choroba	4	18	2	10	29	98
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	34	142	27	101	31	119
W tym: Rodziny niepełne	12	31	11	30	10	31
Rodziny wielodzietne	9	61	5	31	7	39
Przemoc w rodzinie	0	0	0	0	0	0
Alkoholizm	3	12	5	12	6	13
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	0	0	0	0	0	0
Zdarzenie losowe	1	5	0	0	0	0

Ubóstwo

Głównym problemem trudnej sytuacji mieszkańców Gminy Jaślicka korzystających z pomocy społecznej jest ubóstwo. Ubóstwo jest określane jako stan uwarunkowany najczęściej niewystarczającą wysokością dochodów. Brak dochodów uniemożliwia zaspokajanie potrzeb, a przy utrzymującym się długim okresie występowania niedostatku stanowi zagrożenie wykluczenia społecznego. Utrzymujący się stan ubóstwa powoduje niemożność zaspokajania potrzeb biologicznych we własnym zakresie, deficyty uczestnictwa w różnych sferach życia społecznego. Problem ubóstwa wiąże się z innymi czynnikami jak bezrobocie, choroby, dysfunkcyjność rodzin czy alkoholizm. Liczba rodzin pobierających świadczenia z tego tytułu w roku 2014 wzrosła o 7%.

Bezrobocie

Drugim poważnym problemem społecznym gminy jest bezrobocie. W ciągu ostatnich lat widoczny jest stały wzrost liczby rodzin pobierających świadczenia z tego tytułu. Największy wzrost odnotowano w roku 2013, o 65% w stosunku do roku 2012.

Liczba bezrobotnych z trenu gminy Jaślicka zarejestrowanych w PUP w Krośnie w latach 2012-2014			
Dane	2012	2013	2014
Liczba bezrobotnych ogółem	139	149	137
Bezrobotne kobiety	77	81	73

Bezrobotni mężczyźni	62	68	64
----------------------	----	----	----

Potrzeba ochrony macierzyństwa

Liczba osób otrzymujących wsparcie z tytułu ochrony macierzyństwa zmniejszyła się w 2014 o 20%. Osobą, która aktywnie pomaga w działaniach na rzecz ochrony macierzyństwa jest pracownik socjalny. Jego rolą jest uświadamianie kobiet o ich prawach, zachęcanie ich do walki z nieuczciwymi pracodawcami oraz informowania odpowiednich instytucji o łamaniu prawa.

Niepełnosprawność

Kolejnym, biorąc pod uwagę liczebność beneficjentów, problemem społecznym gminy jest niepełnosprawność. W latach 2013-2014 liczba świadczeniobiorców z tego tytułu wzrosła aż o 300%.

Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego

Następnymi ważnymi pod względem liczby rodzin pobierających świadczenia są problemy wynikające z ich bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Ilość rodzin objętych pomocą z tego tytułu w latach 2012-2014 nieznacznie zmalała.

Długotrwała lub ciężka choroba

Następnymi pod względem liczby rodzin pobierających świadczenia są problemy wynikające z długotrwałej lub ciężkiej choroby. W roku 2014 niepokojąco wzrosła liczba rodzin pobierających świadczenia z tego powodu, aż o 1350% w stosunku do roku 2013.

Problemy społeczne – interwencje

W roku 2014 utworzono 1 zespół interdyscyplinarny, który łącznie odbył 6 posiedzeń. Pomocą ZI objęto 8 osób, wszczęto 4 procedury „Niebieskie Karty”. Zakończono 4 procedury "Niebieskie Karty", na skutek ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy. W 2013 roku z powodu przemocy w rodzinie udzielono pomocy 6 osobom, w tym 3 dzieci. W stosunku do sprawców podjęto 2 działania interwencyjne izolując sprawców od ofiar. Przemocą dotknięte były 3 rodziny. W 2012 roku w 2 rodzinach występowała przemoc. Pomocą objęto 6 osób, w tym 3 dzieci. W gminie brak specjalistycznej placówki pomagającej ofiarom przemocy w rodzinie.

Problemy i oczekiwania społeczne na podstawie ankiety.

Ankiety ewaluacyjne przeprowadzone wśród lokalnej społeczności to jeden z podstawowych elementów, służących zdiagnozowaniu problemów społecznych występujących w Gminie Jaśliska. W niniejszym badaniu udział wzięło łącznie 50 respondentów (32 kobiety i 15 mężczyzn, w przypadku 3 ankiet brakowało informacji na temat płci).

Respondenci zostali m.in. poproszeni w pierwszej części ankiety o wypełnienie poniższej tabeli określając stopień zadowolenia z podanych warunków życia w gminie. Należało zaznaczyć jedną z możliwych odpowiedzi od 0 do 4, przy czym 0 – bardzo niezadowolony/a; 1 – niezadowolony/a; 2 – niezdecydowany/a; 3 – zadowolony/a; 4 – bardzo zadowolony/a.

W jakim stopniu jest Pan(i) zadowolony z następujących warunków życia w gminie	Bardzo niezadowolony/a	Niezadowolony/a	Niezdecydowany/a	Zadowolony/a	Bardzo zadowolony/a
1. Organizacja czasu wolnego (koła zainteresowań, kluby sportowe)	6	10	13	17	4
2. Dostęp do Internetu	3	6	9	24	8
3. Dostęp do informacji na temat wydarzeń w gminie	1	3	10	27	8
4. Dostęp do kultury: biblioteka, koncerty, wystawy	6	8	17	16	3
5. Organizacja imprez cyklicznych w gminie	4	12	12	18	4
6. Dostępność doradztwa psychologiczno – prawnego	13	9	16	10	1
7. Poziom opieki społecznej	1	0	14	21	14
8. Poziom opieki zdrowotnej	3	10	13	19	5
9. Bezpieczeństwo publiczne	2	4	9	25	10
10. Warunki mieszkaniowe	0	2	9	26	10
11. Miejsca rekreacji (np. parki, skwer, place zabaw)	4	6	7	26	6
12. Jakość szkół	0	1	5	25	17
13. Dostępność przedszkoli	8	6	7	22	7
14. Żywotność lokalnej tradycji i historii w codziennym życiu	7	5	16	20	3
15. Siła więzi międzyludzkich integrujących mieszkańców	5	9	16	17	2
16. Dostępność handlu i usług	2	5	16	22	5
17. Poziom udziału mieszkańców w życiu publicznym gminy	2	12	22	13	2

Kolejną częścią ankiety były wymienione poniżej zadania, służące rozwiązywaniu problemów społecznych na terenie gminy. Ankietowani zostali poproszeni o ocenę używając skali od 1 do 10, na ile ważne są poszczególne zadania przez wpisanie jednej cyfry ze skali w kolumnie po prawej stronie za każdym zdaniem. Po uśrednieniu wyników, oceny respondentów przedstawiają się następująco:

1.	Utworzenie punktu informacyjnego w gminie oferującego usługi doradztwa zawodowego i pośrednictwa pracy.	7,11
2.	Mobilny punkt pomocy specjalistycznej dla osób uzależnionych.	6,79
3.	Dzienny Dom Pomocy Społecznej.	6,31
4.	Likwidacja barier architektonicznych w urzędach.	5,10
5.	Mieszkania chronione, lokale socjalne.	5,59
6.	Usługi opiekuńcze dla osób starszych i/lub niepełnosprawnych.	8,16
7.	Stworzenie sieci pomocy sąsiedzkiej.	6,00
8.	Założenie grupy wsparcia dla osób niepełnosprawnych.	6,59
9.	Założenie grupy wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.	7,18
10.	Organizacja miejsc zakwaterowania dla sprawców przemocy.	4,88
11.	Założenie wolontariatu	5,53
12.	Finansowanie płatnych szczepionek dla dzieci	7,53
13.	Zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów (kardiolog, diabetolog, onkolog).	9,24
14.	Pomoc psychologa/terapeuty, profilaktyka uzależnień dla dzieci, młodzieży i dorosłych.	8,06
15.	Stypendia dla dzieci z ubogich rodzinnych.	8,38
16.	Zapewnienie dostępu do pedagoga, logopedy i opieki medycznej w szkołach i przedszkolach.	8,98
17.	Wydłużenie czasu pracy przedszkoli.	6,26
18.	Poszerzenie oferty o oddział żłobkowy.	5,67
19.	Zwiększenie ilości obiektów sportowo-rekreacyjnych na terenie placówek oświatowych.	5,04
20.	Potrzeba pedagogizacji rodziców i dzieci	6,85

Zdiagnozowane problemy społeczne (do rozwiązania w ramach tej strategii):

1. Bezrobocie wśród osób niewykwalifikowanych i o niskim potencjale,
2. Niechęć do pracy, niska wydajność i jakość pracy – pomoc społeczna jest sposobem na życie, więc duża liczba bezrobotnych nie chce pracować, lecz woli pobierać zasiłki w formie finansowej i rzeczowej z opieki społecznej,
3. Zła kultura picia alkoholu – brak reakcji otoczenia na zjawisko picia alkoholu.

II.4.5. Kultura

Miejscowości Gminy Jaśliska położone są w znacznej odległości od profesjonalnej infrastruktury kultury, która jest zlokalizowana głównie przy miastach.

Gmina Jaśliska to w większości zdegradowane tereny po PGR-owskie oraz w dużej mierze tereny po dawnym osadnictwie. Jedynym plusem degradacji są obecnie piękne przyrodniczo tereny. Dowodem tego jest fakt, iż cały teren gminy jest objęty różnymi formami ochrony przyrody od parku krajobrazowego po rezerwat.

Przed 2010 r. Jaśliska jedynie wegetowały. Obecnie następuje szybki rozwój tych terenów m.in. poprzez duże zaangażowanie mieszkańców tej ziemi. Zwiększona aktywność mieszkańców wymusza podjęcie działań związanych z rozwojem kultury, krzewieniem lokalnej tradycji oraz historii. Konieczny jest rozwój gminy w oparciu o w/w wartości tak aby zintensyfikować ruch turystyczny na tym przyrodniczo i kulturowo bogatym terenie. Aktywność mieszkańców, a tym samym chęć do rozwijania się we wszystkich dziedzinach ogromnie wzrosła. Po zakupie sceny mobilnej w 2013 r. wzrosła liczba organizowanych wydarzeń kulturalnych organizowanych z inicjatywy zarówno Gminy Jaśliska jak i przez lokalne stowarzyszenia. Obecnie brakuje

zaplecza do działalności kulturalnej. Scena mobilna to organizacja imprez uzależniona od pogody, dostępności osób obsługi głównie w soboty i niedziele dlatego sama scena mobilna to za mało.

Teren ten posiada również bogatą historię związaną z Węgierskim Szlakiem Wina. W Jaśliskach dawnym mieście był m.in. obowiązkowy dla kupców skład wina po którym pozostały obecnie jedynie XVI w. piwnice - są to ślady historii i ówczesnej kultury. Potencjał kulturowy, który już posiadamy, należy profesjonalnie kultywować. Tradycje i historie związane z kamieniarstwem oraz winem powinniśmy widzieć w herbie Gminy Jaśliska, dlatego przedłożono do zaopiniowania komisji heraldycznej projekt herbu na którym znajdują się dwa młotki kamieniarskie oraz kiście winogron.

Gmina Jaśliska szczyty się Sanktuarium Maryjnym w Jaśliskach zlokalizowanym w zabytkowym kościele, do którego przybywa znaczna ilość pielgrzymów.

Najważniejsze zabytki kultury stanowiące dziś świadectwo kulturowe gminy to:

Lp.	Nazwa	Materiał	Czas powstania	Miejscowość	Nr domu	Nr działki	Wpis do rej. zabytków
1.	Cerkiew	drewniana	1928	Daliowa	-	208	A-150/89
2.	Kapliczka (kurhan)	kamienna	1697	Jaśliska	naprzeciw 46	26/3	Trwa procedura wpisu.
3.	Kościół parafialny	murowany	1732-1756		przy rynku	1452	-
4.	Piwnice	kamienne	1550-1600		Rynek - ratusz	1454/1	A-291/72
5.	Budynek „Starej Szkoty” wraz z piwnicami	Kamienne piwnice i murowany z cegły budynek.	1550-1600		Budynek i piwnice pod budynkiem i obok budynku starej szkoty	296	Obiekty powinny być wpisane do rejestru zabytków
6.	Plebania	murowana	1890		20	409	A-93/2004
7.	Dom	drewniany	1850-1899		21	408	-
8.	Dom	drewniany	1850-1899		24	404	A-165/72
9.	Dom	drewniany	1890-1910		26	403	A-166/72
10.	Dom	drewniany	1890-1910		28	399	A-16772
11.	Dom	drewniany	1850-1899		29	398	-
12.	Dom	drewniany	1850-1899		126	1461	A-169/72
13.	Dom	drewniany	1800-1850		128	1476	-
14.	Dom	drewniany	1800-1850		131	1479	-
15.	Dom	drewniany	1850-1899		132	1482	-
16.	Dom	drewniany	1920-1939		138	1151	-
17.	Kaplica	murowana	1850-1875		-	115	-
18.	Cerkiew	murowana	1812	Wola Niżna	-	396/3	A-162/89
19.	Dom ludowy	murowany z piwnicą	1933	-	8	183	-

Niektóre zabytki doczekały się już podjęcia prac remontowych, lecz jeszcze wszystkie zabytki wymagają wielu inwestycji.

Obecnie zadania z zakresu kultury realizowane są głównie przez Urząd Gminy przy pomocy świetlic wiejskich i Zespołu Szkół Publicznych w Jaśliskach. Funkcjonujące świetlice jako sieć infrastruktury "mini

domów kultury" w naszym środowisku nie sprawdza się. Na terenie naszej gminy jest zbyt duże rozdrobnienie miejsc krzewienia kultury na małym obszarze (odległość każdej z miejscowości gminy od centrum Jaślik nie przekracza 5 km), a liczba osób uczestnicząca w zajęciach świetlic jest zbyt mała, co nie pozwala na prowadzenie wyspecjalizowanych zajęć. Decentralizacja ośrodków kultury jest również przyczyną niskiego standardu budynków w których znajdują się świetlice (brak środków na podniesienie standardu wszystkich miejsc). Jedynym rozwiązaniem tego problemu jest centralizacja ośrodka kultury skupienie w centrum gminy, wszystkich osób. Skupienie w jednym miejscu osób (bez względu na wiek) z całej gminy pozwoli na prowadzenie przez ośrodek kultury profesjonalnych zajęć tematycznych, pozwalających rozwijać się mieszkańcom w konkretnym kierunku rozwijać swoje talenty. Między innymi uczestnicy zajęć, organizowanych przez ośrodek kultury, mając profesjonalną salę widowiskową będą spełniać swoje pasje pokazując swoje osiągnięcia oraz efekty pracy w ośrodku kultury na profesjonalnej scenie.

Obecna biblioteka publiczna, mieści się w lokalu Zespołu Szkół Publicznych w Jaślikach na uboczu Jaślik zajmując około 40 m² i zatrudnia kierownika biblioteki oraz główną księgową. Gmina Jaślika ma za mało mieszkańców i środków budżetowych aby utrzymywać dwie instytucje kultury: Gminny Ośrodek Kultury i Czytelnictwa, którego brak mieszkańcy odczuwają oraz Gminną Bibliotekę Publiczną.

W rynku Jaślik stoją cztery budynki należące do gminy, które nie są właściwie zagospodarowane, głównie ze względu na ich zdegradowany stan.

Istniejące budynki Gminy Jaślika „Stara Szkoła”, „GS”, „Zabytkowa Zagroda” są zupełnie zdegradowane i nie nadają się obecnie do zagospodarowania na potrzeby nowoczesnej instytucji kultury. Budynek Domu Ludowego w Jaślikach nie dysponuje odpowiednimi powierzchniami użytkowymi do prowadzenia działalności kulturalnej. Wszystkie te budynki nie są przystosowane do obsługi osób niepełnosprawnych. Zabytkowe kamienne piwnice są zniszczone i niezagospodarowane, a w nich spoczywa historia Jaślik.

Gmina Jaślika musi mieć możliwość organizacji profesjonalnych wydarzeń kulturalnych o randze ponadregionalnej oraz międzynarodowej. Niezbędne jest poszerzenie współpracy z samorządami oraz organizacjami pozarządowymi w kraju i za granicą. Gmina musi mieć możliwość użyczenia dla organizacji pozarządowych sali widowiskowej oraz pomieszczeń do wykonywania zadań kulturalnych (do nauki np. gry na instrumentach, tańca, aktorstwa) tak aby wzmacniać i wykorzystywać potencjał społeczny. Dzięki profesjonalnemu zapleczu i sali widowiskowej będzie możliwa również rotacja widowisk pomiędzy jednostkami samorządowymi na zasadzie wzajemnych występów gościnnych co teraz jest nie możliwe. Już teraz podjęta została współpraca w zakresie kultury (m.in. przy realizacji wspólnych widowisk) z miejscowością Brekov i Mala Domasa na Słowacji, oraz Rakoci Prince i Gminą Tokaj na Węgrzech. Wspólna realizacja zadań kultury zapewni międzynarodową promocję kultury polskiej, a tym samym gminy. Dzięki takiej współpracy zacieśnią się więzi międzynarodowe. Nowe zaplecze kulturalne pozwoli na uatrakcyjnienie i efektywne wykorzystanie czasu wolnego mieszkańców, turystów oraz pielgrzymów, stworzyło by możliwość zaistnienia lokalnych twórców i artystów na rynku kultury poprzez poszerzenie grona odbiorców widowisk organizowanych na bazie nowoczesnej infrastruktury.

Zdiagnozowane problemy w zakresie kultury:

1. Niewystarczające zaplecze infrastrukturalne do krzewienia kultury oraz niewykorzystany potencjał budynków gminnych zlokalizowanych w obrębie jaślickich murów,
2. Brak wyspecjalizowanej instytucji zajmującej się działalnością sportową - Gminnego Ośrodka Kultury i Czytelnictwa, czyli niewłaściwa lokalizacja, organizacja i nazwa instytucji kultury - Gminnej Biblioteki Publicznej w Jaślikach,
3. Brak profesjonalnej oferty instytucji kultury.

II.4.6. Sport

Na terenie Gminy Jaśliska działalność sportowa skupia się wokół obiektów sportowych zlokalizowanych przy Zespole Szkół Publicznych, Szkole Podstawowej i Gimnazjum w Jaśliskach, i są to:

1. Sala Gimnastyczna,
2. Boisko wielofunkcyjne Orlik,
3. Boisko do piłki nożnej z bieżnią oraz trybunami.

Działalność sportowa jest prowadzona przez:

1. Zespół Szkół Publicznych, Szkołę Podstawową i Gimnazjum w Jaśliskach – zajęcia szkolne i pozaszkolne,
2. Uczniowski Klub Sportowy Żarniak – klub specjalizuje się w narciarstwie biegowym,
3. Ludowy Klub Sportowy Jasiołka Jaśliska – klub specjalizuje się w piłce nożnej,
4. Urząd Gminy Jaśliska – organizacja zajęć na Orliku oraz organizacja zawodów i imprez rekreacyjnych.

Zdiagnozowane problemy w zakresie sportu:

1. Brak wyspecjalizowanej instytucji zajmującej się działalnością sportową - Gminnego Ośrodka Kultury i Czytelnictwa, który mógłby w szerszym zakresie niż Urząd Gminy prowadzić sprawy sportu - *problem na dzień dokonania aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Jaśliska na lata 2016-2023 jest w trakcie rozwiązywania – dokonano reorganizacji Biblioteki Publicznej w Jaśliskach m.in. nazywając ją Gminnym Ośrodkiem Kultury i Czytelnictwa w Jaśliskach oraz zwiększono wymiar zatrudnienia,*
2. Zła jakość bieżni i stadionu przy ZSP,
3. Małe zaangażowanie się mieszkańców w uprawianie sportu.

II.4.7. Bezpieczeństwo

Podstawową instytucją działającą na terenie Gminy Jaśliska w zakresie bezpieczeństwa publicznego jest Komisariat Policji w Dukli, który swoim zasięgiem obejmuje również Gminę Jaśliska. Poziom bezpieczeństwa na terenie gminy ocenić należy jako dość wysoki. W latach 2010-2015 na terenie Gminy Jaśliska, miały miejsce drobne kradzieże, bójki w czasie imprez plenerowych, a przestępczość gospodarcza pojawia się bardzo rzadko. Policja wielokrotnie interweniowała w sprawach awantur domowych gdzie główną przyczyną był alkohol. Policja dokonując kontroli pojazdów czasami zatrzymywała nietrzeźwych kierowców.

Bezpieczeństwo na drogach można ocenić jako słabe ponieważ na nielicznych tylko odcinkach dróg wojewódzkich i gminnych wykonane są chodniki, a miejscami brakuje oświetlenia.

Likwidacją miejscowych zagrożeń i klęsk żywiołowych zajmuje się Ochotnicza Straż Pożarna w Jaśliskach oraz Ochotnicza Straż Pożarna w Posadzie Jaśliskiej – jednostki te nie wchodzi obecnie w skład KSRG. Najbliższe jednostki wchodzące w skład KSRG to OSP Dukla i OSP Rymanów.

Statystyka działań ratowniczo – gaśniczych na terenie Gminy Jaśliska			
Rok	Ilość pożarów	Ilość miejscowych zagrożeń	Razem interwencji
2012	10	4	14
2013	3	3	6
2014	6	7	13
2015	10	15	25

Jak widać ze statystyk, zdarzeń jest stosunkowo mało (w 2015 r. średnio 2 zdarzenia w miesiącu, a w poprzednich latach jedno zdarzenie na miesiąc) w porównaniu do jednostek w Dukli czy Rymanowie, lecz często do reagowania na zdarzenia na terenie Gminy Jaślińska Państwowa Straż Pożarna w Krośnie dysponowała jednostki z KSRG w Dukli i Rymanowa ze względu na braki w wyposażeniu miejscowych jednostek OSP. Pomimo małej liczby zdarzeń, odległość Gminy Jaślińska od PSP w Krośnie i jednostek będących w KSRG, wymusza podjęcie znacznych inwestycji celem zapewnienia gotowości bojowej miejscowych OSP. Od 2010 r. jednostki corocznie są wyposażane w podstawowy sprzęt ratowniczo gaśniczy, jednakże kilkudziesięcioletni brak inwestycji - do roku 2010 sprawia, że straż wymaga jeszcze ogromnych nakładów. Sytuacja się poprawiła po doposażeniu w 2016 r. OSP Jaślińska w lekki samochód ratowniczy oraz drobny sprzęt. Obecnie OSP:

a) Jaślińska posiada na wyposażeniu następujące pojazdy:

- Stara 266 z 1985 r. – 2 osobowy z motopompą PO5 i zbiornikiem wodnym 5000 l. Samochód przeznaczony jest do działań gaśniczych i wyciągania pojazdów. Na wyposażeniu tego auta jest drabina, motopompa pływająca, węże oraz prądownice – samochód jest bardzo wolny i posiada tylko dwa miejsca więc nie spełnia normatywu,

- Forda Transita z 1997 r. – 3 osobowy z przeznaczeniem na ratownictwo techniczne. Samochód posiada m.in.: agregat prądotwórczy 7 kW, aparaty powietrzne – 4 komplety, pilarkę spalinową, przecinarkę do betonu i stali, motopompę szlamową, motopompę PO 5, maszt oświetleniowy 3 x 500 W – przenośny, urządzenie wielofunkcyjne Hooligan, toporki strażackie, pachołki drogowe, lizaki do kierowania ruchem, gaśnice proszkowe, zestaw do kominów (wycior, ciężarek, łańcuch, sito), koc gaśniczy, szpadle, widły, szufle, miotła, sorbent, kombinezon do pracy przy owadach wraz z niezbędnym zestawem. Sprzęt zamówiony – zakup w 2016r. to: torba ratownictwa medycznego PSP R1 z szynami kramera oraz deską, wentylator oddymiający, drabina nasadkowa – trzy częściowa z pałąkiem dachowym, defibrylator. Przedstawione wyposażenie wskazuje na spore braki w zakresie sprzętu hydraulicznego. Pozyskanie samochodu poprawiło w bardzo znaczącym zakresie mobilność i skuteczność wyjazdów OSP Jaślińska. Samochód jest rozwiązaniem tymczasowym ponieważ podobnie jak Star 266 nie spełnia obecnie normatywu w zakresie liczby miejsc dla załogi – minimum 4.

- trzy pojazdy czterokołowe, dwuosobowe typu quad. Pojazdy przeznaczone głównie do reagowania przy pożarach łąk, lasów, zarośli i do poszukiwania osób zaginionych na ich wyposażeniu pozostają tłumice. Pojazdy bardzo przydatne i skuteczne lecz bardzo awaryjne.

b) OSP Posada Jaślińska posiada na wyposażeniu następujące pojazdy:

- Stara 266 z 1981 r. – 7 osobowy z motopompą Tohatsu i zbiornikiem wodnym 2500l. Samochód przeznaczony do działań ratowniczo – gaśniczych, posiada na wyposażeniu: motopompę pływającą, pilarkę spalinową, węże, prądownice, drabinę, urządzenie wielofunkcyjne Hooligan, toporki strażackie, pachołki drogowe, lizaki do kierowania ruchem, gaśnice proszkowe, zestaw do kominów (wycior, ciężarek, łańcuch, sito), koc gaśniczy, szpadle, widły, szufle, miotłę, tłumice. Samochód awaryjny i wolny. Koniecznym jest zaplanowanie jego wymiany na nowy.

OSP Jaślińska posiada obecnie remizę w Domu Ludowym w Jaśliskach. Remiza jest zbyt mała, brakuje miejsca na szybkie przebieranie się do zdarzeń, drzwi ciężko się zamyka i otwiera, a Ford Transit jest tymczasowo garażowany w blaszanym garażu bez ogrzewania. Te problemy powodują, że po przybyciu druhów do remizy w 4 minuty od alarmu to do wyjazdu mija czas dodatkowych 5-10 minut, a każda minuta jest w wielu przypadkach na wagę utraty życia, zdrowia lub mienia poszkodowanych. Przed remizą często tworzy się błoto co nie pozwala na utrzymanie w czystości remiz i pojazdów. Warunki świetlicowe należy ocenić jako dobre, lecz w tym lokalu jest planowane ponowne uruchomienie zaplecza scenicznego co wyklucza możliwość pozostania świetlicy w obecnym miejscu.

OSP Posada Jaśliska posiada remizę i świetlicę w miejscowości Posada Jaśliska. Obecnie świetlica i remiza są na parterze budynku. Remiza mieści jedno stanowisko garażowe co obecnie nie umożliwia doposażenie jednostki w dodatkowy pojazd. Budynek nie posiada ocieplenia i centralnego ogrzewania.

Zdiagnozowane problemy w zakresie bezpieczeństwa:

1. Zły stan samochodów pożarniczych lub nie spełnianie normatywu w zakresie liczby miejsc w autach,
2. Braki w podstawowym wyposażeniu OSP,
3. Niewystarczające miejsce w remizach – brak po jednym boksie garażowym w każdej jednostce,
4. Brak lokali na przeniesienie świetlic OSP,
5. Brak utwardzenia terenu przed remizą w Jaśliskach,
6. Brak nazw ulic i chaotyczna numeracja często wydłuża czas dotarcia na miejsce zdarzenia (wypadek, ciężka choroba, klęska żywiołowa).

II.4.8. Organizacje społeczne

Na terenie Gminy Jaśliska wg. Stanu na luty 2016 r. funkcjonuje 9 organizacji pozarządowych w tym jedna fundacja. Organizacje pozarządowe aktywnie działające na terenie Gminy Jaśliska to:

1. Stowarzyszenie Rozwoju Jaślik i Okolic. Działalność stowarzyszenia skupia się wokół rozwoju Jaślik i okolic. Stowarzyszenie to m.in. organizuje wydarzenia promocyjne, kulturalne i edukacyjne, wydaje publikacje, inicjuje działania związane z ochroną zabytków i miejsc pamięci, a także inicjuje i realizuje zadania związane z turystyką. W ramach stowarzyszenia funkcjonuje Kapela Jaśliszczanie.

2. Stowarzyszenie Na Styku Kultur. Działalność stowarzyszenia skupia się głównie wokół działalności kulturalnej. Stowarzyszenie to m.in. organizuje wydarzenia promocyjne, kulturalne, edukacyjne i wydaje płyty chóru. W ramach stowarzyszenia funkcjonuje Jaśliski Chór Kameralny.

3. Ludowy Klub Sportowy Jasiołka Jaśliska. Działalność stowarzyszenia skupia się głównie wokół piłki nożnej. Stowarzyszenie to m.in. organizuje wydarzenia sportowe. W ramach stowarzyszenia funkcjonuje drużyna piłkarska Jasiołka Jaśliska.

4. Uczniowski Klub Sportowy Żarniak. Działalność stowarzyszenia skupia się wokół krzewienia sportu wśród dzieci i młodzieży, przeważającą dyscypliną sportu prowadzoną przez klub jest narciarstwo biegowe. Stowarzyszenie to organizuje wydarzenia sportowe oraz zajęcia pozalekcyjne dla dzieci i młodzieży.

5. Ochotnicza Straż Pożarna w Jaśliskach. Działalność stowarzyszenia skupia się głównie wokół zapewnienia bezpieczeństwa i ratownictwa na terenie Gminy Jaśliska. Stowarzyszenie to, poza podstawowymi zadaniami z zakresu ratownictwa i bezpieczeństwa publicznego m.in. organizuje i uczestniczy czynnie w wydarzeniach kulturalnych oraz wspiera rozwój turystyki.

6. Ochotnicza Straż Pożarna w Posadzie Jaśliskiej. Działalność stowarzyszenia skupia się głównie wokół zapewnienia bezpieczeństwa i ratownictwa na terenie Gminy Jaśliska. Stowarzyszenie to, poza podstawowymi zadaniami z zakresu ratownictwa i bezpieczeństwa publicznego m.in. organizuje i uczestniczy czynnie w wydarzeniach kulturalnych oraz wspiera rozwój turystyki.

W Krajowym Rejestrze Sądowym są jeszcze zarejestrowane (mające siedzibę na terenie Gminy Jaśliska) 3 organizacje, które do chwili opracowania tej strategii nie wpływały znacząco na funkcjonowanie społeczeństwa Gminy Jaśliska (brak informacji o działalności) i są to:

1. **Towarzystwo Ratowania i Opieki Nad Zabytkami Beskidu Niskiego** – stowarzyszenie zarejestrowane w 2008 r.,
2. **Stowarzyszenie Na Trakcie Węgierskim** – stowarzyszenie zarejestrowane w 2013 r.,
3. **Fundacja Pomosty Karpat** – fundacja zarejestrowana w 2016 r.

Gmina Jaśliska prowadzi aktywną współpracę z organizacjami pozarządowymi m.in. poprzez zlecenie im realizacji zadań publicznych w trybie określonym w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz ustawy o sporcie. W latach 2010-2015 przekazywano m.in. środki na zadania z zakresu kultury, sportu, ochrony zabytków, turystyki i profilaktyki antyalkoholowej.

Wszystkie stowarzyszenia skupiają niewielką liczbę członków, a dochody stowarzyszeń to głównie składki członkowskie i niewielkie darowizny, zatem możliwości finansowe są bardzo ograniczone.

Zdiagnozowane problemy w funkcjonowaniu organizacji społecznych:

1. Głównym problemem organizacji pozarządowych jest przede wszystkim pozyskiwanie środków pomocowych spoza budżetu Gminy Jaśliska. W większości przypadków istnieje konieczność wydatkowania całości środków finansowych na realizowane zadania (dotacje udzielane są głównie na zasadzie refundacji poniesionych kosztów). Jeśli stowarzyszenie poradzi sobie z koniecznością założenia kwoty na całość zadania (głównie poprzez zaciągnięcie pożyczki) to wówczas musi długo czekać na refundację poniesionych kosztów z programów pomocowych, co znowu ogranicza efektywne wykonywanie zadań publicznych. Lokalne stowarzyszenia nie mają zdolności kredytowych do zaciągania pożyczek w bankach więc pozyskanie pożyczki z innych źródeł jest bardzo trudne,
2. Często brak środków własnych na pokrycie wkładu własnego finansowego przy aplikowaniu o środki z dotacji,
4. Brak wsparcia księgowego w prowadzeniu księgowości organizacji pozarządowej lub zbyt kosztowne prowadzenie księgowości przez firmy. Problemem jest również brak świadczenia usług księgowych na terenie Gminy Jaśliska,
5. Niewystarczająca baza lokalowa – część stowarzyszeń posiada siedzibę w lokalach prywatnych, a lokale w obiektach gminnych użytkowanych przez organizacje pozarządowe mają w większości niski standard oraz niewystarczającą powierzchnię.

II.5 Odnawialne źródła energii

Gmina Jaśliska ze względu na swoje położenie i objęcie jej terenów różnymi formami ochrony przyrody w wyjątkowy sposób powinna zadbać o środowisko naturalne. Szczegółową analizę w tym zakresie zawiera PGN Gminy Jaśliska - uchwała nr XIII/67/15 Rady Gminy Jaśliska z dnia 28 sierpnia 2015 r. w sprawie przyjęcia „Planu gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Jaśliska. Główne źródło ciepła w domach prywatnych to drewno oraz węgiel, a bardzo wiele budynków wykonanych jest w starej technologii co nie pozwala na efektywne oszczędzanie energii. Kilkanaście budynków na terenie gminy posiada zamontowane kolektory słoneczne do podgrzewania ciepłej wody użytkowej, a 31 panele fotowoltaiczne do produkcji energii elektrycznej. Budynki użyteczności publicznej są ogrzewane: ZSP oraz UG olejem opałowym, a Dom Ludowy w Jaśliskach

węglem. Na ZSP oraz oczyszczalni ścieków w Daliowej zamontowane są panele fotowoltaiczne oraz turbina wiatrowa.

Zdiagnozowane problemy w zakresie odnawialnych źródeł energii:

1. Brak termomodernizacji znacznej liczby budynków prywatnych i części użyteczności publicznej,
2. Znikomy udział odnawialnych źródeł energii w produkcji energii w obiektach na terenie gminy.

III. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest narzędziem pozwalającym na zidentyfikowanie i ocenę:

- silnych stron (strengths) – cech wewnętrznych gminy, które wpływają na jej rozwój;
- słabych stron (weaknesses) – cech wewnętrznych gminy, które mogą blokować rozwój;
- szans (opportunities) – uwarunkowań zewnętrznych, które nie zależą bezpośrednio od gminy, a które odpowiednio wykorzystane mogą przyczynić się do jej rozwoju;
- zagrożeń (threats) – uwarunkowań zewnętrznych, na które gmina nie ma bezpośredniego wpływu, a które mogą hamować jej rozwój.

W wyniku przeprowadzonej analizy określono następujące silne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia Gminy Jaśliska.

L.p.	SILNE STRONY
1.	Przygraniczne położenie.
2.	Cały obszar gminy objęty jest różnymi formami ochrony przyrody – formalne co stanowi potwierdzenie atrakcyjności przyrodniczej.
3.	Wysoki potencjał rozwojowy w zakresie turystyki.
4.	Bardzo dobre położenie względem szlaków komunikacyjnych.
5.	Bogate dziedzictwo kulturowe, w tym zabytki i historia.
6.	Duże zainteresowanie mieszkańców odnawialnymi źródłami energii – wzmocnienie wizerunku ekologicznej gminy.
7.	Wysoki poziom aktywności w zakresie dbania o dziedzictwo kulturowe.
8.	Kilka budynków w rynku jest własnością gminy – możliwość odpowiedniego kreowania wizerunku zabudowy przyrynkowej.
9.	Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego.
L.p.	SŁABE STRONY
1.	Wszystkie obiekty (za wyjątkiem nowej szkoły, trybun i oczyszczalni ścieków w Daliowej) i niektóre obszary gminy wymagają głębokiej rewitalizacji.
2.	Niski budżet gminy ograniczający możliwość realizacji wielu inwestycji w jednym czasie oraz prawie uniemożliwiający prowadzenie dużych inwestycji bez środków pozabudżetowych (dotacji).
3.	Brak sieci kanalizacyjnej.
4.	Ograniczone możliwości realizacji inwestycji ze względu na chronione obszary przyrody.
5.	Bardzo zły stan techniczny dróg powiatowych.
6.	Ciągle pogarszająca się sytuacja demograficzna.
7.	Niska aktywność gospodarcza mieszkańców.
8.	Stuprocentowe pokrycie gminy niewłaściwie do potrzeb sporządzonymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.
9.	Peryferyjne położenie względem głównych ośrodków administracyjnych i gospodarczych.
10.	Słaby poziom dostępności komunikacyjnej – brak drogi szybkiego ruchu.
11.	Brak terenów przygotowanych dla inwestorów.
12.	Słaby poziom czytelnictwa i znikome zasoby biblioteki publicznej.
13.	Zbyt duża liczba osób korzystających z pomocy społecznej.

14.	Brak zorganizowanych miejsc do wypoczynku i rekreacji nad wodą.
15.	Transport zbiorowy w niepełnym stopniu dostosowany do potrzeb mieszkańców.
16.	Niewystarczające wyposażenie i zaplecze OSP działających na rzecz bezpieczeństwa mieszkańców.
17.	Niewykorzystany potencjał rozwojowy w zakresie turystyki.
18.	Lokalizacja Urzędu Gminy przy cmentarzu poza centrum Jaślik.
L.p.	SZANSE
1.	Poddanie rewitalizacji terenów gminy, w szczególności Jaślik w obrębie murów obronnych i Daliowej w obszarach mieszkaniowych i usługowych.
2.	Budowa sieci kanalizacyjnej dla aglomeracji Daliowa.
3.	Sporządzenie nowego Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego – m.in. zapewnienie terenów pod inwestycje i budownictwo mieszkaniowe.
4.	Zewnętrzne źródła finansowania zadań inwestycyjnych.
5.	Rozwój infrastruktury komunikacyjnej i dostępności komunikacyjnej regionu.
6.	Rozwój współpracy międzyregionalnej, międzynarodowej i transgranicznej
7.	Wzrost popularności Beskidu Niskiego wśród turystów.
8.	Dostępność programów pomocowych skierowanych na rozwój obszarów wiejskich (przedsiębiorczość, turystyka, ekologia).
9.	Utworzenie miejsc do wypoczynku i rekreacji nad wodą.
10.	Reorganizacja istniejącej instytucji kultury wraz ze zmianą nazwy, lokalizacji i oferty.
11.	Przeniesienie Urzędu Gminy do rynku Jaślik.
12.	Powiększenie obszaru Gminy Jaślika o sołectwo Moszczaniec.
L.p.	ZAGROŻENIA
1.	Realizacja inwestycji bez wsparcia środków zewnętrznych (dotacji).
2.	Nieotrzymanie dofinansowania ze względu na wykluczenie terenu Gminy Jaślika z priorytetowych obszarów wsparcia.
3.	Brak możliwości realizacji wielu dużych inwestycji w jednym czasie (np. w sytuacji kumulacji naborów wniosków w jednym czasie i braku naboru w innych terminach).
4.	Odkładanie w czasie budowy drogi ekspresowej S19
5.	Brak znaczących inwestycji w drogi powiatowe i wojewódzkie – ciągła i szybka degradacja infrastruktury.
6.	Zmiana polityki rozwoju gminy po rozpoczęciu wdrażania niniejszej strategii.
7.	Brak efektywnego powiększania dochodów własnych na pokrycie wkładów własnych do projektów dotacyjnych.

IV. Wizja i kierunki rozwoju Gminy Jaśliska

Wizja stanowi wyobrażenie o sytuacji Gminy w przyszłości, określa jej stan docelowy, który zostanie osiągnięty poprzez współpracę władz Gminy, jej partnerów oraz mieszkańców w realizacji zaplanowanych w ramach strategii działań. W wyniku opracowania diagnozy stanu Gminy Jaśliska i wykazanie najważniejszych problemów do rozwiązania oraz określeniu jej wszystkich mocnych i słabych stron, a także szans i zagrożeń opracowano zestawienie niezbędnych działań, które należy pojąć aby rozwiązać problemy gminy, a tym samym doprowadzić do jej rozwoju. Z zestawienia strategicznych działań sporządzono zestawienie strategicznych inwestycji, które są kluczowe w rozwoju Gminy Jaśliska.

IV.1 Zestawienie strategicznych działań rozwoju Gminy Jaśliska

Działanie 1. Historia i tradycja obszaru			
Lp.	Zdiagnozowany problem - zadanie	Rozwiązanie problemu - zadania	Stan realizacji na 12.04.2017r.
1.	Brak herbu Jaślisk	Zakończenie procedury uchwalenia herbu Jaślisk	Zrealizowano.
2.	Brak witaczy przy głównych szlakach komunikacyjnych	Zaprojektowanie i wykonanie witaczy w trzech miejscach	Wykonano projekty budowlane.
3.	Brak produktu lokalnego nawiązującego do historii tych ziem	Wykreowanie i promocja produktu np. wino truskawkowe. Współpraca z przedsiębiorcami oraz promocja dawnego składu wina w Jaśliskach na bazie Starej Szkoły i kamiennych piwnic.	Lokalne stowarzyszenie wprowadziło na lokalny rynek Wino Truskawkowe.
4.	Brak wizualizacji herbu	Wykonanie kamiennego herbu na pomniku 650 – lecia lokacji Jaślisk oraz wykonanie promocyjnych gadżetów herbowych	Zrealizowano.
5.	Brak nazw ulic w szczególności w Jaśliskach gdzie nazwy te funkcjonowały gdy Jaśliska posiadały prawa miejskie	Nadanie nazw ulic nawiązując do dawnych nazw w miejscowości Jaśliska.	Wykonano projekty nazw ulic.
Działanie 2. Przemiany terytorialne i administracyjne			
	Zdiagnozowany problem - zadanie	Rozwiązanie problemu - zadania	
1.	Obecnie, po okresie stagnacji i rozbiórce w 1976 r. Gminy Jaśliska, od 2010 roku gmina stopniowo rozwija się, jednakże do osiągnięcia pełnego potencjału gminy niezbędne jest przyłączenie do Gminy Jaśliska sołectwa Moszczaniec w skład którego wchodzi miejscowości: Rudawka Jaśliska, Jasiel, Polany Surowiczne, Surowica oraz osady: Moszczaniec i Darów, które	Złożenie wniosku do ministra właściwego do spraw administracji publicznej o przyłączenie sołectwa Moszczaniec do Gminy Jaśliska.	Zrealizowano.

	do 1976 r. należały do Gminy Jaśliska, a obecnie nadal należą administracyjnie do Gminy Komańcza		
2.	Tworząc w 2010 r. Gminę Jaśliska nie uwzględniono wsi Kamionka, która to pozostała nadal w granicach Gminy Dukla, obniżając tym samym potencjał gospodarczy Gminy Jaśliska	Złożenie wniosku do ministra właściwego do spraw administracji publicznej o przyłączenie wsi Kamionka do Gminy Jaśliska.	-
Działanie 3. Demografia			
Zdiagnozowany problem - zadanie		Rozwiązanie problemu - zadania	
1.	Emigracja z terenu gminy w poszukiwaniu miejsc na budowę domów oraz znikomy przyływ ludności na teren gminy wobec braku miejsc do osiedlania się	Uzbrojenie terenów pod zabudowę mieszkaniową, zwiększenie terenów pod zabudowę mieszkaniową w MPZP, sprzedaż działek gminnych na cele budowlane – domy, tworzenie mieszkań socjalnych i komunalnych.	-
2.	Mały przyrost naturalny	Wdrożenie programu rządowego 500+	Zrealizowano.
Działanie 4. Budżet Gminy			
Zdiagnozowany problem - zadanie		Rozwiązanie problemu - zadania	
1.	Zbyt małe dochody z majątku gminy w stosunku do potrzeb wynikających ze strategii rozwoju	Prowadzenie dochodowej gospodarki leśnej oraz sprzedaż niektórych niezabudowanych nieruchomości. Przyłączenie sołectwa Moszczaniec do Gminy Jaśliska.	-
2.	Zbyt duże wydatki na oświatę oraz wychowanie	Wprowadzić oszczędności w wydatkach na energię poprzez zastosowanie odnawialnych źródeł energii.	-
3.	Zbyt duże wydatki na pomoc społeczną	Ograniczyć pomoc finansową i materialną na rzecz organizowania odpłatnych prac dla potrzebujących pomocy np. spółdzielnie socjalne, prace doraźne.	-
4.	Zbyt małe środki przeznaczone są na gospodarkę mieszkaniową	Co najmniej całość kwot z wynajmu mieszkań przeznaczyć na potrzeby mieszkaniowe.	-
Działanie 5. Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego			
Zdiagnozowany problem - zadanie		Rozwiązanie problemu - zadania	
1.	Brak wystarczających obszarów przeznaczonych na budownictwo mieszkaniowe oraz usługowe. Brak zapisów umożliwiających budowę wież widokowych oraz innej strategicznej infrastruktury turystycznej takiej jak np.	Uchwalenie nowego Studium oraz nowego Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego dla obszaru całej gminy.	Podjęto opracowanie nowego Studium.

	<p>różnego rodzaju budowle wodne. Brak szczególnego traktowania zabudowy w obrębie dawnych murów obronnych Jaślik, zmierzającego do zachowania jednorodności stylowej i kulturowej – niedopuszczalnym jest nowoczesne budownictwo bez zachowania zewnętrznego dawnego stylu Jaślik. Zbyt mała liczba dróg zaliczonych do kategorii gminnych dróg publicznych co wpływa na możliwości pozyskiwania dofinansowywania inwestycji na tych drogach. Brak wskazania obszarów do rewitalizacji.</p>		
Działanie 6. Infrastruktura transportowa			
Zdiagnozowany problem - zadanie		Rozwiązanie problemu - zadania	
1.	Zły stan dróg gminnych i niektórych dróg wewnętrznych (szczegóły opisane w części o diagnozie)	Remont i/lub przebudowa dróg gminnych i wewnętrznych. Zmiana kategorii dróg z wewnętrznych na gminne.	W trakcie realizacji.
2.	Bardzo zły stan dróg powiatowych, oraz zły stan dróg wojewódzkich (szczegóły opisane w części o diagnozie)	Partycypacja w remoncie i/lub przebudowie dróg gminnych i wewnętrznych. Zmiana kategorii drogi relacji Jaśliska – Czeremcha – Granica Państwa z powiatowej na wojewódzką.	-
Działanie 7. Transport publiczny			
Zdiagnozowany problem - zadanie		Rozwiązanie problemu - zadania	
1.	Mała ilość lub brak kursów w godzinach popołudniowych i w weekendy. Niedostosowanie kursów do potrzeb mieszkańców podyktowane ekonomią tras.	Współpraca z przedsiębiorcami m.in. pomoc w diagnozie potrzeb mieszkańców i bezpłatne udostępnianie przystanków autobusowych. Remont i przebudowa istniejących przystanków.	Obecnie zapewniono dodatkowe kursy na trasie Jaśliska – Moszczaniec poprzez wydłużenie obecnych kursów.
Działanie 8. Społeczeństwo informacyjne			
Zdiagnozowany problem - zadanie		Rozwiązanie problemu - zadania	
1.	Brak dostępu do sieci światłowodowej, dzięki której mieszkańcy zyskaliby dostęp	Podjąć współpracę z firmami prywatnymi – pomoc w realizacji inwestycji	Podmiot prywatny podjął budowę sieci światłowodowej na

	do szerokopasmowego Internetu o przepustowości min 32mb/s		terenie Gminy Jaśliska.
2.	W większości osoby starsze nie posiadają umiejętności korzystania z komputera i sieci Internet. Brak stałych kursów z obsługi komputerów i sieci Internet dla mieszkańców w różnym wieku. Brak miejsc i komputerów do prowadzenia otwartych kursów.	Przeprowadzić reorganizację Gminnej Biblioteki Publicznej w Jaśliskach i przygotować zaplecze do prowadzenia zajęć komputerowych wraz z ofertą	-
3.	Niewystarczający pakiet telewizji naziemnej MUX	Zapewnić dostęp do pełnego pakietu MUX	-
Działanie 9. Gospodarka komunalna			
Zdiagnozowany problem - zadanie		Rozwiązanie problemu - zadania	
1.	Brak sieci kanalizacyjnej dla sołectwa Daliowa, Jaśliska, Posada Jaśliska, Wola Niżna – oczyszczalnia ścieków w Daliowej musi obecnie funkcjonować wyłącznie na bazie ścieków dowożonych	Budowa sieci kanalizacyjnej dla aglomeracji Daliowa, a w szczególności w miejscowościach wymagających podjęcia natychmiastowych działań rewitalizacyjnych (Jaśliska i Daliowa)	-
2.	Brak wodociągu dla sołectwa Daliowa	Zaprojektowanie i budowa wodociągu dla miejscowości Daliowa	-
3.	Brak akceptacji większości mieszkańców odnośnie realizacji ustawowego obowiązku odprowadzania ścieków do oczyszczalni ścieków, a do czasu wybudowania sieci kanalizacyjnej obowiązku dowożenia ścieków przez uprawnioną firmę wozem asenizacyjnym. Brak w bardzo wielu domach nawyku i poczucia obowiązku segregacji odpadów	Prowadzenie ciągłej edukacji mieszkańców oraz egzekwowanie wykonywania obowiązków ustawowych przez mieszkańców	-
Działanie 10. Zasoby mieszkaniowe			
Zdiagnozowany problem - zadanie		Rozwiązanie problemu - zadania	
1.	Niewystarczająca liczba mieszkań socjalnych i komunalnych	Zaadaptować lokale gminne na mieszkania lub dokonać zakupu mieszkań i ich remont	-

2.	Niewystarczający standard mieszkań (szczegóły w diagnozie)	Wykonać remont i/lub przebudowę mieszkań wraz z całością budynków	W trakcie realizacji.
Działanie 11. Obiekty użyteczności publicznej			
Zdiagnozowany problem - zadanie		Rozwiązanie problemu - zadania	
1.	Brak budynku przeznaczonego na potrzeby Urzędu Gminy Jaślicka oraz GOPS w rynku Jaślick (zła lokalizacja obecnego Urzędu Gminy oraz GOPS)	Przenieść siedzibę Urzędu Gminy Jaślicka oraz GOPS w Jaślickach do jednego z budynków będącego własnością gminy w rynku Jaślick	Wykonano dokumentację projektową.
2.	Brak funkcjonalności, którą wymusza rozwój społeczeństwa i konieczność zapewnienia pełnej dostępności obiektów. Niski standard i wysokie koszty utrzymania obiektów użyteczności publicznej.	Dostosować do aktualnych potrzeb, a w szczególności na potrzeby Gminnego Ośrodka Kultury i Czytelnictwa, który należy zorganizować na bazie Biblioteki Publicznej w Jaślickach. Dokonać remontu, przebudowy, nadbudowy, rozbudowy lub innych niezbędnych prac budowlanych, które zapewnią wysoki standard obiektów przy wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii i odpowiedniej głębokiej termomodernizacji	Wykonywana jest dokumentacja projektowa.
Działanie 12. Przedsiębiorczość i rynek pracy			
Zdiagnozowany problem - zadanie		Rozwiązanie problemu - zadania	
1.	Zbyt mało jest terenów (przeznaczenie gruntów w MPZP) na których można prowadzić działalność gospodarczą	Zwiększyć ilość i powierzchnię terenów z przeznaczeniem na działalność gospodarczą w MPZP.	Uwzględniono w projekcie Studium ..
2.	Zbyt duże koszty prowadzenia działalności gospodarczej	Nie podnosić podatków dla przedsiębiorców oraz wprowadzić ulgi i zwolnienia z podatków: dla nowych przedsiębiorców do 5 lat, oraz dla innych przedsiębiorców zwiększających średnio roczne zatrudnienie – zwiększenie zatrudnienia o 1 osobę – rok ulg i zwolnień jednak przy minimum rocznym zatrudnieniu. Średnio roczne zatrudnienie należy liczyć wówczas za 5 lat – rok bieżący oraz 5 lat wstecz.	-
3.	Zbyt mały rynek zbytu na terenie gminy	Promocja usług i produktów poza terenem gminy, zraszanie usługodawców i producentów w większe grupy aby wspólnie pozyskiwać klienta uzupełniając wzajemnie ofertę – konieczność współpracy różnych podmiotów.	-
4.	Zbyt mało atrakcji turystycznych mogących przyciągnąć klientów	Zintensyfikować proces rewitalizacji obszarów gminy, podjęcie nowego MPZP z uwzględnieniem potrzeb inwestycji pro turystycznych celem budowy wizerunku gminy jako gminy turystycznej.	Podjęto prace nad studium.

5.	Zbyt małe kwalifikacje bezrobotnych	Organizować kursy i szkolenia dla bezrobotnych bazując na potrzebach kadrowych lokalnych firm.	-
6.	Nadużywanie alkoholu	Promować zdrowy tryb życia, reagować na spożywanie alkoholu w miejscach publicznych, wspierać dobre praktyki – nagradzać postawy abstynenckie na zasadzie nie pijesz i chcesz pracować więc pomagamy w utrzymaniu się na rynku – m.in. organizacja szkoleń i doradztwa.	-
7.	Zbyt mała chęć podjęcia pracy wobec otrzymywania pomocy m.in. z GOPS	Ograniczenie wypłaty pomocy finansowej poprzez wprowadzenie konieczności podjęcia pracy – w tym społecznej w zamian za pomoc finansową lub materialną.	-
8.	Brak dużych zakładów pracy gdzie mogłyby znaleźć zatrudnienie osoby o małych kwalifikacjach oraz bez względu na płeć	Wprowadzić nowy MPZP umożliwiający lokalizację i budowę dużych zakładów pracy. Wsparcie firm w zakresie doradztwa w pozyskiwaniu dotacji na rozwój lub założenie firm. Przygotowanie działek gminnych (uzbrojenie) pod duże przedsiębiorstwa, a następnie sprzedaż lub dzierżawa tych gruntów dla firm.	-
Działanie 13. Turystyka			
Zdiagnozowany problem - zadanie		Rozwiązanie problemu - zadania	
1.	Zbyt mało oznakowanych w terenie szlaków turystycznych	Opracować i wytyczyć nowe szlaki – głównie przy współpracy z lokalnymi stowarzyszeniami	Podjęto prace nad szlakiem łączącym szlak zlokalizowany na górze Piotruś ze szlakiem w Polanach Surowicznych.
2.	Brak odpowiedniej infrastruktury turystycznej takiej jak: kąpieliska, wieże widokowe, wyciągi, parkingi, pola namiotowe	Podjąć nowy MPZP uwzględniając potrzeby takie jak: kąpieliska, wieże widokowe, wyciągi, parkingi, pola namiotowe	Uwzględniono potrzeby w projekcie nowego Studium..
3.	Brak wystarczającej ilości ogólnodostępnych, kulturowych atrakcji turystycznych przyciągających turystów: nieudostępnione Jaśliskie piwnice z XVI w., zniszczone budynki przy rynku jak i sam rynek, oraz niszczące zabytkowe zagrody nie dostępne dla turystów	Przeprowadzić rewitalizację Jaślisk w szczególności w obrębie dawnych murów obronnych (w szczególności rewitalizacja rynku, budynku Domu Ludowego, GS, Starej Szkoły wraz z piwnicami, zabytkowej chaty). Opracować koncepcję stylizacji/rewitalizacji istniejących i nowych budynków prywatnych i publicznych (nawet tych które nie są na razie planowane do budowy – narzucenie przeznaczenia nieruchomości) w obrębie dawnych murów obronnych Jaślisk, w szczególności wokół rynku. Wprowadzić opracowaną koncepcję MPZP jako wytyczne do m.in. do budowy, przebudowy, nadbudowy, rozbudowy i remontów obiektów przy rynku)	Opracowano i uchwalono GPR dla Gminy Jaśliska.

4.	Brak charakterystycznego dla Jaślisk produktu turystycznego	Wypromować przy współpracy z prywatnymi przedsiębiorcami produkt turystyczny oparty na filmie „Wino Truskawkowe” – czyli wprowadzić na lokalny rynek dobrej jakości wino truskawkowe.	
5.	Brak informacji turystycznej w rynku Jaślisk - a w tym przewodników	Podjąć współpracę z osobami chcącymi pełnić rolę przewodników Jaśliskich, ulokować informację turystyczną w rynku Jaślisk w ramach poszerzonej działalności Biblioteki Publicznej (docelowo GOKiCz)	
6.	Słaba promocja marki „Jaśliskiej Krainy Beskidu Niskiego”	Promować we współpracy z innymi samorządami i organizacjami samorządowymi marki Beskid Niski np. pod hasłem „Jaśliski Beskid Niski jest zawsze sercu bliski”.	
7.	Brak wykorzystania potencjału szlaku węgierskiego	Podjąć rewitalizację XVI w. kamiennych piwnic i obiektów towarzyszących w obrębie rynku Jaślisk, nawiązać współpracę z samorządami i firmami w kraju i za granicą celem stworzenia produktu turystycznego jakim jest Węgierski Szlak Wina.	
Działanie 14. Rolnictwo			
Zdiagnozowany problem - zadanie		Rozwiązanie problemu - zadania	
1.	Nieopłacalność zróżnicowanej produkcji rolnej na małą skalę. Brak wyspecjalizowanych gospodarstw w produkcji jednego rodzaju np. hodowla bydła mięsnego na wolnych wypasach	Promować wielkopowierzchniowe i specjalizacyjne produkcje rolne – pomagać w tworzeniu nowych i wyspecjalizowanych firm w zakresie produkcji rolnej	-
2.	Brak rynku zbytu na produkty rolne	Dostosować uprawy i produkty rolne do warunków lokalnych. Promować produkty lokalne – stworzyć wspólną markę produktu lokalnego Beskidu Niskiego.	-
3.	Brak lokalnego przetwórstwa produktów rolnych	Zachęcić lokalnych przedsiębiorców i organizacje pozarządowe do inwestycji w tzw. Inkubator przedsiębiorczości.	-
4.	Duże rozdrobnienie gruntów – działki są wąskie i bardzo małe - w szczególności w Jaśliskach i w Posadzie Jaśliskiej	Konieczność przeprowadzenia scalenia gruntów w szczególności w Jaśliskach i Posadzie Jaśliskiej	-
Działanie 15. Gospodarka leśna			
Zdiagnozowany problem - zadanie		Rozwiązanie problemu - zadania	
1.	Mało efektywnie prowadzona gospodarka leśna (brak nowych nasadzeń, brak pozyskiwania drewna na inwestycje	Wyznaczyć tereny do zalesienia w MPZP, zaplanować i pozyskiwać jak najwięcej drewna na inwestycje gminne, ze środków pozyskanych ze sprzedaży drewna dokonywać pielęgnacji lasu	-

	gminne, znikoma pielęgnacja lasu).		
Działanie 16. Edukacja			
Zdiagnozowany problem - zadanie		Rozwiązanie problemu - zadania	
1.	Zmniejszająca się liczba dzieci	Zapewnić w MPZP miejsca na budowę domów, zachęcać ludność do podejmowania działalności gospodarczej aby nie wyjeżdżali w poszukiwaniu pracy i miejsca zamieszkania. Doprowadzić do zwiększenia atrakcyjności turystycznej gminy. Wdrażać rządowy program 500+	Częściowo zrealizowano.
2.	Brak dodatkowych zajęć pozalekcyjnych rozwijających zainteresowania w zakresie kultury – brak oferty Gminnego Ośrodka Kultury i Czytelnictwa,	Przeprowadzić reorganizację Gminnej Biblioteki Publicznej w Jaśliskach celem przekształcenia w Gminny Ośrodek Kultury i Czytelnictwa. Przygotować ofertę GOKiCz. Przenieść bibliotekę (GOKiCZ) do rynku Jaślisk.	Przeprowadzono reorganizację Biblioteki Publicznej tworząc GOK w Jaśliskach. Przeniesiono do lokalizacji w rynku Jaślisk księgozbiory.
3.	Niewykończone poddasze ZSP – brak możliwości przyjęcia np. kolonii – wymiana uczniów.	Zaadaptować poddasze na bazę noclegową dla kolonii, uczestników imprez sportowych oraz celem prowadzenia wymiany uczniów	-
Działanie 17. Opieka przedszkolna			
Zdiagnozowany problem - zadanie		Rozwiązanie problemu - zadania	
1.	Brak miejsca na przedszkole przy obecnym systemie szkolnym.	Wykonać rozbudowę budynku ZSP w Jaśliskach.	Wykonano dokumentację projektową.
Działanie 18. Opieka przedszkolna			
Zdiagnozowany problem - zadanie		Rozwiązanie problemu - zadania	
1.	Niewystarczająca opieka stomatologiczna, brak lekarza rodzinnego na zastępstwo w okresie urlopu lub choroby, zbyt mała oferta leczenia specjalistycznego.	Nawiązać nową współpracę z firmami w zakresie NZOZ lub negocjować z obecną firmą.	-
Działanie 19. Sprawy społeczne			
Zdiagnozowany problem - zadanie		Rozwiązanie problemu - zadania	
1.	Bezrobocie wśród osób niewykwalifikowanych i o niskim potencjale	Prowadzić lokalną aktywizację zawodową przy współpracy z PUP w Krośnie w tym szkolenia, kursy, pomoc w zakładaniu np. spółdzielni socjalnych	-
2.	Niechęć do pracy, niska wydajność i jakość pracy – pomoc społeczna jest sposobem na życie, więc duża liczba bezrobotnych nie chce pracować, lecz woli	Uzależnić pobieranie wsparcia finansowego i rzeczowego od wykonywania prac na rzecz lokalnego społeczeństwa np. przy współpracy ze stowarzyszeniami.	-

	pobierać zasiłki w formie finansowej i rzeczowej z opieki społecznej		
3.	Zła kultura picia alkoholu – brak reakcji otoczenia na zjawisko picia alkoholu	Dokonywać częstych kontroli sklepów, przystanków autobusowych oraz innych miejsc publicznych wraz z nakładaniem odpowiednich kar. Podejmować z własnej inicjatywy GKRPA w Jaśliskach działania wobec osób ewidentnie nadużywających alkohol	-
Działanie 20. Kultura			
Zdiagnozowany problem - zadanie		Rozwiązanie problemu - zadania	
1.	<p>Niewystarczające zaplecze infrastrukturalne do krzewienia kultury oraz niewykorzystany potencjał budynków gminnych zlokalizowanych w obrębie dawnych jaśliskich murów obronnych.</p> <p>Brak wyspecjalizowanej instytucji zajmującej się działalnością sportową - Gminnego Ośrodka Kultury i Czytelnictwa, czyli niewłaściwa lokalizacja, organizacja i nazwa instytucji kultury - Gminnej Biblioteki Publicznej w Jaśliskach.</p> <p>Brak profesjonalnej oferty instytucji kultury</p>	<p>Należy przeznaczyć na działalność kulturalną następujące budynki: Dom Ludowy w Jaśliskach z wyłączeniem lokali remizy i obecnego lokalu wyborczego, Starą Szkołę wraz z piwnicami i zabytkową zagrodą Jaśliska 126.</p> <p>Gminny Ośrodek Kultury i Czytelnictwa w Jaśliskach powinien dysponować obiektami z następującymi propozycjami przeznaczenia:</p> <p>1) Kuźnia Tradycji – modernizacja i adaptacja zabytkowej zagrody wraz z zagospodarowaniem terenu, odrestaurowanie wyposażenia tej zagrody, aby zagroda była narzędziem rozwoju kultury. Chałupa wraz z całą zagrodą będzie narzędziem GOK w Jaśliskach do:</p> <p>a) prowadzenia warsztatów kulinarnych – kultywowania potraw lokalnych na bazie oryginalnego, tradycyjnego, murowanego pieca i narzędzi,</p> <p>b) zapewnieniu noclegów w pomieszczeniu sypialnym które ma służyć np. wykładowcom lub wymagającym turystom chcącym spędzić dobę w warunkach mieszkalnych takich jakie były w XVI – XIX wieku w strojach z epoki (z wyłączeniem toalety),</p> <p>c) ekspozycji z epoki przeznaczenie poddasza na cele ekspozycyjne,</p> <p>d) prowadzenia warsztatów z bednarstwa w pracowni znajdującej się w obecnym pomieszczeniu gospodarczym domu celem nawiązania do tradycji szlaku,</p> <p>e) prowadzenia warsztatów z kamieniarstwa w tzw. kuźni (dawniej prawdopodobnie w budynku tym znajdowała się kuźnia obecnie planuje się wykorzystywać ten budynek na pracownię kamieniarską z</p>	<p>Opracowywane są dokumentacje budowlane na Dom Ludowy oraz Starą Szkołę. Na prace przy zabytkowej chacie/zagrodzie uzyskano pozwolenia na budowę.</p> <p>Dokonano reorganizacji Biblioteki Publicznej w Jaśliskach.</p>

		<p>uwagi na wymogi p.poż.). Pracownia nawiązywać ma do tradycji kamieniarskich dawnego miasta.</p> <p>2) Kuźnia Talentów modernizacja i adaptacja obecnego Domu Ludowego w Jaśliskach na potrzeby GOK w Jaśliskach. W obiekcie m.in. zaplanowano:</p> <p>a) adaptację, a w tym rozbudowę istniejącej sali wielofunkcyjnej do pełnienia roli sali widowiskowej - z zachowaniem możliwości wynajmowania sali przez mieszkańców,</p> <p>b) adaptację pomieszczenia za sceną na przebieralnię dla artystów – wykonanie wyjścia na korytarz główny, który jest obecnie pomieszczeniem zamkniętym poczty,</p> <p>c) adaptację pomieszczeń poczty i fryzjera na magazyn sceniczny, szatnie i toalety,</p> <p>d) adaptację pomieszczeń na kuchnię KGW wraz z zapleczem,</p> <p>e) budowę wyjść ewakuacyjnych i windy,</p> <p>f) pomieszczenia użytkowe przeznaczone do zajęć plastycznych i muzycznych,</p> <p>g) pomieszczenia dla potrzeb lokalnych klubów, stowarzyszeń, zespołów muzycznych, kapeli,</p> <p>h) termomodernizację budynku wraz ze stylizacją fasad nawiązującą do kultury i stylu Jaślisk oraz wymianę źródła ciepła,</p> <p>i) przeniesienie fryzjera i poczty w inne miejsce np. do obecnego lokalu wyborczego.</p> <p>3) Centrum Edukacyjno- Wystawiennicze remont, przebudowa, rozbudowa i adaptacja funkcjonalna dawnej szkoły wraz z renesansowymi piwnicami pod budynkiem i obok budynku oraz budowa amfiteatru i wiaty w stylu starych chałup przysłupowych. W budynku i piwnicach znajdzie się m.in.: informacja turystyczna, izby regionalne i wystawiennicze, pijalnia wina, sala konferencyjna w piwnicach, sala makiety miasta Jaśliska, sklepik z pamiątkami, mapami i książkami regionalnymi, biblioteka regionalna.</p>	
--	--	--	--

		Należy dokonać gruntownej reorganizacji Gminnej Biblioteki Publicznej w Jaśliskach - zmiana statutu - wraz ze zmianą siedziby – przeniesienie do rynku Jaślisk. Zmienić nazwę biblioteki na Gminny Ośrodek Kultury i Czytelnictwa. Reorganizacja ma doprowadzić do pełniejszej realizacji zadań kulturalnych i czytelniczych.	
Działanie 21. Sport			
Zdiagnozowany problem - zadanie		Rozwiązanie problemu - zadania	
1.	Brak wyspecjalizowanej instytucji zajmującej się działalnością sportową - Gminnego Ośrodka Kultury i Czytelnictwa, który mógłby w szerszym zakresie niż Urząd Gminy prowadzić sprawy sportu. Małe zaangażowanie się mieszkańców w uprawianie sportu.	Należy dokonać gruntownej reorganizacji Gminnej Biblioteki Publicznej w Jaśliskach - zmiana statutu - wraz ze zmianą siedziby – przeniesienie do rynku Jaślisk. Zmienić nazwę biblioteki na Gminny Ośrodek Kultury i Czytelnictwa. Zwiększyć ofertę sportową i zatrudnienie w GOKiCz celem lepszej organizacji zajęć sportowych. Utworzyć wypożyczalnię sprzętu turystycznego.	Dokonano gruntownej reorganizacji Biblioteki Publicznej.
2.	Zła jakość bieżni i stadionu przy ZSP	Wykonać remont bieżni i płyty boiska.	-
Działanie 22. Bezpieczeństwo			
Zdiagnozowany problem - zadanie		Rozwiązanie problemu - zadania	
1.	Zły stan samochodów pożarniczych lub nie spełnianie normatywu w zakresie liczby miejsc w autach	Wykonać remont samochodów w OSP Jaśliska. Zakupić nowy samochód dla OSP.	Wykonano remont samochodu OSP Posada Jaśliska.
2.	Braki w podstawowym wyposażeniu OSP	Zakupić niezbędny sprzęt, w szczególności sprzęt hydrauliczny dla OSP Jaśliska niezbędny do KRSG.	Dokonano zakupu sprzętu ochrony osobistej strażaków.
3.	Niewystarczające miejsce w remizach – brak po jednym boksie garażowym w każdej jednostce	Rozbudować remizę w Jaśliskach. Zmienić przeznaczenie świetlicy w Posadzie Jaśliskiej i przeznaczyć pomieszczenie na remizę.	-
4.	Brak utwardzenia terenu przed remizą w Jaśliskach.	Wykonać utwardzenie terenu po rozbudowie remizy lub w tym samym czasie.	-
5.	Brak lokali na przeniesienie świetlic OSP	Przygotowanie lokalu na potrzeby świetlicy OSP Jaśliska w Domu Ludowym w Jaśliskach. Wykonać adaptację poddasza remizy w Posadzie Jaśliskiej na świetlicę.	-
6.	Brak nazw ulic i chaotyczna numeracja często wydłuża czas dotarcia na miejsce zdarzenia (wypadek, ciężka choroba, kłeska żywiołowa).	Nadanie nazw ulic w szczególności w Jaśliskach – nawiązując do dawnych nazw ulic oraz Posadzie Jaśliskiej gdzie jest duże zagęszczenie domów i wiele uliczek.	Przygotowano projekty uchwał.
Działanie 23. Organizacje społeczne			

Zdiagnozowany problem - zadanie	Rozwiązanie problemu - zadania	
<p>1 Głównym problemem organizacji pozarządowych jest przede wszystkim pozyskiwanie środków pomocowych spoza budżetu Gminy Jaśliska. W większości przypadków istnieje konieczność wydatkowania całości środków finansowych na realizowane zadania (dotacje udzielane są głównie na zasadzie refundacji poniesionych kosztów). Jeśli stowarzyszenie poradzi sobie z koniecznością założenia kwoty na całość zadania (głównie poprzez zaciągnięcie pożyczki) to wówczas musi długo czekać na refundację poniesionych kosztów z programów pomocowych, co znowu ogranicza efektywne wykonywanie zadań publicznych. Lokalne stowarzyszenia nie mają zdolności kredytowych do zaciągania pożyczek w bankach więc pozyskanie pożyczki z innych źródeł jest bardzo trudne</p>	<p>Udzielanie organizacją pozarządowym pożyczek na realizację zadań, na które organizacje otrzymały dotację np. ze środków unijnych, do wysokości otrzymanej dotacji.</p>	-
<p>2 Często brak środków własnych na pokrycie wkładu własnego finansowego przy aplikowaniu o środki z dotacji</p>	<p>Pokrywanie wkładów własnych, które muszą wnieść organizacje pozarządowe na realizację zadań publicznych w ramach pozyskanych dotacji.</p>	-
<p>3 Brak wsparcia księgowego w prowadzeniu księgowości organizacji pozarządowej lub zbyt kosztowne prowadzenie księgowości przez firmy. Problemem jest również brak świadczenia usług księgowych na terenie Gminy Jaśliska</p>	<p>Zapewnienie pomocy w prowadzeniu księgowości organizacjom pozarządowym przez pracowników GOK lub udostępnianie na preferencyjnych warunkach lokalu GOK firmie, która będzie nieodpłatnie świadczyć usługi księgowe dla organizacji pozarządowych mających siedzibę w Gminie Jaśliska.</p>	-
<p>4 Niewystarczająca baza lokalowa – część stowarzyszeń posiada siedzibę w lokalach prywatnych, a lokale w obiektach gminnych użytkowanych przez organizacje pozarządowe mają</p>	<p>Zapewnić lokale dla organizacji pozarządowych mających siedzibę na terenie Gminy Jaśliska – nieodpłatnie.</p>	-

	w większości niski standard oraz niewystarczającą powierzchnię		
Działanie 24. Odnawialne źródła energii			
Zdiagnozowany problem - zadanie		Rozwiązanie problemu - zadania	
1	Brak termomodernizacji znacznej liczby budynków prywatnych i części użyteczności publicznej	Przeprowadzić termomodernizację budynków użyteczności publicznej. Prowadzić kampanie informacyjną dla mieszkańców o możliwości pozyskania dotacji na termomodernizację.	Częściowo wprowadzono do realizacji.
2	Znikomy udział odnawialnych źródeł energii w produkcji energii w obiektach na terenie gminy	Montaż instalacji fotowoltaicznych, turbin wiatrowych, pomp ciepła i innych odnawialnych źródeł energii na nieruchomościach prywatnych i gminnych. Realizacja projektów parasolowych dla mieszkańców.	Złożono wnioski o dofinansowanie.

IV.2 Zestawienie strategicznych inwestycji Gminy Jaśliska do wykonania w latach 2016-2023

Zestawienie strategicznych inwestycji Gminy Jaśliska do wykonania w latach 2016-2023.				
L.p.	Inwestycja – kolejność realizacji inwestycji zależniona będzie od harmonogramu naborów wniosków na dofinansowanie takich inwestycji	Opis	Planowane źródło finansowania – poza budżetem gminy (dopuszcza się każde inne które będzie w danym czasie możliwe)	Szacunkowy koszt w zł
1.	Budowa sieci kanalizacyjnej oraz przydomowych oczyszczalni ścieków dla aglomeracji Daliowa.	Budowa sieci kanalizacyjnej w miejscowości Daliowa i Jaśliska jako element rewitalizacji miejscowości oraz w pozostałych miejscowościach Posada Jaśliska i Wola Niżna. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w miejscowościach i miejscach gdzie nie jest ekonomicznie zasadne podłączenie do sieci kanalizacyjnej.	NFOŚiGW, WFOŚiGW, RPO WP 2014-2020.	11.000.000,00
2.	Zmiana Siedziby Urzędu Gminy Jaśliska i GOPS.	Modernizacja i adaptacja budynku byłego GS m.in. na siedzibę Urzędu Gminy oraz GOPS (obecna działka ew. 1454/3 oraz 1454/2 w Jaśliskach). Wykonanie prac budowlanych, a w tym m.in. przebudowa, rozbudowa, nadbudowa, remont oraz wykonanie prac adaptacyjnych i wykończeniowych budynku jako element rewitalizacji miejscowości. W budynku pozostanie w części prywatnej piekarnia, a w części gminnej co najmniej jeden lokal pozostawia się na wynajem dla poczty. Budynek powinien być zaopatrzone w odnawialne źródła energii.	program NFOŚiGW, WFOŚiGW, RPO WP 2014-2020, PROW 2014-2020.	3.000.000,00
3.	Modernizacja i adaptacja budynku tzw. „Starej Szkoły” wraz z zabytkowymi piwnicami na potrzeby GOK w Jaśliskach.	Modernizacja i adaptacja budynku, a w tym wykonanie prac budowlanych przy budynku i piwnicach. Wykonanie prac budowlanych, a w tym m.in. przebudowa, rozbudowa, nadbudowa, remont oraz wykonanie prac adaptacyjnych i wykończeniowych budynku jako element rewitalizacji miejscowości. W budynku i piwnicach powinno się m.in. zaplanować:	RPO WP 2014-2020, Program Interreg PL-SK.	3.500.000,00

		<ul style="list-style-type: none"> a) Punkt informacji turystycznej, b) Sklepik z pamiątkami, materiałami i produktami regionalnymi, c) Część wystawienniczą, a w tym izby regionalne, d) Ekspozycję makiety dawnego miasta Jaśliska, e) Miejsce do degustacji win wraz z ekspozycją związaną ze składem win, f) Piwniczkę konferencyjną, g) Lokale biblioteki publiczne, h) Pomieszczenia biurowe. <p>Na placu przy budynku m.in powinno się m.in. zaplanować:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) budowę wiaty na wzór chałupy przysłupowej jako miejsce odpoczynku i miejsce pozyskania informacji o Jaśliskach – z tablic informacyjnych, b) Budowę fragmentu murów obronnych wraz z niewielkim amfiteatrem w komponowanym w ten mur, c) Wykonać nowe ogrodzenie. <p>Obiekty powinny być zaopatrzone w odnawialne źródła energii.</p>		
4.	Adaptacja budynku zabytkowej zagrody – chałupa nr 126 w Jaśliskach na potrzeby GOK w Jaśliskach - Kuźnia Tradycji	<p>Adaptacja budynku, a w tym m.in. wykonanie prac budowlanych i wykończeniowych z przeznaczeniem zagrody na potrzeby GOK w Jaśliskach jako element rewitalizacji miejscowości. Chałupa wraz z całą zagrodą będzie narzędziem GOK w Jaśliskach m.in. do:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) prowadzenia warsztatów kulinarnych – kultywowania potraw lokalnych na bazie oryginalnego, tradycyjnego, murowanego pieca i narzędzi, b) zapewnieniu noclegów w pomieszczeniu sypialnym które ma służyć np. wykładowcom lub wymagającym turystom chcącym spędzić dobę w warunkach mieszkalnych takich jakie były w XVI – XIX wieku w strojach z epoki (z wyłączeniem toalety), c) ekspozycji z epoki przeznaczenie poddasza na cele ekspozycyjne, d) prowadzenia warsztatów z bednarstwa w pracowni znajdującej się w obecnym 	RPO WP 2014-2020, Program Interreg PL-SK, MKiDN – Ochrona Zabytków, Wojewódzki Konserwator Zabytków w Przemysłu, Urząd Marszałkowski w Rzeszowie, Starostwo Powiatowe w Krośnie.	800.000,00

		<p>pomieszczeniu gospodarczym domu celem nawiązania do tradycji szlaku, e) prowadzenia warsztatów z kamieniarstwa w tzw. kuźni (dawniej prawdopodobnie w budynku tym znajdowała się kuźnia obecnie planuje się wykorzystywać ten budynek na pracownię kamieniarską z uwagi na wymogi p.poż.). Pracownia nawiązywać ma do tradycji kamieniarskich dawnego miasta.</p>		
5.	<p>Adaptacja budynku Domu Ludowego w Jaśliskach na potrzeby GOK w Jaśliskach – Kuźnia Talentów</p>	<p>Kuźnia Talentów – modernizacja i adaptacja budynku, a w tym m.in. remont, przebudowa, rozbudowa oraz inne prace budowlane Domu Ludowego w Jaśliskach na potrzeby GOK w Jaśliskach jako element rewitalizacji miejscowości.</p> <p>W obiekcie m.in. powinno się zaplanować:</p> <p>a) adaptację, a w tym rozbudowę istniejącej sali wielofunkcyjnej do pełnienia roli sali widowiskowej- z zachowaniem możliwości wynajmowania sali przez mieszkańców –na wesela i inne uroczystości,</p> <p>b) adaptację pomieszczenia za sceną na przebieralnię dla artystów – wykonanie wyjścia na korytarz główny, który jest obecne pomieszczeniem zamkniętym poczty,</p> <p>c) adaptację pomieszczeń poczty i fryzjera na magazyn sceniczny, szatnie i toalety,</p> <p>d) adaptację pomieszczeń na kuchnię KGW wraz z zapleczem,</p> <p>e) budowę wyjść ewakuacyjnych i windy,</p> <p>f) pomieszczenia użytkowe przeznaczone do zajęć plastycznych i muzycznych,</p> <p>g) pomieszczenia dla potrzeb lokalnych klubów, stowarzyszeń, zespołów muzycznych, kapeli,</p> <p>h) termomodernizację budynku wraz ze stylizacją fasad nawiązującą do kultury i stylu Jaślisk oraz wymianę źródła ciepła,</p> <p>i) przeniesienie fryzjera i poczty w inne miejsce np. fryzjera do obecnego lokalu wyborczego, a pocztę do budynku GS.</p> <p>Budynek musi być zaopatrzone w odnawialne źródła energii.</p>	<p>MKiDN – program Domy Kultury, NFOŚiGW, WFOŚiGW, RPO WP 2014-2020, PROW 2014-2020, Interreg PL-SK.</p>	3.000.000,00

		W budynku planuje się również rozbudowę remizy i przeznaczenie obecnego lokalu wyborczego na lokale do wynajęcia np. dla punktu aptecznego i fryzjera.		
6.	Rewitalizacja rynku Jaślik.	Jest to jeden z najistotniejszych elementów rewitalizacji Jaślik. Zakres zadań obejmuje m.in.: - modernizację płyty rynku, - remont i przebudowę przylegających do rynku dróg, chodników i placów przy budynkach publicznych i prywatnych. - reorganizacja ruchu i miejsc postojowych, - zapewnienie miejsca do odpoczynku, - ulokowanie fontanny i pomników charakterystycznych dla Jaślik, - wykonanie remontu sieci wodociągowej, - wykonanie kanalizacji ściekowej oraz deszczowej, - likwidację napowietrznych linii energetycznych i telefonicznych, - wykonanie nowego oświetlenia i – wykonanie nowej zieleni (trawniki, place, drzewa, kwiaty itp.), - utworzenie placu targowego.	RPO WP 2014-2020	2.000.000,00
7.	Termomodernizacja Domu Ludowego w Posadzie Jaślickiej	Jest to jeden z najistotniejszych elementów rewitalizacji Posady Jaślickiej. Wykonanie termomodernizacji Domu Ludowego w Posadzie Jaślickiej. Na te prace składać się będzie m.in.: docieplenie ścian wraz z wykonaniem nowej elewacji oraz miejscowe docieplenie stropów.	NFOŚiGW, WFOŚiGW, RPO WP 2014-2020, PROW 2014-2020.	150.000,00
8.	Termomodernizacja Domu Ludowego w Woli Niżnej	Jest to jeden z najistotniejszych elementów rewitalizacji Woli Niżnej. Wykonanie termomodernizacji Domu Ludowego w Woli Niżnej. Na te prace składać się będzie m.in.: wymiana pokrycia dachowego, wymiana okien i drzwi, docieplenie stropów.	NFOŚiGW, WFOŚiGW, PROW 2014-2020.	80.000,00
9.	Remont i termomodernizacja budynku wraz z zagospodarowaniem terenu wokół budynku wielorodzinnego w Daliowej wraz z świetlicą wiejską.	Wykonanie głębokiej termomodernizacji jako jeden z najważniejszych elementów rewitalizacji Daliowej. Na te prace składać się będzie m.in.: wykonanie izolacji poziomej i pionowej, wymiana okien i drzwi, wykonanie nowej wentylacji, docieplenie stropów, zapewnienie ogrzewania i energii dla budynku z odnawialnych źródeł energii. W budynku konieczna jest adaptacja części pomieszczeń na parterze na mieszkanie	RPO WP 2014-2020, NFOŚiGW, WFOŚiGW, PROW 2014-2020.	700.000,00

		komunalne, a jednego z pomieszczeń świetlicy wiejskiej na toalety. Niezbędnym jest również remont i przebudowa instalacji wodociągowej i kanalizacyjnej.		
10.	Termomodernizacja remizy OSP Posada Jaśliska wraz z remontem i przebudową.	Jest to jeden z najistotniejszych elementów rewitalizacji Posady Jaśliskiej. Na te prace składać się będzie m.in.: wykonanie izolacji poziomej i pionowej, wymiana okien i drzwi, docieplenie poddasza, zapewnienie ogrzewania i energii dla budynku z odnawialnych źródeł energii. W budynku konieczna jest adaptacja poddasza na świetlicę wiejską, a pomieszczenie obecnej świetlicy należy zaadaptować na remizę.	RPO WP 2014-2020, NFOŚiGW, WFOŚiGW, PROW 2014-2020.	150.000,00
11.	Wykonanie wodociągu dla miejscowości Daliowa.	Jest to jeden z najistotniejszych elementów rewitalizacji wsi Daliowa. Należy wykonać sieć wodociągową dla miejscowości Daliowa – około 85 przyłączy.	RPO WP 2014-2020	500.000,00
12.	Rozbudowa budynku Zespołu Szkół Publicznych na potrzeby oddziałów przedszkolnych.	Jako jeden z elementów rewitalizacji Jaślisk należy wskazać rozbudowę budynku Zespołu Szkół Publicznych w Jaśliskach na potrzeby oddziałów przedszkolnych.	RPO WP 2014-2020	500.000,00
13.	Adaptacja poddasza budynku Zespołu Szkół Publicznych na bazę noclegową.	Jako jeden z elementów rewitalizacji Jaślisk należy wskazać adaptację poddasza budynku Zespołu Szkół Publicznych w Jaśliskach na bazę noclegową na potrzeby organizacji kolonii.	RPO WP 2014-2020	800.000,00
14.	Zakup samochodu pożarniczego dla OSP	Niezbędnym dla prawidłowego dbania o bezpieczeństwo mieszkańców i turystów jest zakup średniego samochodu ratowniczo – gaśniczego dla OSP Posada Jaśliska	RPO WP 2014-2020, ZG ZOSP RP,	800.000,00
15.	Modernizacja drogi gminnej relacji Posada Jaśliska – Jaśliska oraz drogi w rynku	Jest to jeden z elementów rewitalizacji Jaślisk. Na remont i przebudowę składać się będą: zabezpieczenie skarpy przy kapliczce, budowa chodnika wraz z oświetleniem, wykonanie remontu kanalizacji deszczowej, przebudowa mostu i inne niezbędne prace.	RPO WP 2014-2020	1.500.000,00
16.	Udział w modernizacji - drogi powiatowej relacji Jaśliska - Czeremcha	Jest to jeden z elementów rewitalizacji Jaślisk. W ramach prac wykonać należy m.in. chodnik, oświetlenie, nawierzchnię, korytka ściekowe w rowach i mostki zjazdowe do posesji.	RPO WP 2014-2020, PROW 2014-2020.	2.000.000,00 (udział gminy 200.000,00)

17.	Udział w modernizacji drogi wojewódzkiej relacji Daliowa – Moszczaniec	Zakres zadań obejmuje m.in.: - modernizację (m.in. remont i przebudowę) drogi, - budowę chodnika.	RPO WP 2014-2020, PROW 2014-2020.	1.500.000,00
18.	Wykonanie nowego Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego dla całej Gminy Jaśliska	Zakres zadań obejmuje m.in.: - zapewnienie nowych obszarów na inwestycje, usługi turystyczne, produkcyjne, usługi, mieszkaniowe, strefę zabudowy miejskiej w rynku Jaślisk, - usystematyzowanie obszarów gminy np. obszar zabudowy mieszkaniowej, obszar usług turystycznych, obszar produkcji, obszary usługowo/produkcyjne itd.	RPO WP 2014-2020, PROW 2014-2020.	100.000,00
19.	Poprawa gospodarki wodno-ściekowej w Moszczanicy	W ramach tego zadania planuje się m.in.: 1. Budowę oczyszczalni ścieków w m. Moszczaniec – 2 106 842,40 zł brutto, 2. Przebudowę ujęcia wody w m. Moszczaniec - 183 270,00 zł brutto 3. Budowę sieci wodociągowej w m. Moszczaniec - 155 521,20 zł brutto 4. Przebudowę wraz z rozbudową Stacji Uzdatniania Wody w m. Moszczaniec - 325 033,65 zł brutto 5. Przebudowę kanalizacji sanitarnej w m. Moszczaniec gm. Jaśliska - 720 128,10 zł brutto 6. Wyposażenie oczyszczalni ścieków i Stacji Uzdatniania Wody w m. Moszczaniec - 4 674,00 zł brutto	RPO WP 2014-2020, PROW 2014-2020 Agencja Nieruchomości Rolnych	3.465.469,35
20.	Budowa targowiska w Jaśliskach	Targowisko powinno powstać w rynku Jaślisk. W ramach targowiska planuje się: 1) Utwardzenie terenu pod powierzchnię handlową, 2) Utwardzenie terenu pod powierzchnię ciągów pieszo jezdnych, 3) Utwardzenie terenu pod powierzchnię parkingu, 4) Budowa wiat drewnianych pod miejsca targowe, 5) Budowa obiektu drewnianego przeznaczonego na cele promocji lokalnych produktów, 6) Budowa budynku z urządzeniami sanitarnohigienicznymi oraz powierzchnią gospodarczą, 7) Oświetlenie placu targowego oraz ciągów pieszo jezdnych, 8) Kanalizacja deszczowa	PROW 2014-2020	1 514 917,20 zł brutto

		<p>9) Przyłącz wodociagowy, elektroenergetyczny, kanalizacji sanitarnej,</p> <p>10) Budowa instalacji fotowoltaicznej 7 kW,</p> <p>11) Zakup wyposażenia i urządzeń: ciągnik ze szczotką i przyczepką do utrzymania czystości, pługiem wirnikowym oraz posypywarką do zimowego utrzymania targowiska, Kontenery do segregacji odpadów 1100 l, stojaki na rowery, kosze na śmieci min. 15 l</p>		
--	--	--	--	--

V. Proces monitorowania strategii

Monitorowanie jest ważną częścią wdrażania lokalnej strategii rozwoju, ponieważ stanowi jedno z podstawowych źródeł danych podczas procesu ewaluacji strategii. Wskaźniki przyjęte dla Strategii Rozwoju Gminy odnoszą się do wykonania bądź niewykonania strategicznych inwestycji dla Gminy Jaślicka określonych w punkcie IV.2 Zestawienie strategicznych inwestycji Gminy Jaślicka do wykonania w latach 2016-2023. Proces monitorowania strategii będzie przeprowadzany w formie corocznych informacji z realizacji strategii przez Wójta Gminy Jaślicka. Dzięki nim będzie można zidentyfikować ewentualne problemy, a następnie podjąć stosowne kroki usprawniające dalszą realizację strategii i dokonywać jej aktualizacji. Podejmując uchwałę aktualizacyjną należy starać się zachowywać zapisy gdzie już zrealizowano dane działanie, aby można było oceniać postępy wdrażania strategii.

VI. Spójność strategii z dokumentami wyższego rzędu

Strategia Rozwoju Gminy Jaślicka uwzględnia treści zawarte w dokumentach strategicznych wyższego szczebla, dzięki czemu nawiązuje do perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2014 – 2020. Stwarza to możliwości pozyskiwania środków pomocowych na założone strategii działania rozwojowe i inwestycje strategiczne.

Strategia wykazuje spójność z następującymi dokumentami:

1. Umowa Partnerstwa

Umowa Partnerstwa określa strategię interwencji funduszy europejskich w ramach trzech polityk unijnych: wspólnej polityki rolnej, polityki spójności i wspólnej polityki rybołówstwa. Ustalenia Umowy dotyczą działań, które będą podejmowane w Polsce w okresie: 2014-2020. W Umowie zdefiniowano 11 celów tematycznych, które będą wdrażane za pośrednictwem programów operacyjnych. Strategia Gminy Jaślicka wpisuje się m.in. w następujące cele tematyczne:

- Cel tematyczny 2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych,
- Cel tematyczny 3. Podnoszenie konkurencyjności mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury,
- Cel tematyczny 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach,
- Cel tematyczny 5. Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem,
- Cel tematyczny 6. Ochrona środowiska naturalnego i wspieranie efektywności wykorzystania,
- Cel tematyczny 7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych,
- Cel tematyczny 8. Wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników,

- Cel tematyczny 9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem,
- Cel tematyczny nr 10. Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie.

2. Strategia Rozwoju Kraju 2020

Strategia Rozwoju Gminy Jaślicka jest spójna ze strategią Rozwoju Kraju 2020 w działaniach, które m.in. spełniają następujące cele: obszar I. Sprawne i efektywne państwo, obszar II. Konkurencyjna gospodarka, - obszar III. Spójność społeczna i terytorialna.

3. Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020

Działania zaplanowane na obszarze makroregionu w ramach Strategii Społeczno- Gospodarczego Polski Wschodniej są spójne ze Strategią Rozwoju Gminy Jaślicka i będą realizowane m.in. w ramach następujących obszarów:

- Obszar II. Zasoby jakości pracy i jakości kapitału ludzkiego – Przeciwdziałanie wykluczeniu na rynku pracy – cel będzie realizowany poprzez rozwój systemu zachęt do podejmowania działalności gospodarczej i powstawania nowych miejsc pracy,
- Obszar III. Infrastruktura transportowa i elektroenergetyczna – wzmocnienie bezpieczeństwa elektroenergetycznego Polskie Wschodniej – cel realizowany będzie poprzez zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w produkcji energii elektrycznej.

4. Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2020

Strategia Rozwoju Gminy Jaślicka oraz Strategia rozwoju Województwa – Podkarpackie 2020 mają wspólne cele wynikające z zaplanowanych działań.